

**“MERAKLI MİNİK” ADLI ÇOCUK DERGİSİNİN YAPISAL
ÖZELLİKLER AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SEDA AĞAN

**MERSİN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**MERSİN
OCAK-2020**

**“MERAKLI MİNİK” ADLI ÇOCUK DERGİSİNİN YAPISAL
ÖZELLİKLER AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SEDA AĞAN

**MERSİN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

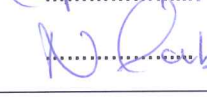
**TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**Danışman
Doç. Dr. ESMA DUMANLI KADIZADE**

**MERSİN
OCAK-2020**

ONAY

Seda AĞAN tarafından Doç. Dr. Esmâ DUMANLI KADIZADE danışmanlığında hazırlanan “Meraklı Minik’ Adlı Çocuk Dergisinin Yapısal Özellikler Açısından Değerlendirilmesi” başlıklı bu çalışma aşağıda imzaları bulunan jüri üyeleri tarafından oy birliği/çokluğu ile Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Görevi	Unvanı, Adı ve Soyadı	İmza
Başkan	Doç. Dr. Esmâ DUMANLI KADIZADE	
Üye	Doç. Dr. Sema ÇETİN BAYCANLAR	
Üye	Dr. Öğr. Üyesi Nesrin CANBEK MENGİ	

Yukarıdaki Jüri kararı Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu’nun 30/01/2019 tarih ve 07/09 sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Prof. Dr. Gülsen AVCI
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

Bu tezde kullanılan özgün bilgiler, şekil, tablo ve fotoğraflardan kaynak göstermeden alıntı yapmak 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu hükümlerine tabidir.

ETİK BEYAN

Mersin Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliğinde belirtilen kurallara uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada,

- Tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlâk kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu,
- Atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak kullandığımı,
- Kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı,
- Bu tezin herhangi bir bölümünü Mersin Üniversitesi veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı,
- Tezin tüm telif haklarını Mersin Üniversitesi'ne devrettiğimi

beyan ederim.

ETHIC DECLARATION

This thesis is prepared in accordance with the rules specified in Mersin University Graduate Education Regulation and I declare to comply with the following conditions:

- I have obtained all the information and the documents of the thesis in accordance with the academic rules.
- I presented all the visual, auditory and written informations and results in accordance with scientific ethics.
- I refer in accordance with the norms of scientific works about the case of exploitation of others' works.
- I used all of the referred works as the references.
- I did not do any tampering in the used data.
- I did not present any part of this thesis as an another thesis at Mersin University or another university.
- I transfer all copyrights of this thesis to the Mersin University.

10 Ocak 2020 / 20 January 2020

İmza / Signature

Seda AĞAN

ÖZET

“MERAKLI MİNİK” ADLI ÇOCUK DERGİSİNİN YAPISAL ÖZELLİKLER AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Bu araştırmanın amacı, TÜBİTAK tarafından 3-6 yaş grubuna yönelik hazırlanan ‘Meraklı Minik’ adlı çocuk dergisini çocuk edebiyatı ürünlerinden süreli yayınlarda bulunması gereken ölçütlere göre incelemektir. Meraklı Minik dergisi, çocuk dergilerinde bulunması gereken iç yapı ve dış yapı özelliklerine göre değerlendirilmiştir. Çocuk dergilerin taşıması gereken yapısal özellikler, dış yapı (biçim) ve iç yapı(içerik) olmak üzere sınıflandırılmıştır. Dış yapı özellikleri sınıflandırması kendi arasında altı alt başlığa ayrılmıştır. Bunlar; “boyut-büyüklik, kapak ve cilt, kâğıt, harf/punto, sayfa düzeni ve görseller”dir. İç yapı özellikleri sınıflandırması ise kendi arasında beş alt başlığa ayrılmıştır. Bunlar; “konu, tema, kahraman-karakter, plan/kurgu, dil ve anlatım”dır. Araştırmanın örneklemini 2007-2017 yılları arasında TÜBİTAK tarafından çıkarılan Meraklı Minik dergileri oluşturmaktadır. Sosyal bilimler alanına dâhil olan bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Çocuk dergilerinde bulunması gereken ölçütlere yönelik veriler doküman analizi yöntemiyle toplanmıştır. Meraklı Minik dergisinin belirlenen ölçütlere uygunluğunu ölçmek için üçlü Likert tipi ölçek, veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Araştırma sonucunda Meraklı Minik dergisinin; dış yapı özelliklerinden boyut, kapak tasarımı ve düzenlenmesi, kâğıt cinsi ve kalınlığı, yazı karakterleri ve sayısı, satır aralıkları ve kenar boşlukları, sayfa sayısı, görsellerin içeriği tamamlaması ve görsellerin çocukların hayal güçlerini geliştirmesi ölçütlerini okul öncesi dönem çocuğunun gelişim düzeyine uygun olarak taşıdığına ulaşılmıştır. Dış yapı özelliklerinden ciltlenme tekniğinin 3-6 yaş çocuğuna uygun olmadığı tespit edilmiştir. Meraklı Minik dergisinin; iç yapı özelliklerinden konuların temayla uyumlu olma, çocukların ilgi ve ihtiyaçlarına yönelik olma, temaların çocuğa bir düşünceyi dikte etmekten uzak olma, kahramanların gerçeğe yakın olma, dergilerin bütünsel yapısının düzenli olarak hazırlanma, kurgunun çocuğun merak duygusunu canlı tutma ve olayların doğrusal bir zamanda gerçekleşme ölçütlerini taşıdığına ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Çocuk edebiyatı, çocuk dergileri, Meraklı Minik, yapısal özellikler.

Danışman: Doç. Dr. Esmâ DUMANLI KADIZADE, Mersin Üniversitesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı, Mersin.

ABSTRACT

EVALUATION OF THE CHILDREN MAGAZINE "MERAKLI MİNİK" IN TERMS OF STRUCTURAL PROPERTIES

The aim of this study is to examine the children's magazine "Meraklı Minik" prepared by TÜBİTAK for 3-6 age group according to the criteria that should be included in periodicals of children's literature products. Meraklı Minik magazine was evaluated according to the internal structure features and external structure features. The structural characteristics of children's journals are classified as stylistic and contextual. The stylistic feature classification is divided into six subheadings. These are dimension-size, cover -binding, paper, letter-type size, page layout, and images. The contextual classification is divided into five subheadings. These are subject, theme, hero-character, plan/fiction, language and expression. The sample of the study is composed of Meraklı Minik journals published between 2007-2017. The qualitative research method was used. The data for the criteria that should be found in children's journals were collected by the document analysis method. A three-point Likert-type scale was used as a data collection tool. As a result of the research, it was concluded that Meraklı Minik magazine is suitable for the development level of preschool children due to the dimensions of the external structure, cover design, and arrangement, paper type and thickness, type and number of fonts, line spacing and margins, number of pages, completing the content of the visuals and improving the imagination of children. It was determined that binding technique is not suitable for 3-6 years old children. It has been concluded that the issues of the inner structure of the Meraklı Minik Magazine are compatible with the theme, are aimed at Children's interests and needs, the themes are far from dictating a thought to the child, the heroes are close to reality, the holistic structure of the magazines is regularly prepared, the fiction keeps the child's sense of wonder alive, and that events take place in a linear time.

Key Words: Children 's literature, Children' s magazines, Meraklı Minik, Structural features.

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Esmâ DUMANLI KADIZADE, Department of Turkish and Social Sciences Education, Mersin University, Mersin.

TEŞEKKÜR

Tez çalıŐmam boyunca bana değerli görüş ve düşünceleriyle katkı sağlayan, yüksek lisans eğitimimin her anında beni engin bilgileriyle aydınlatan, sonsuz samimiyetiyle beni çalıŐmaya teşvik eden danışman hocam Doç. Dr. Esmâ DUMANLI KADIZADE'ye teŐekkürlerimi sunuyorum. Tezimin lek geliştirme ve veri analizi aşamasında benden desteğini esirgemeyen saygıdeğer hocam Doç. Dr. Devrim ALICI'ya, çalıŐmamda bana yardımlarını sunan canım arkadaşım ArŐ. Gör. Sonay Serpil ALPDOĞAN'a, desteğini ve sevgisini en derinden hissettiğim güzel dostum Hatice KÖŐECİ'ye, beni bu süreçte yalnız bırakmayan biricik arkadaŐlarım Elif Canan KILIÇ'a ve AyŐenur ÜNLÜ'ye, hayatımın her anında yanımda olan ve tüm zorlukları benimle göğüsleyen canım annem Nejla AĞAN'a, canım babam Abdurrahman AĞAN'a, değerli kardeşim Serkan AĞAN'a yreктen teşekkür ediyorum. TÜBİTAK Bilim ve Toplum Daire BaŐkanlıđı'na bu tez çalışması için sağladığı bilgilerden ötürü ayrıca teŐekkürlerimi iletiyorum.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
İÇ KAPAK	
ONAY	
ETİK BEYAN	
ÖZET	i
ABSTRACT	ii
TEŞEKKÜR	iii
İÇİNDEKİLER	iv
TABLOLAR DİZİNİ	vi
RESİMLER DİZİNİ	vii
GRAFİKLER DİZİNİ	viii
KISALTMALAR ve SİMGELER	ix
1. GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Amacı	3
1.2. Problem Cümlesi	4
1.3. Araştırmanın Önemi	4
1.4. Araştırmanın Sayıltıları	4
1.5. Araştırmanın Kapsam ve Sınırlılıkları	5
2. KAYNAK ARAŞTIRMALARI	6
2.1. Çocuk, Eğitim ve Çocuk Edebiyatı	6
2.2. Okul Öncesi Dönemde Çocuk Edebiyatı	10
2.3. Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin Temel İşlevleri	14
2.4. Çocuk Edebiyatı Ürünlerinden Süreli Yayınlar ve Taşınması Gereken Nitelikler	17
2.4.1. Çocuk Dergileri	17
2.4.2. Çocuk Dergilerinin Çeşitleri	18
2.4.2.1. Okul İçi Etkinlikler Olarak Çocuk Dergileri	18
2.4.2.2. Eğitim Amaçlı Çocuk Dergileri	19
2.4.3. Çocuk Dergilerinin Taşınması Gereken Nitelikler	19
2.4.3.1. Biçim Özellikleri	20
2.4.3.1.1. Biçim- Boyut	20
2.4.3.1.2. Biçim- Kapak	20
2.4.3.1.3. Biçim- Cilt	21
2.4.3.1.4. Biçim- Kâğıt	21
2.4.3.1.5. Biçim- Harf	21
2.4.3.1.6. Biçim- Punto	22
2.4.3.1.7. Biçim- Sayfa Düzeni	22
2.4.3.1.8. Biçim- Resimler	22
2.4.3.2. İçerik Özellikleri	23
2.4.3.2.1. İçerik- Konu	24
2.4.3.2.2. İçerik- Tema	24
2.4.3.2.3. İçerik- Kahraman/Karakter	25
2.4.3.2.4. İçerik- Plan/Kurgu	26
2.4.3.2.5. Dil ve Anlatım	27
2.5. Dünyada ve Türkiye’de Çocuk Dergiciliğinin Tarihçesi	28
2.6. Meraklı Minik Adlı Çocuk Dergisinin Tanıtımı	34
3. YÖNTEM	41
3.1. Araştırmanın Modeli	41
3.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi	41
3.3. Veri Toplama Yöntemi	41
3.4. Verilerin Toplanması	42
3.5. Veri Toplama Aracı	42

3.6. Verilerin Analizi	45
4. BULGULAR	46
4.1. Meraklı Minik Çocuk Dergisiyle İlgili Bulgular ve Yorumlar	46
4.1.1. Meraklı Minik Çocuk Dergisinin Dış Yapı Özellikleriyle İlgili Bulgular ve Yorumlar	46
4.1.2. Meraklı Minik Çocuk Dergisinin İç Yapı Özellikleriyle İlgili Bulgular ve Yorumlar	58
5. TARTIŞMA	76
6. SONUÇ ve ÖNERİLER	82
KAYNAKÇA	84
EKLER	87
Ek.1 Çalışmada İncelenen Dergiler	87
Ek.2 Meraklı Minik Dergisi 'Çok Merak Ediyorum' Bölüm Örneği	91
Ek.3 Meraklı Minik Dergisi 'Haydi Mutfağa' Bölüm Örneği	92
Ek.4 Meraklı Minik Dergisi 'Küçük Eller İşbaşında' Bölüm Örneği	93
Ek.5 Meraklı Minik Dergisi 'Kitap... Oyun... Öneri...' Bölüm Örneği	94
Ek.6. Meraklı Minik Dergisi Etkinlik Örneği	95
ÖZGEÇMİŞ	96

TABLolar DİZİNİ

	Sayfa
Tablo 2.1. Dünyada çocuk dergiciliğinin ilk örnekleri	30
Tablo 2.2. Cumhuriyet öncesi Türk çocuk dergileri	32
Tablo 2.3. Meraklı Minik dergi künyesi	36
Tablo 3.1. Çocuk dergilerinin dış yapı (biçim) özellikleriyle ilgili ölçütler	43
Tablo 3.2. Çocuk dergilerinin iç yapı (içerik) özellikleriyle ilgili ölçütler	44
Tablo 4.1. Meraklı Minik dergisinin boyut-büyükölük sınıflandırmasıyla ilgili ölçütlerin yüzde ve frekans değerlerine ait bulgular	46
Tablo 4.2. Meraklı Minik dergisinin kapak ve cilt sınıflandırmasıyla ilgili ölçütlerin yüzde ve frekans değerlerine ait bulgular	47
Tablo 4.3. Meraklı Minik dergisinin kâğıt sınıflandırmasıyla ilgili ölçütlerin yüzde ve frekans değerlerine ait bulgular	49
Tablo 4.4.	49
Tablo 4.5. Meraklı Minik dergisinin sayfa düzeni sınıflandırmasıyla ilgili ölçütlerin yüzde ve frekans değerlerine ait bulgular	51
Tablo 4.6. Meraklı Minik dergisinin görseller sınıflandırmasıyla ilgili ölçütlerin yüzde ve frekans değerlerine ait bulgular	54
Tablo 4.7. Meraklı Minik dergisinin konu sınıflandırmasıyla ilgili ölçütlerin yüzde ve frekans değerlerine ait bulgular	58
Tablo 4.8. Meraklı Minik dergisinin tema sınıflandırmasıyla ilgili ölçütlerin yüzde ve frekans değerlerine ait bulgular	60
Tablo 4.9. Meraklı Minik dergisinin kahraman-karakter sınıflandırmasıyla ilgili ölçütlerin yüzde ve frekans değerlerine ait bulgular	63
Tablo 4.10. Meraklı Minik dergisinin plan/ kurgu sınıflandırmasıyla ilgili ölçütlerin yüzde ve frekans değerlerine ait bulgular	68
Tablo 4.11. Meraklı Minik dergisinin dil ve anlatım sınıflandırmasıyla ilgili ölçütlerin yüzde ve frekans değerlerine ait bulgular	72

RESİMLER DİZİNİ

	Sayfa
Resim 2.1. rnek Meraklı Minik dergi kapağı	35
Resim 4.1. Meraklı Minik dergisinden sayfa düzeni rneği	52
Resim 4.2. Meraklı Minik dergisinden sayfa düzeni rneği	53
Resim 4.3. Meraklı Minik dergisinden resim rneği	55
Resim 4.4. Meraklı Minik dergisinden resim rneği	55
Resim 4.5. Meraklı Minik dergisinden fotoğraf rneği	56
Resim 4.6. Meraklı Minik dergisinden resim rneği	57
Resim 4.7. Meraklı Minik dergisinden resim rneği	57
Resim 4.8. Meraklı Minik dergisi iç kapak rneği	69
Resim 4.9. Meraklı Minik dergisi içindekiler bölümü rneği	70

GRAFİKLER DİZİNİ

	Sayfa
Grafik 5.1. Meraklı Minik dergisinin dış yapı özellikleri ölçütlerine göre yüzdelik değerleri	76
Grafik 5.2. Meraklı Minik dergisinin iç yapı özellikleri ölçütlerine göre yüzdelik değerleri	79

KISALTMALAR ve SİMGELER

Kısaltma/Simge	Tanım
Akt.	Aktaran
Ed.	Editör
MEB	Millî Eğitim Bakanlığı
MM	Meraklı Minik
T.C.	Türkiye Cumhuriyeti
TÜBİTAK	Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
Vd.	Ve diğerleri
Yy	Yüzyıl

---

1. GİRİŞ

Bir insanın bütün hayatı göz önünde bulundurulduğunda, hayatının belirli dönemlerinin hem fizyolojik hem de psikolojik gelişim açısından diğer dönemlerden daha önemli olduğu görülmektedir. İşaret edilen bu önemli dönemlerin başında çocukluk dönemi gelmektedir. Çünkü ocukluk dönemi bir bireyin kişiliğinin oluşması ve şekillenmesi; hayatta kalabilmek ve hayatını sürdürmek için temel alışkanlık, beceri ve bilgilerin kazanılması ve geliştirilmesi nedeniyle insan hayatındaki en kritik dönem olarak değerlendirilebilmektedir.

Çocuklar bu dönemde edindikleri deneyim, alışkanlık, beceri ve bilgileri daha sonraki hayatında kullanarak duygusal ve sosyal hayatlarını da biçimlendirmektedir. Çocukluk dönemi içerisinde yer alan okul öncesi dönemde, "İnsanın mr boyu sürdüreceği temel kişiliğinin ve alışkanlıklarının oluştuğu bilinmektedir. Bu temel kişilik, çocuğun okul ve okul sonrası hayatında ne ölçüde başarılı olacağını, başka insanlarla ilişkilerinin nasıl gelişeceğini, cinsel tavrının ne olacağını, ne tür bir yetişkinlik dönemi geçireceğini, ne tip biriyle evleneceğini ve bu evliliğinin hangi ölçüde başarılı olacağını belirler." (MEB, 2013a, s.9). Genel anlamda yetişkinlik döneminin de belirleyen okul öncesi dönem için, insan hayatının temelini oluşturduğunu söylemek yanlış olmaz. Bu nedenle ocuk gelişimi ve alacağı eğitim sistematik, bilimsel ve ciddi bir konu olarak ele alınmaktadır.

Eğitim; insan davranışlarını düzenleme, bireyleri topluma hazırlama, kişilerarası ilişkileri belirleme ve nesiller arası kültür transferini gerçekleştirme işlevine sahiptir. Bireyler toplumda kültürel normları, çeşitli davranış kalıplarını, sosyal ilişki stillerini; aile ve okul ortamından, işyerinden ve toplumun diğer kesimlerinden öğrenerek her türlü bilgi ve becerileri kazanırlar (Eroğlu, 1995, s.101). Eğitim kavramı içerisinde bir çocuğun eğitimi esnasında en fazla sorumluluğun aileye düştüğü görülmektedir. Çünkü biyolojik anlamda doğum ile çocuğun ilk katıldığı sosyal grup, ailesi olmaktadır. Bu açıdan ailelere eğitim açısından çok iş düşmektedir.

Bir çocuğu anne karnından itibaren en çok etkileyen iki temel faktör, kalıtım ve evre olarak düşünülebilir. Kalıtım aileden geldiği gibi evre faktörü de ilk olarak ailede başlamaktadır. Aile, toplumun temel yapı taşı olarak çocuğa bazı değerleri verebilir. Rollerin neler olduğu ve ne gibi özelliklere sahip olması gerektiği konusunda yardımcı olur. Toplumların devam edebilmesi için de ailelerin varlığı gerekmektedir. Okullarda ailenin tanımı, "anne baba ve çocuktan oluşan küçük topluluk" olarak yapılmaktadır. Ne var ki küçük bir topluluk olmasının yanında aile; nüfusu yenileme, milli kültürü taşıma, çocukları sosyalleştirme, ekonomik, biyolojik ve psikolojik tatmin fonksiyonlarının yerine getirildiği bir müessesedir (Erkal, 1987, s.76). Bu nedenle aile toplumun küçük bir yapı taşı olarak grlse de aslında bireyin tüm hayatına ve toplumun şekillenmesine katkı sağlayan büyük bir yapı olduğu görülmektedir.

Bir çocuğun yetişkinlik döneminin sonuna kadar ailenin etkisi sürer. Fakat bireyin henüz çocukluk döneminde okula başlamadan önceki dönem ailenin en etkin olduğu dnemdır. Okul ncesi dönem olarak nitelendirilen bu dönemi tanımlamak gerekirse “Okul ncesi eğitim, çocuğun doğduğu günden temel eğitime başladığı güne kadar geçen yılları kapsayan ve çocukların daha sonraki yaşamlarında önemli rol oynayan; bedensel, motor, sosyal duygusal, zihinsel ve dil gelişimlerinin büyük ölçüde tamamlandığı verilen eğitimle şekillendiği gelişim ve eğitim süreci olarak tanımlanmaktadır (Aral, vd., 2002, Akt. Mutlu, vd., 2012, s.114). Çocuğun eğitimi ve daha sonraki hayatına hazırlanması için ilk adım ailede başlamakta ve ocuk hayata dair ilk temellerini ailede atmaktadır. Daha sonra ise; eğitim devreye girmekte ve çocuğun kendini tanınması, kendi gereksinimlerini karşılayabilmesi, bireysel gereksinim, ilgi ve yeteneklerini keşfetmesi ve geliştirmesi için eğitimde bazı araçlar kullanılmaktadır. Doğru araçların kullanımı bir çocuğun gruplar içerisinde rahat olmasında, sağlıklı iletişim kurabilmesinde, kendi düşünce ve duygularını rahat ifade edebilmesinde, dayanışma, yardımlaşma, iş birliği ve paylaşma gibi sosyal becerileri geliştirmesinde çok önemli bir etkiye sahiptir (Durualp ve Aral, 2010, s.160). Bireyin çevresini ve daha önemlisi kendisini tanınmasında büyük bir etkiye sahip olan eğitim, toplumu şekillendirme gücüne sahiptir.

Çocuğun eğitiminde ve dolayısıyla toplumsallaşmasında birincil önemini koruyan aile, yükümlülüklerinin bir kısmını değişen ve gelişen toplumsal yapı içerisinde eğitim kurumlarıyla sürdürme eğilimi göstermektedir. Her ne kadar çocuğun ilk bilgileri, deneyimleri, insan ilişkilerini ve rolleri öğrendiği grup aile olsa da toplumsallaşma sürecinde önemli ikincil yapı okul eğitimidir. “Eğitimin toplumsal olarak üstlendiği görev, diyalektik bir yapı göstermektedir; eğitim hem yetiştirdiği çocukları ve gençleri içinde yaşayacakları topluma uyan birer şahsiyet olarak yetiştirmek için toplum düzenini ve kültürünü onlara aktarmakta hem de bu çocuklara ve gençlere, toplum yapısını değiştirici, düzeltici ve ileriye götürücü, eleştirici düşünceyi vermeye çalışmaktadır.” (Ergün, 1987, s.19). Grldğu gibi eğitim, düşünsel beceri geliştirmenin yanı sıra kişiye toplumsal yaşamını kolaylaştıracak beceriler kazandırmaktadır.

Aile içerisinde başlayan eğitim, formal ve informal eğitim ile okullarda devam etmektedir. Okullarda eğitim sürecinde birçok araç kullanılmaktadır. Eğitim sürecini destekleyen bu araçların ocuk edebiyatı ilkelerine ve çocuğun gelişim döneminde uygun olması gerekmektedir. Eğitim materyallerinin niteliğinin iyi olması, çocuğun gelişimini olumlu yönde desteklemesi demektir. Dil becerisi, düşünme yetisi ve daha birçok kazanım çocukları doğru materyallerle karşılaştırmakla kazanılması mümkündür.

Eğitim sürecine katkı sağlayan araçlardan birisi de çocukların gelişimine ve yaşlarına uygun olarak hazırlanan ders kitaplarıdır. Ders kitapları, bilgi aktarma araçları olarak kullanılmakta ve ocuk gelişimi için önemli görülmektedir. Ancak bu materyaller dışında birçok materyal ve kaynak kullanımı da oldukça önemlidir. Çocuklar yalnızca ders kitapları kullanarak

gelişimine devam edememekte, başka eserleri okuması da gerekmektedir. Okul içerisinde ve dışında ders kitapları dışında kullanılacak araçlardan birisi de çocuk dergileridir. “Resimli kitap ve dergiler, okul öncesi dönemde dil gelişimini desteklediği gibi çocuğun kendisini tanımasına kendisini bulmasına olanak sağlar, toplumsallaşmasına yardımcı olur; yalnızlığı, kimsesizliği azaltır; sanatsal ve kültürel deneyimler kazandırır; sevinç, neşe, keyif kısaca haz verir (MEB, 2013a, s.7). Çocuğun okuma becerisini sürekli hale getiren süreli yayınlar, okuma becerisini çocukta okuma alışkanlığına dönüştüren eğitim araçları arasında yer almaktadır. Diğer bir yandan çocuğa göreliği ölçüsünde çocuk dergileri çocuğa birçok beceri kazandırabilmektedir.

Nitelik olarak çocuğun gelişimine katkı sağlayacağı düşünülen süreli yayınlar, ruhsal ve zihinsel olarak çocuğu karşılaşılabileceği durumlara hazırlamasının yanında mevcut durumundan da haberdar olmasını sağlar. Aynı zamanda çocukların eş zamanlı olarak takip edebileceği süreli yayınlar, toplumu ortak ilgilendiren bilgiler sunarken sosyalleşmenin de önünü açmaktadır.

Çocuk dergileri genel olarak bir çocuğun topluma katılmasında, gelişmesinde ve eğitiminde yetenek, beceri ve bilgileriyle kendisini gösterebileceği önemli bir eğitim aracıdır. Çocuk dergileri ile çocuklara ders kitaplarının vermediği, yeni ortaya çıkmış ve güncel olay ve gerçekler verilmekte ve eğitimdeki boşluklar doldurulmaktadır (Demiryürek, 2012, s.1018).

Çocuklara her çeşit eğitim aracına, eğitim aracı olarak her çeşit edebiyat türüne erişim olanağı vermek, başarıları için de son derece önemli görülmektedir. Eğitimciler, veliler ve topluluk üyeleri, öğrencilerin okumaya yönelik bir sevgi ve tutku geliştirmesine destek olmalıdır. Çocuk edebiyatı türlerinden birisi olan çocuk dergileri de tıpkı diğer eserler gibi çok önemlidir. Bu dergiler ile çocuklar kendi kültürel mirası ve diğer kültürler hakkında düşüncelerini oluşturmakta; duygusal zekâ ve yaratıcılıklarını geliştirmekte, kişiliği ve sosyal becerilerinin gelişimini beslemekte, önemli edebi temaları nesilden nesle aktarabilmektedir. Ancak bu olumlu katkılar derginin içeriği ile doğrudan ilgilidir (Crippen, 2011, s.1). Bu nedenle çocuk dergilerinin yapısal ve içeriksel özelliklerinin belirlenmesi ve incelenmesi oldukça önemlidir.

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada “Meraklı Minik” adlı çocuk dergisinin yapısal özelliklerinin belirlenmesi amaçlanmaktadır. Bu doğrultuda 2007 yılından bu yana Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırmalar Kurumu (TÜBİTAK) tarafından aylık çıkarılan 3 yaş ve üstü çocuklara hitap eden “Meraklı Minik” adlı derginin 2007-2017 yılları arasındaki bütün sayıları yapısal özellikler bakımından incelenecek ve bu derginin bulundurması gereken iç ve dış yapı özelliklerini ne derece taşıdığı betimlenmeye çalışılacaktır.

1.2. Problem Cümlesi

Araştırma, “Meraklı Minik” adlı çocuk dergisinin çocuk edebiyatı kapsamında iç ve dış yapısal özellikleri nelerdir?” temel problem cümlesi temelinde kurgulanmıştır. Söz konusu temel probleme dayalı olarak çalışmanın alt problem cümleleri ise şöyle sıralanabilmektedir.

1. Meraklı Minik adlı çocuk dergisi, çocuk dergilerinde bulunması gereken dış yapı özelliklerine uygunluk gösteriyor mu?
2. Meraklı Minik adlı çocuk dergisi, çocuk dergilerinde bulunması gereken iç yapı özelliklerine uygunluk gösteriyor mu?
3. Meraklı Minik adlı çocuk dergisi barındırdığı yapısal özellikler bakımından çocukların ilgi ve ihtiyaçlarına cevap verecek nitelikte midir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Edebiyat türleri içerisinde farklı bir yere sahip olan çocuk edebiyatı, kişinin edebiyatla bulunduğu ilk basamağı oluşturmaktadır. Hitap ettiği belirli bir yaş grubunun olması ve belirli dilsel ölçütlerle oluşturuluyor olması çocuk edebiyatını diğer edebiyat türleri içerisinde özgün kılan en önemli hususlardandır. Çocuklar kendilerine yönelik hazırlanan kitap, dergi gibi eserlerle ilk olarak okul öncesi dönemde karşılaşmaktadır. Çocukların bu dönemde aldıkları eğitim ve karşılaştıkları edebi ürünler fiziksel, zihinsel ve sosyal gelişimini etkilemektedir. Okul öncesi dönem çocuğun gelecekteki akademik başarısını, öğrenme yeteneğini ve temel alışkanlıklarını şekillendirmektedir. Bu dönemde çocuğa sunulacak edebi eserlerin çocuk edebiyatı hedeflerini ve ölçütlerini karşılar nitelikte olması bu noktada önem kazanmaktadır.

Çalışma kapsamında okul öncesi döneme yönelik hazırlanmış süreli yayınlardan olan Meraklı Minik dergisinin çocuk dergilerinde olması gereken ilkelere uygunluğu belirlenecektir. Bu doğrultuda çocuğun gelişiminde bu denli önem taşıyan okul öncesi döneme yönelik hazırlanacak eserlerin daha nitelikli olmasına katkı sağlaması ve çocuk edebiyatı alanındaki eğitimci ve araştırmacılara rehberlik etmesi bakımından önemli olduğu düşünülmektedir.

1.4. Araştırmanın Sayıtları

Araştırma aşağıdaki sayıtlar üzerine temellendirilmiştir:

1. Türkiye'nin önemli kurum-kuruluşlarından biri olan TÜBİTAK'a ait bir yayının olmasının çocuk dergileri içerisinde nitelikli bir örneklem olabileceği varsayılmıştır.
2. Araştırmada ele alınan dergilerin 2007-2017 yılları arasındaki tüm sayılarının incelenmesi ile güncel verilerin toplanması ve güncel sonuçlara ulaşılması öngörülmektedir.

3. Yapılan kaynak taramalarının konuyu gereğince yansıtabilme açısından yeterli olacağı varsayılmıştır.

1.5. Araştırmanın Kapsam ve Sınırlılıkları

Çalışma “Meraklı Minik” adlı çocuk dergisinin 2007-2017 yılları arasında çıkan toplam 132 sayısı ile sınırlı tutulmuştur. Söz konusu dergiler sadece i ve dış yapısal özellikler bakımından incelenmiştir.

2. KAYNAK ARAŞTIRMALARI

2.1. Çocuk, Eğitim ve Çocuk Edebiyatı

İnsan yaşamı birçok dönemden oluşmaktadır. İnsanlar doğarlar, bebeklik dönemi geçirirler, çocuk olurlar, genç olurlar ve sonra yetişkinlik dönemlerinde hayatlarına devam ederek yaşlılık döneminde yaşama veda ederler. Bu dönemlerin içinde insan yaşamının gidişatında önemli etkiye sahip olan, neredeyse tüm yaşamını şekillendirebilen dönem çocukluk dönemidir. Çocukluk döneminde yaşananların, bilgi, tecrübe ve deneyimlerin insan yaşamında diğer dönemlere olan etkisi birçok araştırmacı tarafından kabul edilmektedir (İpek, 2017, s.5). Çocuk, eğitim ve çocuk edebiyatının daha iyi anlaşılması için “çocuk” tanımlaması yapmak faydalı olacaktır.

Çocukluk anlayışı kendisini 16. yy sonları ve 17. yy başlarında göstermeye başlamıştır. Avrupa’da okuryazarlık oranının artmasıyla birlikte çocukların sosyal yaşamdaki yerinde büyük bir değişme meydana gelmiştir. Çocuk teriminin uzun geçmişte özel bir tanımı bulunmamaktadır. 18. yy’a kadar Fransızca “puer” yani çocuk kelimesinden ve “adolescens” yani genç kelimesi ile karıştırılmasından türetilerek, tam bir tanım yapıldığı ve çocuk kelimesinin tanımlandığı bilinmektedir (Can, 2012, s.33). Başlarda net bir tanımla ifade edilemeyen çocuk kavramı zamanla birden çok tanımın karşılığı olarak literatürdeki yerini almıştır.

Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük’üne (2019) göre çocuk;

“Küçük yaştaki erkek veya kız, soy bakımından oğul veya kız, evlat, bebeklik ile ergenlik arasındaki gelişme döneminde bulunan oğlan veya kız, genç erkek, büyükler arasında daha az yaşlı olan kişi, büyüklere yakışmayacak, daha çok küçüklerin yapabileceği gibi davranan kimse, belli bir işte yeteri kadar deneyimi ve yeteneği olmayan kimse.”

olarak tanımlanmaktadır.

Çocuk kavramının tanımı pek çok yazar tarafından farklı şekillerde yapılabilmektedir. Çocuk, “doğum ve ergenlik çağı arasındaki dönemi yaşayan, gelişim süreçlerini tamamlamamış 0-15 yaş grubundaki küçük insan” şeklinde tanımlanabilmektedir (Şimşek ve Yakar, 2016, s.9). Çocuk Hakları Sözleşmesine göre; “on sekiz yaşına kadar olan insan çocuk sayılmaktadır” (Yılar, 2005, s.3). Çocuk, “iki yaşından ergenlik çağına kadar süren büyüme dönemi içinde bulunan insan yavrusu veya henüz erinlik dönemine erişmemiş kız veya erkek; yahut bebeklik çağı ile ergenlik arasındaki gelişme döneminde bulunan insan.”dır (Oğuzkan, 1987, s.87). Bu tanımlardan yola çıkılarak çocuk kavramı; insanın doğumla başlayan veya bebeklik dönemi olarak adlandırılan 0-2 yaş sonrasında ergenlik dönemine kadar büyüme-gelişme dönemi içinde bulunan birey olarak adlandırılabilir.

Çocuklar yetişkinlerden zevk alma, kavrama, anlayış ve biyolojik işlevler bakımından farklıdır. Çocuklar kendi bakış açıları ile dünyayı değerlendirmektedir. Bu nedenle yetişkinlerden farklı şekilde ele alınmalıdır. Çocuğun yaşadığı topluma uyum sağlaması ve yetişkinliğinde diğer insanlardan farklı olmaması yani sosyalleşmesi eğitim ile mümkün olmaktadır. Çocuklar aldıkları eğitim ile içerisinde bulunduğu toplumun değer ve yargılarını öğrenmekte ve o toplumun bir parçası haline gelmektedir (Karakoç, 2014, s.7). Bilişsel ve zihinsel özellikler, fizyolojik ihtiyaç, fiziki çevre, genetik yapı gibi çocuğa verilecek eğitime yön veren etkenleri göz önünde bulundurarak çocuğa verilecek iyi bir eğitim toplumunda yer edinmek isteyen birey için önem arz etmektedir.

Eğitim, insan hayatının bir parçasını oluşturmaktadır. Eğitim özellikle ailede olmak üzere, küçük yaşlarda yani “çocukluk” döneminde başlamaktadır. Çocuklar; ailelerin bilgi, birikim, deneyim ve kültürel istekleri doğrultusunda büyümekte ve şekillenmektedir. Büyüdükçe ailenin yükümlülüğünden çıkarak çeşitli eğitim veren kurumlar ve sosyal çevreden aldığı etkileşimlerle gelişimine devam etmektedir. Eğitim tüm toplumlarda her daim önemle ele alınmış bir konudur ve gelişmişlik düzeyi ile doğrudan bağlantılı olduğu düşünülmektedir. Bu nedenle toplumlar eğitime daha çok önem vermekte, bireylerin eğitim ve kültür seviyelerini yükselterek gelişmişlik ve kalkınmışlık seviyelerini yükselmektedir. Bu bakımdan eğitim; bilgi, deneyim ve tecrübeler ile etkileşime girilerek bilgi üretme ve öğrenme yoluyla daha iyi hayat düzeylerine sahip olmanın, toplumsal olarak gelişmenin başlıca yolu olarak görülmektedir (Özyılmaz, 2013, s.3).

Eğitim nasıl oluştuğu anlatılarak bir süreci; neler kazandıracakđı, neler verileceği, kime eğitim verileceği ile de bir içeriği oluşturmaktadır (Başaran, 1994, s.172-173). İçeriğini sürece bağlı hedeflerin oluşturduğu eğitim çeşitli kaynaklarda farklı tanımlarla ele alınmaktadır. “Eğitim; bireyin toplumsal kural ve değerleri en etkili bir biçimde benimsemesi sürecidir” (Karakoç, 2014, s.4). Eğitim; bireyin kendi yaşantılarından hareketle davranışlarını kasıtlı olarak değiştirdiği süreçtir (Kaya,2007, s.12). Eğitimin toplumdaki yeri ve işlevine genel tanımı Şişman; toplumun kültürel mirasını kuşaklara aktarma amacı üstlenerek devamlılığı sağlayan bir araç, toplum tarafından kabul gören değer ve kuralları yetişen nesle ulaştıran vasıta ve yetişme döneminde olan çocuklara yetişkinlerce yapılan bir etki, çocukların sosyalleşmesinde gerekli kişilik, bilgi ve beceriyi kazanmasına yardımcı olan süreç olarak yapmaktadır (Şişman, 1999, s.157-158).

Yukarıda anlatılan süreçleri yönlendiren eğitim kavramı, bir ergen ya da çocuğun yönlendirilmesi olarak da tanımlanabilir. Eğitimde en önemli amaçlardan birisi de bir çocuğun sosyalleşmesi yani yaşadığı ortama uyum sağlamasıdır. Çocuk uyum sağlayabilmek ve sosyalleşebilmek için toplumun bir parçası haline gelme yolunda değer yargılarını öğrenmekte ve buna göre hareket etmektedir (Karakoç, 2014, s.4). Bu yolda eğitim birçok araç

kullanılmaktadır. Bunlardan en önemlisi de edebiyattır. Edebiyat, asırlar boyunca insanların yaptığı, düşündüğü ve duyduğu her şeyi en etkili ve en zengin şekilde ortaya koyan bir sanattır. Edebiyatın malzemesi dildir. İnsanların hayal, düşünce ve duygularını dile getirmektedir. Çirkinliği ve bayalığı kabul etmeyen edebiyat estetik ve edebi değeri olan sözlü yazılı verilerin tamamını içermektedir (Yalçın ve Aytaş, 2005, s.17; Kavcar, 1999, s.4). İnsanın kendini ifade etme yollarından biri olan yazı ve dil edebiyatı doğurmuştur. Edebiyat; insanın duygu ve düşüncelerini estetik bir üslupla oluşturduğu sanat dalıdır (İpek, 2017, s.8). Estetik olma edebiyatın temel unsurlarından olduğu kadar hayatın temel yaşayışlarının da başında gelmektedir. Kişinin; maddi ve manevi yönlerden güzel yaşama isteği, kendi hayatına yorum katabilmesi, yaşamdan zevk alma yolunda attığı adımlar, olayları ve durumları farklı açılardan yorumlayabilmesi gibi pek çok unsur yaşamda bir estetizm aradığının göstergesidir. Bu durum temelini estetik kaygının oluşturduğu edebiyat ile insanın iç içe olduğunun göstergesidir. Bu iç içe olma hali ise çocukluk dönemi ile başlamaktadır.

Çocuklar edebiyat ile beşiklerinde ninni dinleyerek tanışmakta ve yeni yeni yürümeye başlayan bir çocuk anlatılan masal ile edebiyatı keşfetmektedir. Çocuklar bu dönemde dinledikleri masaldan çok hoşlanmakta, bir defa dinledikten sonra sürekli olarak dinlemek istemektedir (Huck ve Kiefer, 2003, s.3). Bunun nedeni edebiyatın insan üzerindeki derin etkisidir. Çocukların eğitilmesi için edebiyatın bu derin etkisi ve gücünden yararlanılması oldukça önemlidir. Bu nedenle edebiyatın çocukla erken yaşta buluşması gerekmektedir. Çocuklar için edebi eserlerin hazırlanması uzun bir süreden beri varlığını sürdürmektedir. Çocuklar için boş fantezi ve hayvan hikâyeleri ile dolu kitapların zararlı olduğunu savunanlar olmasına rağmen, çocuk edebiyatı tarihine bakılarak bu edebiyatın şifahi olarak edebiyatın varoluşuyla birlikte yerinin var olduğu günümüzde aşikâr bir durumdur (Şirin, 1987, s.47-48).

Edebiyatın insan hayatındaki yeri düşünülüğünde ise; insanın kendi duygu ve düşüncelerini keşfetmesi başta olmak üzere hayatın gerçek ve fantastik yanlarını tanıma, içinde bulunduğu toplumun değer yargılarını içselleştirme, farklı bakış açıları kazanma gibi pek çok bakımdan temel teşkil eden çocukluk dönemi içinde edebiyat oldukça büyük bir paya sahiptir. Bu durum çocuk için edebiyat gerçeğini ortaya koymakta ve çocuk edebiyatı kavramının edebiyat içindeki müstakil yapısını oluşturmaktadır.

Çocuk ve edebiyat birden fazla tanıma sahip olduğu gibi çocuk edebiyatı da çeşitli kaynaklarda farklı şekillerde tanımlanmaktadır. Çocuğa ait birçok şeyin tanımı kültürden kültüre farklılık göstermektedir. Bunun en büyük nedenlerinden birisi de 'çocuk' kavramının farklı yaş gruplarıyla nitelendirilebiliyor olmasından kaynaklanmaktadır. Bu nedenle çocuk edebiyatını tanımlarken belirli bir yaş aralığına hitap eden bir edebiyat tanımından bahsetmek oldukça zordur. Genel bir tanımla çocuk edebiyatı; çocuğun zihinsel ve fiziksel gelişimiyle paralellik gösteren eğitime yardımcı, çocuğun içinde bulunduğu dönemseller özelliklere uygun bir

içerikle oluşturulan edebi alan (Yalçın ve Aytas, 2016, s.14-15), dili poetik işlevde kullanarak; çocuğa bir davranışı kazandırmak, bir bilgiyi aktarmak, bir konuda eğitmek ve bir kavramı oğretmek gibi amaçlarla oluşturulan ocuk zneli bir edebiyat (şimşek ve Yakar, 2012, s.43), “ocukluk çağında bulunan kimselerin hayal, duygu ve düşüncelerine hitap eden, usta yazarlar tarafından yazılmış olan ve üstün sanat nitelikleri taşıyan eserlere verilen genel ad” şeklinde ifade edilmektedir (Oğuzkan, 2010, s.3). Ayrıca ocuk edebiyatı; “erken çocukluk döneminden başlayıp ergenlik dönemini de kapsayan bir yaşam evresinde çocukların dil gelişimi ve anlama düzeylerine uygun olarak duygu ve düşünce dünyalarını sanatsal niteliği olan dilsel ve görsel iletilerle zenginleştiren, beğeni düzeylerini yükselten ürünlerin genel adı” şeklinde de ele alınabilmektedir (Sever, 2008, s.17).

‘ocuk edebiyatı nasıl bir edebiyat alanıdır?’ şeklinde bir soru da şirin tarafından şu şekilde açıklanmaktadır: Temel kaynağı çocukluk ve ocuk olan, çocuğun hayal dünyası, düşünce, duygu, dikkat ilgi ve algısına uygun, ocuk gerçekliğini ve bakışını yansıtın, tiplerde, düşüncede, dilde ve lce çocuğa uygun biçimde yalın ve içtenlikle hazırlanmış, çocuğun estetik, sanat ve edebi yönden gelişmesini desteklerken okuma alışkanlığı da kazandıran, çocuğun yetişkinliğe hazırlanmasında önemli bir rol oynayan geçiş dönemi edebiyatıdır(şirin, 2007, s.16).

ocuk edebiyatını ocuk edebiyatı ürünleri vasıtasıyla açıklayan tanımlara da yer verilecek olursa; genellikle dört-on iki yaş arasındaki çocuklara hitaben, düşünsel ve yazınsal bir tabana dayanan, duyarlı bir şekilde ocuk gerçekliğini ele alan, çocuklara okuma alışkanlığı ve sevgisi kazandıracak ve çocukların nitelikli okurlar olmasını sağlayabilecek nitelikteki sanatsal değerleri olan kitaplardır (Dilidüzgün, 1996, s.22). Bazı araştırmacılar tarafından ocuk edebiyatı yalnızca kitaplar olarak değerlendirilmemekte, çocukların gereksinimlerine cevap veren, düşünce, duygu ve hayallerine yönelik hem yazılı hem sözlü eserlerin tamamını kapsadığı söylenmektedir (Tür ve Turla, 1999, s.9). ocuk edebiyatı ile ilgili yapılan bu tanımlardan yola çıkılarak ocuk edebiyatı için; hedef kitlesi ocuk olan, çocuğun duygu, düşünce ve hayal dünyasını geliştirmeye katkı sağlayacak bir kurgu ve estetik bir dille oluşturulan, eğitime yardımcı ve oğrenmeye teşvik edici edebiyat tanımına ulaşılmaktadır.

ocuk, eğitim ve ocuk edebiyatı birbirini tamamlayan ve birbirinden beslenen kavramlardır. Çocukların gelişimi için aile dışında da verilmesi gereken özenli, ciddiye alınması icap eden bir eğitim gereklidir ve bu eğitimin verilmesinde ocuk edebiyatının oldukça önemli bir yeri bulunmaktadır.

2.2. Okul Öncesi Dönemde Çocuk Edebiyatı

Her çocuğun farklı birer dünya olduğu göz önünde bulundurulursa çocuk yetiştirmenin hayat boyu sürdürülmesi gereken, en zor, en büyük ve en kutsal sanat olduğu söylenebilir. Gelecekte çocuğun hayatını şekillendirecek temellerin atıldığı okul öncesi dönem oldukça önemlidir. Çocukların kişilik gelişimi ve psiko-sosyal şekillenmeleri doğru yönlendirme ile anne ve baba tarafından icra edilmektedir. Ancak anne ve baba her daim eksiksiz bir şekilde bu görevi yerine getirememektedir. Her çocuktaki ruhsal gelişim, zekâ kapasitesi, duygusal yapı, anlayış, davranış özelliği, kişilik özelliği, fiziksel yapı ve ailelerin sosyal, ekonomik ve psikolojik durumları farklı olduğundan yalnızca anne ve babadan alınan eğitim yeterli olmamaktadır. Burada okul öncesi eğitim devreye girmektedir (Kaya, 2007, s.14-15).

Okul öncesi eğitimi; eğitim sürecinin ilk aşaması olup, 0-6 yaş çocuklarının bedensel ve davranışsal gelişimlerini sağlamak için gerçekleştirilen, tüm eğitim sisteminin başlangıcını ve temel dayanağını oluşturan sistemli bir eğitimidir (Ciravoğlu, 2000, s.11).

Bir birey doğumdan sonra formal eğitim çağına gelene kadar yetenekleri, bireysel farklılık ve gelişimsel nitelikleri göz önüne alınarak; zihinsel, sosyal, dil, duygusal ve fiziksel olarak gelişimlerinin de sürece dâhil edildiği bir eğitim süreci içerisinde yer alır. Okul öncesi eğitim denilen bu süreçte çocuklara özgüven aşılması, yaratıcı yönlerin keşfedilmesi gibi olumlu temeller eğitimci ve ebeveyn etkisiyle atılır (Yavuzer, 2003, s.152). Okul öncesi eğitimin çocuğun eğitim hayatının temelini oluşturduğu görülmektedir. Okul öncesi eğitiminin amaçları millî eğitimin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak MEB, Okul Öncesi Eğitimi Programı'nda şu şekilde sıralanmaktadır:

- Çocukların beden, zihin ve duygu gelişimini ve iyi alışkanlıklar kazanmasını sağlamak,
- Onları ilkokula hazırlamak,
- Şartları elverişsiz çevrelerden ve ailelerden gelen çocuklar için ortak bir yetiştirme ortamı yaratmak,
- Çocukların Türkçeyi doğru ve güzel konuşmalarını sağlamaktır (MEB, 2013b, s.10).

Çocuğun aileden, içinde bulunduğu çevreden aldığı eğitimin yanı sıra okul öncesi dönemde aldığı eğitim onun sistemli bir eğitim anlayışıyla buluştuğu ilk basamaktır. Bu bakımdan okul öncesi eğitimi çocuğu yaşamın ileriki evrelerine hazırlamakta ve gelişim alanlarını etkilemektedir. Bir çocuğun bilişsel ve zihinsel gelişiminin %50'si okul öncesi dönemde şekillenmektedir. Genel olarak 0-6 yaş olarak da ele alınabilen okul öncesi eğitim, çocuk gelişiminin hızla yönlendiği ve çocuğun şekillendiği yıllarda verilen eğitim olması ile oldukça önemli görülmektedir (Yavuzer, 2003, s.154). Çocuk daha okula başlamadan çok önce öğrenmek ve keşfetmek için istek duyar, çevresiyle bulunduğu etkileşimde etkin bir rol oynamaya başlar. Beyin gelişimi ve sinaptik bağlantıların kurulma oranının en yoğun ve hızlı

olduğu okul öncesi dönem çocuğun çevresel etkilere en açık olduğu dönemdir. Bu nedenle yeterli öğrenme fırsatlarının yaratılmadığı bir çevre çocuğun, dil, bilişsel, motor, sosyal ve duygusal gelişim alanlarında gecikmeler görülmesine, ayrıca okula, öğrenmeye, kendi becerilerine karşı geliştireceği tutumlarda isteksizliğe neden olabilir (MEB, 2013b, s.10). Okul öncesi eğitim ve okul öncesi dönemde çocuk edebiyatının öneminin anlaşılabilmesi için öncelikle çocukların fiziksel, bilişsel/zihinsel ve dil gelişiminin ele alınması faydalı olacaktır.

Büyüme olarak da adlandırılabilen fiziksel gelişme çocukta beden gelişimini, vücut organlarında ağırlık ve uzunluk olarak artışları ifade etmektedir. Bedensel gelişim bütün çocuklarda aynı seviyede ve hızda olmamaktadır. Bazı çocuklar oldukça hızlı gelişirken, diğerleri nispeten daha geç gelişebilmektedir. Kalıtım ve çevre çocukların fiziksel gelişiminde rol oynayan iki faktörü oluşturmaktadır (Şimşek, 2007, s.13-14). Çocuklarda fiziksel gelişim okul öncesi dönemi ve edebiyatını direkt olarak etkilememekte ve ondan direkt olarak etkilenmemektedir. Ancak fiziksel gelişim bilişsel/zihinsel ve dil gelişimi dolaylı yoldan etkileyebildiği için burada ele alınmaktadır.

Bilişsel gelişim dönemi içerisinde bulunan çocuk dili kullanabilmekte, kesin kavram ve kurallar çerçevesinde olmasa da bir sembolik düşünme becerisine sahip olmaktadır. Bu gelişim sürecinde benmerkezci tutum sergileyen çocuk, maddeleri çoklu sınıflandırma yapamamakta ve maddelerin tek ve belirgin bir özelliği üzerinde odaklanmaktadır (Ciravoğlu, 2000, s.13). Piaget'ye göre bilişsel gelişim düzeyinin belirlenmesinde tek ölçüt yaş değildir. Biyolojik olgunlaşma ve geçirilen yaşantılar da bilişsel gelişim düzeyinin belirlenmesinde etkin rol oynamaktadır (Kaya, 2018, s.78). Bu nedenle okul öncesi dönemde eğitim ve okul öncesi dönem çocuk edebiyatı bilişsel ve zihinsel gelişimde çok önemli görülmektedir.

Çocuğun kendini ifade etme yolunun ilk basamağı dildir. Dil doğumdan sonraki süreçte ilk başlarda sese dayalı bir aktarım aracıyken zamanla cümle ve paragraf düzeyinde bir ifade aracı olarak ortaya çıkmaktadır. Dil; çocuğun duygu, düşünce ve davranışlarını aktarabildiği, kendini kontrol etmesine ve güvende hissetmesine yardımcı, çocuğu kendi egosundan uzaklaştırarak sosyalleşmesini sağlayan bir davranıştır (Güleç ve Geçgel, 2017, s.42). Dil gelişimi ise, çocukluk döneminde her yaş grubunda aynı şekilde gelişmemektedir. Yaş gruplarının her birinde dil kazanımı farklı şekilde gelişmektedir. Okul öncesi dönemde çocuklarda dil gelişimi için edebiyat oldukça önemlidir. O dönemdeki bir çocuğa atasözü ya da deyim kullanmak ve "mecaz" ifadelerde bulunmak, çocuğun dilini geliştirmesine ve dilin tüm imkânlarını kullanmasına yardımcı olmaktadır (Şimşek, 2007, s.15). Çocuğun ileriki dönemlerde etkili bir dilsel iletişim kurabilmesi için, okul öncesi dönemde onun dil gelişimine katkı sunacak öğrenme ortamları sağlanmalı, çocuk kendini aktif bir şekilde ifade edebileceği sosyal ortamlarla buluşturulmalı ve çocuğun dil gelişimi desteklenmelidir. Okul öncesi dönemi etkileyen dil gelişimi çocuğun konuşma becerisini de doğrudan etkilemektedir. 0-5 yaş

grubunda yer alan çocuğun ilk aktif algılaması önce kulakla olduğu için sese dayalı fiziksel oyunlara karşı hassastır. Bunun nedeni ise çocuğun anne karnından itibaren dışarıdan gelen seslere karşı duyarlı olmasıdır. Aşamalı olarak gelişen görme ve konuşma becerisi ise çocuğun ilgi alanlarını farklı yönler doğru şekillendirmektedir. Basit kelimeler kurarak konuşma evresine başlayan çocuk, kelime oyunlarından hoşlanır. Çocuğun olgunlaşmasıyla paralellik gösteren konuşma becerisi zamanla çocuk için bir eğlence haline gelmektedir. Çocuk 6-8 yaş grubuna geldiğinde kelimelerin derin anlam ve bağlantılarını kavramakta ve kavramlar arasında ilgi kurmakta zorlansa da çevresiyle pek çok konuda iletişim kurabilecek bir konuşma hâkimiyetine sahiptir (Yalçın ve Aytaş, 2016, s.61-64).

Okul öncesi dönemde kişilik gelişiminde toplumsal, dilsel ve bilişsel gelişimlerde hızlı değişimler gerçekleşmektedir. O nedenle bu dönemde çocuğun öğrenme ihtiyaçlarının karşılanması, bu ihtiyaçlara duyarlı yaklaşılması, ihtiyaçların çocuğun gelişim sürecine katkı sağlayacak biçimde desteklenmesi oldukça önemlidir. Okul öncesi dönemde çocuklar henüz okuma yazma bilmemekte ve okuma yazma ile öğrenme gelişimine ulaşmış olmamaktadır. Okul öncesi dönemde çocuğun kişilik gelişimini, toplumsal, bilişsel ve dilsel gelişimini sağlamak için öğrenme isteğinin uyandırılması ve yanıtlanması, sorma ve bilme etkinlikleri kullanılmaktadır. Okul öncesi dönemde çocukların gelişimi için özellikle görsel ve dilsel algının uyarılması ön plana çıkmaktadır. Çocuklar doğduklarında okuma-yazma yetilerine sahip değildir. Okul öncesi dönemde çocuklar ilk olarak çevresinde gördüklerini görsel özellikleri ile tanımakta ve belleğine bu haliyle yerleştirmektedir. Zihnine yerleştirdiklerini adlandırarak gelişimini sağlamaktadır. Bu nedenle çocuğun sürekli gelişimini devam ettirebilmesi için çevresindeki görsel ve dilsel uyaranların da sürekli çeşitlenmesi ve yenilenmesi gerekmektedir. Çocuklarda kavramların gelişmesi için ilk yıllarından itibaren dergi ve kitap gibi edebiyat ürünlerinden yararlanılmaktadır. Genellikle görsel ile desteklenmiş, tasarımı ile çocukların oynama, öğrenme, bilme ihtiyaçlarına karşılık veren bu ürünler, çocukların varlıkları benzer ve farklı yönleri ile algılamasına yardımcı olmakta ve görselin katkısı ile çocukta hem zihinsel hem de dilsel gelişim görülmektedir (Sever, 2011, s.23).

Çocuklarda okul öncesi dönem 1-3 ve 3-6 yaş arası olarak ikiye ayrılırsa;

1-3 Yaş Arası Dönem: 1-3 yaş arası dönemde çocuklarda ilk kitaplar "ABC" kitapları olarak geçmektedir. Bunlar genellikle metinsiz, resimli ve öğretici olarak tasarlanmaktadır. Çocuğun hayatında sürekli karşılaştığı nesnelere bu kitaplarda yalın ve gerçekçi biçimde sunulmaktadır. Olay ve durumun olmadığı bu kitaplar çocukların görsel algısını geliştirmekte ve zihinsel gelişimine katkıda bulunmaktadır (Nas, 2004, s.13-14). Bu dönemde çocuklar dilsel ve görsel olarak uyaranlara rastgele maruz bırakılmamalıdır. Bu nedenle çocukların gelişimine uygun özel kitaplar ile buluşturulması oldukça önemlidir. Çocuklarda bu dönemde genellikle öze dokulu, sesli, el yapısına uygun özel kesimli, basit nesnelere görsel olarak tanımlandığı resimli

kitap ve dergiler kullanılmalıdır. Çocuklar bu nesnelere kullanımı ile görsel algısı uyarıldığı için zihinsel ve dilsel olarak kendini geliştirebilmektedir. Bu dönemde çocuklarda okuma kültürünün yerleştirilebilmesi ve ilerleyen yıllara da yayılabilmesi için çocuk için oyun olarak da algılanabilen kısa masal, giriş tekerlemesi ve ninni gibi edebi eserlerin de kullanımı oldukça faydalı olmaktadır. Bu dönemde gelişim dilsel gelişimden ziyade zihinsel gelişim şeklinde kendisini göstermektedir (Sever, 2011, s.23-26).

3-6 Yaş Arası Dönem: 3-6 yaş dönemindeki çocuklar “oyun çağı” çocukları olarak da adlandırılmaktadır ve bu dönem çocuğun kişiliğini biçimlendirmeye başladığı dönemdir. Bu dönemde çocuklar öğrenme ve soruşturma isteğini yoğun bir şekilde yaşamakta ve önlerine sunulan her şeyden bir şeyler kapmaktadır. O nedenle çocuklara bu dönemde verilen eğitim oldukça önemlidir. Çocuklara sunulacak olan çocuk dergi, kitap ve diğer edebiyat ürünleri, çocuğun kişisel gelişiminde önemli bir rol oynamakta ayrıca dilsel gelişimini de desteklemektedir (Sever, 2011, s.23-26). Çocuklar 3-6 yaş arası döneme geldiklerinde yalnızca görsel ile yetinmemeye başlar. Hep konuşup hep soru soran 3-6 yaş arası dönemdeki çocuklar, kendilerine görsel destekli hikâyelerin de anlatılmasından çok hoşlanmaktadır. Resimli ve kısa metinli kitaplar ya da çocuk dergisi bölümleri bu yaştaki çocuklar için oldukça idealdir. Hayvan ve doğa öykülerini konu eden ve komik serüvenler içeren kısımlar daha çok ilgi çekmektedir. Resimlerin olması da kendisine okunan şeyi görsel olarak takip etmesine, zihinsel gelişimi ile dilsel gelişimini de ilerletmesine olanak sağlamaktadır (Nas, 2004, s.13-14). Çocuğun, okul öncesi dönemde alacağı eğitim göz önünde bulundurulduğunda çocuk, okul öncesi çocuğunun içinde bulunduğu gelişim dönemi özelliklerine uygun işitsel, görsel ve dilsel materyallerle buluşturularak çocuğun kişilik gelişimine katkı sağlanmalıdır.

Okul öncesi dönemde çocuk edebiyatı; çocukların zihinsel, bilişsel, psikolojik, dilsel gelişimleri için oldukça önemlidir. Bu önem, çocuklarda edebiyat ihtiyacını beraberinde getirmektedir. Edebi eserler genellikle etkili ve güzel dil kullanımı olan metinlerdir. Çocuklarda ezgiler ve güzel sözler duyma isteği vardır ve bu doğuştan gelen bir gereksinim olarak değerlendirilmektedir. İnsanlık tarihinde çocuklar için üretilmiş ilk edebiyat türü ninnidir ve yüzyıllardır çocuklara söylenmektedir. Bu edebi eserler çocuklarda gelişimin yanı sıra, problem çözme becerisi, muhakeme yeteneği, hayal gücü ve zekâyâ da önemli katkılarda bulunmaktadır (Şimşek ve Yakar, 2016, s.17-18).

Çocuğun okul hayatıyla birlikte atılacağı formal ve aktif öğretim ortamı için ilk basamağı oluşturan okul öncesi dönem, çocuğun fiziksel, bilişsel ve dilsel becerilerinin tam ve etkili bir şekilde ortaya çıkmasına anahtar rol oynamaktadır.

2.3. Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin Temel İşlevleri

Okuma yazma öğretiminin temel noktası olan çocuk edebiyatı, dil gelişimini destekleyici bir amaca sahiptir. Çocuk edebiyatının amacına ulaşabilmesi için ise tüm yönlerinin anlaşılır bir şekilde ortaya konulması gerekmektedir (Şirin, 2012, s.10). Çocuk edebiyatı doğrultusunda hazırlanan eserler çocuk edebiyatının amacını ve işlevini yansıtır nitelikte olmalıdır. Bu nedenle çocuk edebiyatının amacı ve işlevi anlaşılır bir şekilde belirtilmeli ve bu doğrultuda eserler ortaya konulmalıdır.

Çocuk edebiyatı ürünleri, kaleme alınan birey tarafından oldukça dikkatli şekilde ele alınmalıdır. Aksi takdirde çocuklar üzerinde olumsuz etkiler bırakabilmektedir. Çocuk edebiyatı ürünlerini kaleme alan bireyler kendisini çocukların yerine koyabilmeli, onlar gibi konuşabilmeli ve düşünebilmelidir. Bunu yapması için ise çocukları anlaması ve onlara hitap edebilmesi çok önemlidir (Yalçın ve Aytaş, 2016, s.18).

Edebi bir özellik taşıyan çocuk edebiyatı eserleri çocukların hayallerine, düşünce ve duygularına hitap edebilmelidir. Çocukların dünyalarına seslenen ürünler oluşturulurken yazılı ve sözlü edebiyat eserlerinden destek alınması gerekir. Bu eserler vasıtasıyla çocuklar edebiyat hazzı ve estetiğini tanıyabilirler. Çocuk edebiyatı ürünlerinde çocuğa değerli bir okur niteliği kazandırmak onları yetişkin biblosu, küçük ve basit olarak görmemekle mümkündür. Çocukların yeteneklerini keşfetmelerine olanak sunan ve otoriter bir yaklaşım içermeyen çocuk edebiyatı ürünleri çocuğu kısıtlamayacaktır. Bu sayede çocuk edebiyatı ürünleri çocuğun eleştirici ve seçici bir birey olması yolunda taban oluşturacaktır (Baş, 2012, s.8-9; Dilidüzgün, 2003, s.97).

Çocuk edebiyatının işlevleri en genel anlamda çocuğa etkili ve doğru bir şekilde ulaşmanın yollarını içermelidir. Çocuk edebiyatı her şeyden evvel çocuğa uygun, çocukça olmayan, çocuğun kültür ve düş gücünü geliştiren, okuma alışkanlığını kazandıran bir nitelik taşımalıdır. (Dilidüzgün, 2003, s.18). Çocuk edebiyatı gerek ortaya koyduğu ürünlerle gerekse niteliği itibarıyla çocukları en iyi metinlerle buluşturabilmeyi başarabilmeli, çocuk-edebiyat-sanat etkileşiminde etkili birer uyaran olabilmelidir (Sever, 2008, s.19).

Her sanat dalı ve eğitim alanları kendi bünyelerinde var olan ya da olması gereken özellikleriyle bir hedef belirler. Çocuk edebiyatı da en nadide sanat dalı ya da eğitim alanı olarak kendisine hedefler belirlemiştir. Çocuk edebiyatı belirlediği hedefleri yerine getirirken öncelikle yazar, yayıncı ve çizer iş birliğinden faydalanmalıdır.

Çocuk edebiyatının ve ürünlerinin vazgeçilmez birer eğitim aracı olması eğitsel işlevler içirme bakımından sorumluluklar yüklemektedir. Sözlü ve yazılı tüm ürünleri ve görsel malzemeleri içeren çocuk edebiyatının eğitsel hedeflerini Ciravoğlu şu şekilde sıralar:

- Çocuğun bedensel gelişimine paralel olarak olumlu etkiler uyandırmak.

- Çocuğun eğlenerek, oyalanmasına katkıda bulunmak.
- Çocuğa kendini ve kişiliğini tanıtarak değerli bir varlık olduğunu duyumsatmak.
- Çocuğa hayatı keşfetme olanağı sunmak.
- Çocuğu ileriki okul dönemlerine hazırlamak.
- Çocuğun yaratıcı etkinliklerde teşvik etmek ve öğrenme duygusunu pekiştirmek.
- İçinde bulunduğu ülkenin kültürünü tanımasına yardımcı olmak (Ciravoğlu, 2000, s.12-13).

Çocuk edebiyatının ve çocuk edebiyatı ürünlerinin belirlenen hedefleri yerine getirmesiyle bu alan çocukların yaşamını şekillendirici önem ve işleve sahip olmaktadır. Çocuk edebiyatının hedef kitlesi olan çocuğa kattığı özellikler ise şu şekilde sıralanabilir (Huck ve Keifer, 2003, s.7-12; Konar, 2005, s.209; Sever, 2008, s.73;):

- Çocuk edebiyatı ürünlerinde yer alan duygular, karakterler, olaylar, konular ve bunların nitelikleri kitabın verdiği ileti ve bu iletinin etkileri çocukların kişilik, sosyal, ruhsal, ahlaki ve duygusal açıdan gelişimine önemli katkıda bulunur.
- Çocuk edebiyatının anadilin keşfedilmesinde önemli bir etkisi vardır. Anadilin güzellikleri ile erken yaşta karşılaşan bireyler düşünce ve duygularını yazılı ve sözlü olarak iyi ifade edebilmekte ve insan ilişkileri kuvvetli olmaktadır.
- Çocuk edebiyatı, çocukların kendine değer vermesine, yeteneklerini keşfetmesine ve kendini tanımasına yardım etmektedir.
- Çocuk edebiyatı, çocuklara içinde bulunduğu topluluğun ahlaki ve kültürel değerlerini tanıtmaktadır. Böylece bir toplulukta daha çok benimsenen ve kabul gören davranışlar ile, karşı çıkılan davranış, tutum ve kabul görmeyen durumları sezebilmektedir. Bu şekilde yetişen bir çocuk ise doğru ve yanlışı birbirinden ayırabilmekte ve topluma uyum güçleri oldukça yüksek olmaktadır.
- Çocuk edebiyatı çocukların yaratıcılığını desteklemekte, hayal gücünü geliştirmektedir. Zihinlerinde okuduklarını görselleştirdikleri için eğlenme ve gülme fırsatı da sunmaktadır.
- Çocuk edebiyatı, çocuklara mücadele, heyecan ve macera deneyimi kazandırabilmektedir. İnsanların ne kadar sınırlı bir ömre sahip oldukları düşünülürse, çocuk edebiyatının insan hayatındaki eksiklikleri gidermesi, tecrübelerini zenginleştirmesi oldukça önemli bir etki olarak değerlendirilebilir.
- Çocuk edebiyatı, diğer bireylerin sürdüğu hayat ile ilgili çocuklara bilgi vermektedir. Böylece çocuklar birçok kötü ve iyi hayatı yaşama şansı bulmaktadır. Çocuklar başka insanların yaşamından haberdar oldukça da çevresindeki insanları ve kendilerini daha iyi tanımakta ve insan ve olaylara farklı bakış açısı ile bakabilmektedirler.

- Çocuk edebiyatı, mücadele etmeyi ve karşılaşılan problemlerle başa çıkmayı öğretmektedir. Çocuklar okudukları eserlerle birlikte pek çok davranış ve tutum edinmekte ve hayatları boyunca kullanmaktadır.
- Çocuk edebiyatı oldukça zengindir ve bir konu üstünde yazılmış kitap sayısı oldukça fazladır. Tek bir konuda yazılan farklı kitapları okumak çocuklara eleştirel yargı ve düşünme yeteneği kazandırmaktadır. Böylece çocuklarda problem çözme becerileri gelişmekte, eleştirel düşünme, muhakeme yapma, tartışma yapma, ana kitap bulma ve okuduğu kitabı değerlendirme becerileri gelişmektedir.

Bunların yanı sıra; çocuk edebiyatı hissetmek, düşünmek ve görmek yoluyla çocuğun kendi dünyasını geliştirmesine olanak yaratmalı ve çocuğun kişiliğine uygun olarak edebiyat ürününde kendisini aramasına ve bulmasına yardımcı olmalıdır. Bir çocuk büyürken, bazı hareket ve duyguları doğası gereği taşımaktadır. Bu duygu ve hareketler; geleceğin planını ve geçmişin yargısını yapmak; ortak bilgi paylaşımı yapacağı arkadaşlarını seçmek ve onlarla bağlılık kurmak, tecrübe edinmek, bir gruba uymak, estetik yolunu araştırmak, oynamak, gülmek başarma duygusunu yaşamak, ufuklarını genişletmek şeklindedir. Bu duygu ve hareketler, çocuklarda gereksinim duymaya da yol açmaktadır. İşte bu duygu ve hareketlerin gereksinimi çocuk edebiyatı ile karşılanmaktadır (Georgiou 1969, s.10. Akt. Karakuş, 2006, s.27). Ayrıca genel olarak demokratik kültürü benimsemiş, hoşgörölü, çevresi ve kendisi ile barışık, hayvanlara, doğaya, insana ve hayata karşı sevgi ile yaklaşan insanlar yetiştirmek de çocuk edebiyatının temel işlevlerinden birisidir (Sever, 2013, s.199).

Çocuğun kişisel ve toplumsal gelişimine katkı sağlayan çocuk edebiyatı ürünlerinin amacına ulaşabilmesi için son derece bilinçli bir davranış sergilenmesi gerekmektedir. Karagöl, çocuk edebiyatının işlevlerini “tanıma, büyüleme, bilgilendirme, şaşırtma” işlevleri olarak sıralamaktadır. Her işlevin çocuğa çeşitli katkılar sunduğunu açıklar. Tanıma işlevinin çocuğun kendini ve yaşamı tanımasına olanak sağladığını, büyüleme işlevinin çocukları derinden etkileyerek yaratıcılık becerilerini geliştirdiğini, bilgilendirme işlevinin çocuğun sosyal yaşam ve gündelik deneyimlere yönelik farkındalık kazandırdığını ve son olarak şaşırtma işlevinin ise çocukların eleştiri ve sorgulama yapan bireyler olmasında yarar sağladığını belirtir (Karagöl, 2019, s.349-350).

Çocuk edebiyatı her ne kadar temel işlev ve amaçları ile görsel ve dilsel simgeleri kullansa da bunları anlamlandırmak izleyene ve okuyana düşmekte, verilen unsurların yanı sıra duyarlılık kazanma ve düşünme süreci de devreye girmektedir. Eseri okumak, düşünme ve duyma sorumluluğu okura aittir. Çocuk ile edebiyatın etkileşimi bu doğrultuda gerçekleşmektedir. Kitaplarda çocuklar için uygun olmayan ve bir yetişkinin yaşadıklarından ya da deneyimlerinden çıkarım yapılan konular çocukların düşünme ve duygu üretmesine engel olmaktadır. O nedenle bir çocuk edebiyatının temel işlev ve amacı ne olursa olsun; içeriğinin

nasıl hazırlandığına dikkat edilmeli, ilk amaç çocuğa bir şeyler öğretmek ya da öğüt vermek olmamalıdır. Çocuk edebiyatında temel amaç her daim, çocukları diğer bireylerle sürekli etkileşimde olabilen, sağlıklı, kültürlü, anadil kullanım imkânlarını sezebilen bireyler olarak hazırlamak olmalı, içeriği de buna uygun şekilde düzenlenmelidir (Sever,2013, s.197-198).

Çocuk edebiyatının temel işlevleri göz önünde bulundurularak hazırlanan eserlerin dil ve üslubu içeriği kadar önemlidir. Çocuğun anlamlandırabilmesinden uzak, karmaşık ve dil bilgisel hatalarla oluşturulan kelime ve cümleler, gereğinden fazla yer verilen yabancı ve söylenmesi zor ifadeler çocuk edebiyatı ürünlerinin işlevini gerçekleştirebilmesinin önüne geçen unsurlardır. Bu nedenle çocuk edebiyatının temel işlevlerinin tam olarak amacına ulaşabilmesi için ele alınan eserlerde ne anlattığı kadar nasıl anlattığının da üzerinde durulması gerekmektedir. Çocuk edebiyatı ürünleri, her yönüyle çocuğu yaşama hazırlamalı, hayal dünyasını ve kelime hazinesini zenginleştirmeli, çocuğu öğrenmeye ve araştırmaya istekli hale getirmelidir. Bu nedenle çocukla buluşturulacak ürünlerin çocuk edebiyatının işlevlerini tam olarak yansıtıyor olması göz önünde bulundurulmalıdır.

2.4. Çocuk Edebiyatı Ürünlerinden Süreli Yayınlar ve Taşımaları Gereken Nitelikler

2.4.1. Çocuk Dergileri

Süreli yayınlar, belli aralıklarla çıkan (yıllık, altı aylık, üç aylık, aylık, on beş günlük, haftalık, günlük) çalışma raporları, tutanaklar, andaçlar, kurum bültenleri, yıllıklar, gazete ve dergilere verilen genel isimdir. Arapça "Ceride", İtalyanca "Gazetta", Fransızca "Journal" olarak da adlandırılan ve dilimizde "dergi" olarak adlandırılan süreli yayınlar, sanat ve düşünce dünyasının aynası olarak görülmektedir. Bu yayınlar ile her konudaki görüş ve düşünceler kamuoyuna kitaplardan önce aktarılabilmekte ve tartışılmaktadır (Bostancı, 2015, s.334).

Çocuk edebiyatı ürünlerinden süreli yayınlar olan gazete ve dergiler ise, "çocukların eğitim, bilim, bilgi ve görgülerini, genel kültürlerini, toplumsal olarak meydana gelen kimi olayları, çevre sorunlarını ele alan, çocuklara bilinç aşılayan süreli yayınlar" şeklinde tanımlanmaktadır (Ciravoğlu, 2000, s.181). Çocuk edebiyatı ürünlerinde süreli yayınlar gazete ve dergiler olarak ele alınmaktadır. Ancak bu tez kapsamında süreli yayın olarak dergiler değerlendirilecektir. O nedenle süreli yayın kavramı yerine dergi kelimesi kullanılmaya devam edilecektir.

Çocukların kitaplıklarında yer bulan ve okudukları yayınlar olan dergiler; içerisinde barındırdıkları öğretici, eğlendirici yazılar, masallar, hikâyeler, bilmece, resimler, fotoğraf ve karikatürlerle hedef kitesinin okumaya yönelik istek ve ihtiyaçlarını doyurucu bir şekilde karşılamaktadır. Tüm yayımcıların çeşitli ülkelerde çeşitli yaş gruplarına hitap eden dergi

yayımına özel bir önem göstermesinin sebebi çocuk dergi ve gazetelerinin öneminin anlaşılmasından kaynaklanmaktadır (Oğuzkan, 2006, s.345).

Çocuk dergilerinin önemine bakıldığında dergi hazırlamanın profesyonellik gerektiren bir iş olduğu anlaşılmaktadır. Çocukların dil ve bilişsel gelişimi ile psikolojisi göz önünde bulundurularak hazırlanması gereken süreli yayınlar, ancak o zaman çocuğun gelişimine katkıda bulunabilmektedir. Bu nedenle çocuk dergisi hazırlanırken eğitimci kimliği ve yazar kadrosu incelenmeli ve oldukça titiz çalışılmalıdır. Süreli yayın olarak çocuk dergileri çocukların bilimsel gelişmeleri takip etmesini sağlamakta, güncel olaylar ile okulda edindikleri bilgileri karşılaştırmalarına imkân vermekte ve spor, sanat etkinliklerini takiplerini kolaylaştırmaktadır. Ayrıca çocuklar bu dergiler ile ilgi ve yeteneklerini de keşfedebilmektedir (Ungan ve Yiğit, 2014, s.185). Bunların yanı sıra çocuk dergilerinin çocuk eğitimi açısından önemi oldukça büyüktür. Çocuk eğitiminde üstlendiği rol göz ardı edilmeyecek olan dergilerin çocuk üzerinde yararlarının yanında etkileri de bulunmaktadır. Çocuk dergileri Türkçenin bütün inceliklerini çocuğa gösterme ve kullandırmada, aynı yaş grubundaki çocuklarla iletişim içinde olarak kendi duygu düşünceleriyle onların duygu düşüncelerini karşılaştırmada rehberlik eder. (Yalçın ve Aytaş, 2016, s.304-307). Çocuk dergileri çocukların güncel olaylarla bağ kurmasına, olayları izlemesine ve değerlendirmesine yardımcı olur. Çocuk dergileri çocuklarda araştırma, anlatma, özetleme, bilgileri düzenleme gibi becerilerin gelişimini olumlu yönde etkilerken bir yandan da onu ruhsal manada geleceğe hazırlar. Çocuk hayatın, bilimin ve sanatın sürekli olarak gelişip değiştirdiğini dergiler aracılığıyla keşfeder (Ciravoğlu, 2000, s.181-182).

2.4.2. Çocuk Dergilerinin Çeşitleri

Çocuk dergileri çocuğun eğitiminde, gelişmesinde ve sosyal bir varlık olarak toplumda yer edinmesinde bir eğitim aracı görevi üstlenmektedir. Her şeyden evvel çocuk dergiciliğinin çocuk edebiyatının bir alanı olarak kabul edilerek hızla eğitimin içinde yaygınlaştırılması bu görevin yerine getirilmesinde önem arz etmektedir. Çocuk dergileri, Alemdar Yalçın ve Gıyasettin Aytaş (2016, s.303-304) tarafından iki gruba ayrılmıştır:

1. Okul İçi Etkinlikler Olarak Çocuk Dergileri
2. Eğitim Amaçlı Çocuk Dergileri

2.4.2.1. Okul İçi Etkinlikler Olarak Çocuk Dergileri

Çocuklar tarafından okul içi etkinliklerde kullanılan duvar gazeteleri ve öğrencilerin öğretmenlerinin danışmalığında çıkardıkları dergiler bu grupta yer almaktadır. Çocukların kişiliklerinin ve çeşitli becerilerin gelişmesine katkıda bulunan çocuk dergileri çocuk eğitiminde sınıf içi etkinlikler kadar önemlidir. Öğrencilerin bir kurum kültürü içinde, ders içinde veya

dışında çocuk dergileriyle buluşturulması iyi, doğru alışkanlıklara yönlendirilmesini mümkün kılacaktır.

2.4.2.2. Eğitim Amaçlı Çocuk Dergileri

Eğitim amaçlı çocuk dergileri, doğrudan eğitime katkı sağlamak amacıyla hazırlananlar ve eğitime yardımcı olmak amacıyla hazırlanan dergiler olmak üzere iki gruba ayrılmıştır. Bunlardan ünite dergileri, eğitime doğrudan katkıda bulunmak amacıyla belli bir sınıf düzeyinde eğitim programlarına uygun olarak haftalık olarak çıkarılan dergilerdir. Ünite dergileri, derslerde kullanılarak çocukların ders kitaplarını anlamalarına yardımcı olur. Eğitici özelliklerinin dışında eğlendirici özellikler de barındıran bu dergiler aracılığıyla bilimsel gelişmelerin sınıf içine taşınması sağlanır. Ayrıca öğretmenlerin ve öğrencilerin anlatılan konularla ilgili ek bilgilerle desteklenmesi de mümkündür.

Yetişkinler tarafından çocuklar için süreli olarak çıkarılan çocuk dergileri de eğitim amaçlı olarak değerlendirilebilecek basın yayın çalışmalarıdır. Bu dergiler, çocukların okuma becerilerini geliştirmekte ve boş zamanlarını değerlendirme alışkanlığı kazandırmaktadır. Çocuğun yeteneklerini ortaya çıkararak onları yazma, resim yapma gibi etkinliklerde aktif olmaya özendirir (Yalçın ve Aytaş, 2016, s.303-304).

2.4.3. Çocuk Dergilerinin Taşınması Gereken Nitelikler

Çocukların yaşamında ve eğitiminde bu denli önemli bir yere sahip olan çocuk dergileri hazırlanırken dikkat edilmesi gereken özellikler vardır. Çocuk dergileri adlı başlıkta belirtilen amaçların ve işlevlerin yerine getirilmesi nitelikli bir çocuk dergisinin oluşturulmasıyla sağlanabilir. Bir çocuk dergisi gerçek manada çocuğu etkilediği ve onun yaşamında yer aldığı oranda başarılı sayılabilir. Çocuk dergileri bu başarıya ulaşabilmek için belirli ölçütler göz önünde bulundurularak hazırlanmalıdır.

Çocuk dergilerinde olması gereken ölçütler belirlenirken birçok araştırmacı çocuk yayınlarında bulunması gereken özelliklerden yola çıkmıştır. Sever, çocuk kitaplarının çocuğun zihinsel, sosyal ve psikomotor gelişim sürecinde etkili bir uyaran olduğunu dile getirmektedir. Çocuk kitaplarının bu işlev ve amaçları gerçekleştirebilmelerini ise yapısal ve eğitsel özelliklerle donatılmasına bağlamaktadır. Çocuk dergileri de tıpkı çocuk kitapları gibi iç yapı (içerik) ve dış yapı (biçimsel) özellikleriyle eğitsel ilkeleriyle bir bütünlük arz etmekte ve niteliği belirlemektedir (Sever, 1995, s.14).

Çocuk dergilerini konu alan tez kapsamında dergilerin iç yapı ve dış yapı özelliklerinin genel çerçevesi belirlenirken Sever 'in (1995, s.14-15) yapmış olduğu tasnif esas alınmıştır. Bu bağlamda dış yapı (biçimsel) özellikler: "boyut (büyüklük), kapak (cilt), kâğıt, harf, sayfa düzeni

ve resimler” olmak üzere; iç yapı (içerik) özellikleri ise “konu, tema, kahramanlar, plan, üslup, dil ve anlatım” olarak sınıflandırılmıştır.

Çocuk dergilerinin taşıması gereken nitelikler ve çocuk dergilerini değerlendirmek için belirlenen ölçütleri sıralarken tez kapsamı gereği okul öncesi dönem çocuk dergilerinin özellikleri öncelikli olarak verilecektir. Bu özellikleri şu şekilde sıralamak mümkündür:

2.4.3.1. Biçim Özellikleri

Biçimsel özellikler bir çocuk dergisinin dış yapısını anlatmaktadır. İlk olarak bir dergi paket, ambalaj ya da özel bir kapak ile dikkat ve ilgi çekici bir biçime sahip olmalıdır. Bir yetişkin için çanta, saat, gözlük, telefon, ayakkabı, ev, kıyafet ya da bir arabanın görünümü neyi ifade ediyorsa, bir derginin dış kapağı da çocuğa aynı şeyi ifade etmektedir. Biçimsel özellikler dergi ile çocuğun ilk etapta bir bağ kurmasına ve çocuğun dergi ile ilgili ilk düşüncelerinin oluşmasını sağlamaktadır (Yılmaz, 2016, s.62). Biçim özellikleri boyut, kapak, cilt, kâğıt, harf, punto, sayfa düzeni, resimler olarak ele alınabilir.

2.4.3.1.1. Biçim- Boyut

Çocuklar farklı boyutlarda ve şekillerde tasarlanan eserlerden hoşlanmaktadır. Önemli olan çocuk yayınlarının çocuğun gelişim düzeyine uygun olarak tasarlanmasıdır. Okul öncesi döneme hitap eden çocuk dergilerinin ebeveyn yardımıyla okunacağından hareketle derginin boyutu çocuğun kucağına sığabileceği ve çocukların kolayca izleyebileceği boyutlarda hazırlanmalıdır (Ciravoğlu, 2000, s.182; Yılmaz, 2016, s.68). Dergilerin boyutları ayarlanırken çocukların kolayca taşıyabileceği hacim ve ağırlıkta olmasına da özen gösterilmelidir. Çocuk dergilerinin boyutları genel olarak 19,5x27,5 cm ve 24x33,5 cm arasında değişmektedir (Sürmeli ve Kaptan, 2011, s.581). Süreli yayınlar olarak çocuk dergilerinin boyutları sayıları arasında tutarlı olmalıdır (Demiryürek, 2009, s.34).

2.4.3.1.2. Biçim- Kapak

Çocuklar yetişkinler gibi bir kitabı alırken ya da okumaya karar verirken içeriğine bakmamakta ve dış görünüş ile kararlarını vermektedir. O nedenle kapak oldukça önemlidir. Kapağın çocukların ilgisini çekecek şekilde tasarlanması gerekmektedir (Yılmaz, 2016, s.69). Çocuk dergilerinin kapak tasarımının derginin içeriğini yansıtmasına özen gösterilmelidir (Demiryürek, 2009, s.35). Diğer taraftan kapağın; üstündeki resimlere, yazılara ve renklere estetik bir zemin teşkil etmesi, kırılmaması, katlanmaması ya da en azından kolay deforme olmaması çok önemlidir (Yılmaz, 2016, s.71). Bir derginin uzun süre okunma ve saklanma

olanağı ancak sağlam ve dayanaklı bir şekilde oluşturulmuş kapak ile mümkündür (Oğuzkan, 2006, s.374). Bir dergi kapağında derginin fiyatı, yayım tarihi, logosu ve o sayıya ait konu başlıkları yer almalıdır. Çocuk dergileri kapağının tasarım ve kalitesine bağlı olarak çocuk okurun ilgisini çekmeyi başarabilir (Sürmeli ve Kaptan, 2011, s.5819).

2.4.3.1.3. Biçim- Cilt

Çocuklar özellikle okul öncesi dönemde her şeyi tanıma dönemindedir ve tanımak istedikleri unsurları ağzına alabilmekte, hırpalayabilmektedir. Bu nedenle çocuk yayınların dayanıklı şekilde ciltlenmesi oldukça önemlidir. Dayanıklı olması için iplik dikiş tercih edilebilmektedir. Çocuklar dergilere yetişkinler gibi değer verip, yırtılmasın ya da zarar görmesin diye özen gösterip, okuyan bireyler değildir. Bu nedenle dergilerin sağlam olması oldukça önemlidir. Sağlam olmayan dergi çocuk tarafından keşfedilmeye müsait olmadığı için ilgi çekmeyecek ve dolayısı ile kullanımı da mümkün olmayacaktır (Yılmaz, 2016, s.69).

2.4.3.1.4. Biçim- Kâğıt

Kapakta olduğu gibi kâğıtta dayanıklı olması nedeniyle oldukça önemlidir. Dergi kâğıtının kalitesi diğer çocuk yayınlarında olduğu gibi mat, birinci hamur ve baskıda yazının kâğıtın arkasından görünmesini engelleyecek gramajda olmalıdır. Çocuk dergilerinde parlak kuşe kâğıtlar ışığı yansıttığı için parlama gibi sorunlar çıkarmaktadır (Yalçın ve Aytaş, 2016, s.305). Bu nedenle kâğıt seçiminde özenli davranılmalıdır. Çocuk dergilerinin sayfalarında kullanılan kâğıt parlama yaratarak görüşü engellememesi için en az yarı mat ve dayanıklı olmalıdır. Kaliteli kâğıt kullanılmamasından dolayı renkleri değişen, yazıları ve görselleri iyi algılanamayan bir dergi çocukların ilgi ve beğenisini kazanamayacaktır (Sürmeli ve Kaptan, 2011, s.581).

2.4.3.1.5. Biçim- Harf

Çocuk dergilerinde harflerin kullanımı ve yazının karakteri oldukça önemlidir. Çocukların okuyabileceği ya da baktığında gözünü yormayacağı harflerin ve yazı karakterinin kullanılması gerekmektedir. Harfler genişlik, yükseklik ve büyüklük bakımından birbirine çok yakın olmamalıdır. Sıkışık harfler okumayı zorlaştırmakta ya da gözü yormaktadır (Eğitim Sen, 2011, Akt. Yılmaz, 2016, s.72). Okul öncesi seviyesi için çocuk dergilerinde kalın harflerin ve geniş aralıkların seçilmesi uygundur (Ciravoğlu, 2000, s.187). Çocuk dergilerinde farklı yazı karakterlerinin ve puntolarının kullanılması esere dikkat çekici nitelik kazandırmaktadır (Gönen, vd., 2014, s.134). Ancak yazı karakteri ve puntolar çeşitlendirilirken derginin aynı

sayfasında çok fazla yazı karakterinin, farklı büyüklük ve renklerde tasarlanmasının derginin görsel kimliğini olumsuz etkileyeceği de gözden kaçırılmaması gereken bir diğer noktadır (Sürmeli ve Kaptan, 2011, s.580).

2.4.3.1.6. Biçim- Punto

Çocuk dergilerinde okul öncesi dönemin aşamasına ve hitap edilen çocuğun yaşına göre punto özelliği değişiklik göstermektedir. Çocuk yayınlarında punto harf karakterinin büyüklüğünü ve harf tipinin çizgileri arasındaki boşluğu ölçmek amacıyla kullanılır. Okuma evresine henüz geçmiş bir çocuk için 36 punto, daha büyük çocuklar içinse 12 punto normal olarak görülmektedir (Güleç ve Geçgel, 2017, s.219). Yılmaz ise, okul öncesi dönem çocukları için oluşturulan eserlerde puntonun dönem özelliğine göre 24-36 punto arasında değişeceğini belirtmiştir (Yılmaz, 2016, s.71).

2.4.3.1.7. Biçim- Sayfa Düzeni

Sayfa düzeni çocuk dergilerinde önemli biçimsel özelliklerden birisidir. Çocuk dergisinin sayfa düzeni öncelikle çocuğun metni iyi bir şekilde okuyup izlemesine olanak sağlamalıdır. (Ciravoğlu, 2000, s.187). Çocuk dergilerinde uygun satır aralıkları tercih edilmelidir. Satır aralığı yazıların birbirine karışmasını önleyecek nitelikte bir buçuk veya iki satır aralığı olarak belirlenebilir. Çocuk dergisinin estetik bir görünüm kazanması ve kolay okunup anlaşılabilmesi için yazı ve zemin renginin birbirine zıt renklerde tasarlanması gerekmektedir (Demiryürek, 2009, s.34). Sayfa düzeninde bir diğer önemli husus yazı ve resim yerleşiminin dengeli bir şekilde sağlanmasıdır. Çocuk dergilerinde okuma kolaylığı sağlamak amacıyla sayfa kenarlarında geniş boşluklar (marjlar) bırakılmalı, metinler ise sayfalara tek sütun olarak yerleştirilmelidir (Oğuzkan, 2006, s.372).

2.4.3.1.8. Biçim- Resimler

Çocuklar okuma yazma bilmedikleri ya da tam olarak karmaşık metinleri anlayamadıkları için resimler çocuk dergilerinde çok önemlidir. Çocuklar bu resimler ile dergi ile bağlantı kurmakta ve dergiye anlam yüklemektedirler (Yılmaz, 2016, s.62).

Çocuk dergilerinde genellikle tamamlama, metni açıklama ve süsleme olmak üzere üç amaçla resim kullanılmaktadır. Bunlardan tamamlama amaçlı resimler, yazı ile anlatılması zor ya da mümkün olmayan unsurların çizimi ile metnin tamamlanması için kullanılmaktadır. Metni açıklama resimleri metinde adı geçen herhangi bir unsur ya da durumun resim ile anlatılması

için kullanılmaktadır. Okuma yazmayı yeni kavrayan çocuklar için oldukça faydalı olmaktadır. Süsleme ise, dergiyi daha ilgi çekici hale getirmek için kullanılmaktadır (Oğuzkan, 2006, s.373).

Çocuk dergilerinde resimler sanatsal duyarlılıkla işlenerek, çocuğun estetik beğenisini geliştirmeyi amaçlamalıdır. Aynı zamanda resimlerin çocukların hayal gücünü desteklemesi, çocuğu özgürleştirmesi, gerçeğe birebir örtüşmeyen esnek resimler ile çocuğun dünyasına katkı sağlaması da oldukça önemlidir. Okul öncesi dönem dergilerinde resimler oluşturulurken ya da belirlenirken çocuğun gelişim özelliklerinin göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Resimler renkli, parlak olmalı ve kitabın bütününde birbiriyle uyumlu tonlarda renklendirilmelidir. Çocuk dergilerinde kullanılan resimlerde sosyokültürel özelliklere aykırılıklar ve gereksiz abartılar olmaması, kontrastın ve tonun koyuluğu nedeniyle ciddi ve sert duygular çağrıştırmaması, çok küçük boyutlu olmaması da dikkat edilmesi gerekenlerdendir (Yılmaz, 2016, s.62-68).

Resim kullanımında önemli olan hususlardan bir diğeri ise resim ve içeriğin uyumlu olmasıdır. Bu bilgiler doğrultusunda bir dergide kullanılan görsel öğelerin metnin anlaşılmasına katkıda bulunmalı, hazırlandığı yaş aralığına hitap etmeli, tasarım ilkelerine uyulmalı, sosyokültürel özellikler ve rengin psikolojik algılamadaki etkileri göz önünde bulundurulmalıdır (Sürmeli ve Kaptan, 2011, s.580). Çocuklar okul öncesi dönemden başlayarak onlar için hazırlanan süreli yayınlarda resimlerin yanında fotoğraf, karikatür gibi gelişim düzeylerine uygun çalışmalarla da buluşturulmalıdır (Sever, 2003, s.190). Dergilerde yer alan yazı metinlerinin resim, grafik ve tasarımlarla desteklenmesi çocukların merak ve ilgileri toplaması, çocuğu yazılı metin ile yakınlaştırması bakımından önem arz etmektedir. Resim, fotoğraf gibi görsel tasarım ürünleri özellikle küçük yaşlardaki çocuklar için karmaşık durum ya da olayları anlatan konulardan seçilmemeli olabildiğince tek bir durumu betimlemelidir (Yalçın ve Aytaş, 2016, s.305).

Çocuk dergileri çocuğa yararlı nitelikli bir ürün olabilme özelliğini büyük oranda sade, açık ve içeriğe uygun resimleriyle kazanır. Resimlerin işlevlerinin yanında sayfa düzeni içerisindeki oranı da dengeli olmalıdır. Okul öncesi dönem çocukları için hazırlanan dergilerde her bir sayfada dörtte üç oranında resim ve dörtte bir oranında yazı kullanılmalıdır (Oğuzkan, 2006, s.374).

2.4.3.2. İçerik Özellikleri

İçerik bir eserin anlattığı ve söylediği ile ilgilidir. Bazen biçim ne kadar güzel olursa olsun, sağlam bir kurgusu ve içeriği olmayan bir dergi hedef kitleye ulaşmamakta, ilgi çekmemektedir (Yılmaz, 2016, s.72). Bir çocuk dergisinde içerik özellikleri olarak konu, tema, kahraman, plan ve kurgu, dil ve anlatım ele alınabilir.

2.4.3.2.1. İçerik- Konu

Konu; eserde, yazıda ya da konuşma da ele alınan durum, olay ya da düşünce şeklinde tanımlanmaktadır (TDK, 2019). Yazar konuyu bir tema çerçevesinde şekillendirmektedir. Konu genellikle tema ile şekillenen yazarın düşüncesidir.

Bir çocuk dergisinde konu, çocukların gelişim düzeyine, gereksinim ve ilgilerine göre belirlenmelidir. Çocuklar dünyayı tanıma aşamasında olduğu, keşfetme ve merak nedeniyle sürekli çevreye sorular yönelttiği bir dönemdedir. O nedenle çocuk dergileri çocukların sorularına yanıt verebilecek konular içermelidir. Ayrıca çocuk dergilerinde evrensel ve kültürel değerler edebiyattan taviz verilmeden konuya yerleştirilmelidir (Yılmaz, 2016, s.74-76). Çocuk dergilerine konu seçilirken çocuğa uygunluğunun yanı sıra çocukların kişiliğinin oluşmasında etkili olan ulusal değerler, yaşadığı toplumca benimsenen ahlak kuralları da göz önünde bulundurulmalıdır Böylelikle seçilen konu çocukların yaşantısıyla uygun ve ilişkili olma özelliğini kazanacaktır (Oğuzkan, 2006, s.376).

Çocukların oyun ihtiyaçları da göz önünde bulundurulduğunda bu dergilerin hareket ve oyun ihtiyacını karşılayacak etkinlik konuları içermesi de oldukça önemlidir. Bir çocuk dergisinde konu sınırlaması yoktur. Teknolojik araç gereçler, oyunlar, meslekler, hayvanlar, aile, sayılar, renkler, şekiller ve kavramların her biri konu olarak kullanılabilir. Ancak çocuk dergilerinde boşanma, hastalık, ayrılık ve ölüm gibi konuların ele alınmasında duyarlı bir tutum sergilemek gerekir. Çocuğu etkileyebilecek bu konular doğru şekilde ele alınmazsa çocuğun duygu ve zihin dünyasında ciddi hasarlar görülebilmektedir. Hayatın birer gerçeği olduğu için az da olsa yer almalı ancak dozu iyi ayarlanmalıdır (Yılmaz, 2016, s.77).

Çocuk dergilerinde ele alınan konular çocuğu eğlendirici ve dinlendirici özellikler taşımaktadır. Aynı zamanda seçilen konuların çocukları düşünmeye yönlendirme ve bir takım görüşler kazandırma işlevi de bulunmalıdır (Güleç ve Geçgel, 2017, s.236). Bu nedenle çocuk dergilerinde çocukların ilgi duyacakları uğraşı alanlarına yönelik konulara (resim çizme, model çıkarma, fotoğrafçılık, pul biriktirme...) yer verilmesi oldukça faydalıdır (Oğuzkan, 2006, s.354).

2.4.3.2.2. İçerik- Tema

Tema (Anafikir); bir edebi eserin okuyucusuna vermek istediği bir mesaj, ileti (Yalçın ve Aytaş, 2016, s.84) ve yazarın eserinde ortaya koymak istediği temel düşünce, görüş (Oğuzkan, 2006, s.374) olarak tanımlanmaktadır. Her eserin konusu ve teması arasında sıkı bir ilişki vardır. Sanatsal ve eğitsel yönden çocuklara nitelikli kurguya sahip eserler sunulması tema ve konu bağlantısının güçlü olmasına bağlıdır. Çocuk edebiyatı eserlerinde yazarın işlediği konuya yönelik okuruna hangi görüş ve düşünceleri kazandırmak, hangi alışkanlıkları geliştirmek istediği bilmesi temanın açık biçimde ortaya konulmasını sağlar (Oğuzkan, 2006, s.375). Çocuk

dergilerinde işlenen olay ya da durumla ilgili tema anlaşılır olmalıdır. Teması belirgin olmayan ve değişik yorumlamaları içeren çocuk dergileri, çocuklar için zararlı olmakla beraber çocuğun okuma alışkanlığını da olumsuz etkileyecektir (Demiryürek, 2009, s.35). Çocuk dergilerinde seçilen temalar açıkça okura sunulmalı ancak belli bir düşünce ya da görüşü benimsetmekten uzak olmalıdır. Dergiler bir çocuk edebiyatı ürünü olarak hoşça vakit geçirmeyi sağlayan araçlardır. Bu araçlar vasıtasıyla okura düşünme özgürlüğü tanınmalı, seçilen temalara ilişkin iletiler bir öğretmen edasıyla sunulmamalıdır (Yılmaz, 2016, s.83).

Çocuk edebiyatı eserlerinin eğitici olma amacını gerçekleştirmesinin konu ve temaya bağlı olması göz önünde bulundurulduğunda seçilen temaların niteliği de önem kazanmaktadır. Çocuk dergilerinde seçilecek temalar çocuğa evrensel ve ahlaki değerleri kazandıracak, onun kişilik ve kimlik gelişimini olumlu yönde etkileyecek, toplum içinde başarılı olmasına olanak sağlayacak nitelikte olmalıdır (Yalçın ve Aytaş, 2016, s.84). Okul öncesi dönem çocuklarına hitap eden eserlerde temaların çocuğa çeşitli değerler kazandırması oldukça önemlidir. Okul öncesi dönem için değerler eğitimi konusunda 1995'te ABD'de hazırlanan programda belirlenen değerler ise şu şekilde sıralanmaktadır: iş birliği, sadelik, hoşgörü, mutluluk, sevgi, saygı, barış, özgürlük, dürüstlük, sorumluluk, bütünlük, alçak gönüllülük. (Tillman ve Hsu, 2000, Akt. Oruç, 2010, s.50). Çocuk dergilerinde evrensel değerlere yer verilmesi dergilerdeki temaların çocuğu olumlu yönde etkilemesi bakımından önem arz etmektedir.

2.4.3.2.3. İçerik- Kahraman/Karakter

Karakter, yazınsal nitelikli bir yapıtta duygu ve düşünce yönlerinden ele alınan kişi; kahraman ise roman, hikâye, tiyatro vb. edebiyat türlerinde başından olay geçen kişi (TDK, 2019) olarak tanımlanmaktadır. Sever ise, yapıtlarda başından olay geçen kahramanların birer karakteri canlandırdığını söyleyerek kahraman- karakter ilişkisini betimler (Sever, 2008, s.75). Yalçın ve Aytaş karakteri, "olaylar ve ilişkilerde kendine özgü davranışlar gösteren kahramanlar" olarak tanımlamaktadır (Yalçın ve Aytaş, 2016, s.90). Çoğunlukla birlikte kullanılan kahraman ve karakter kavramlarının genel bir mahiyette tanımlaması; "edebi eserlerin kurgularında önemli bir öğe olarak yer alan çeşitli olay ve durumları yaşayan, canlandıran kişi ya da kişiler" şeklinde olabilir.

Çocuk eserlerinde kahramanların kullanımı, çocuğun kahramanın kendisiyle özdeşleştirmesi için önemli bir fırsattır. Bu nedenle çocuk dergilerindeki kahramanlar kusursuz ve erişilmez olmamalı, eksiki ve zaafı olan gerçek kişiler olmalıdır. Çünkü olumsuz özellikler taşıyan kahraman ile kendisini eşleştiren çocuk bu durumdan olumsuz etkilenecektir. Ayrıca kahramanın gerçekçi olması çocuğun kendisini anlatının içine girebilmesi için de önemlidir (Şimşek, 2016, s.131-132). Çocuk dergilerinde kurguya dâhil edilen kahramanlar sadece

insanlar olmamakta, kişileştirilmiş bir nesne ya da hayvan da kahraman olarak kullanılabilir (Yılmaz, 2016, s.89). Bir kahraman olarak güneşin, ayın, ormanın insanlar gibi konuşması çocuğun hayal dünyasındaki varlık ya da varlıklarla tanışmasını sağlayabilir. Özellikle okul öncesi dönemi için hazırlanan dergilerde çocukların korktuğu, sevdiği, izleyebileceği ya da çevresinde gördüğu hayvanların kullanımı vardır. Çocuklar kendi çevresinde bulunan şeyleri anlamak ve tanımak istediği için bu kahramanların kullanımı çocuk için daha fazla katkı sağlayıcı olabilmektedir (Sever, 2008, s.77).

Çocuk dergilerinde kahramanların niteliklerinin yanda sayıları da çocukların dikkatini etkilemektedir. Küçük çocuklar bu sayı bir veya iki kahraman yeterli olacak şekildedir. Ayrıca çocuklar kendi yaş grubundan olan kahramanların yaşadıklarını dinlemekten ve okumaktan keyif alırlar. Bu bakımdan kahramanı çocuk olan çocuk dergilerinin bu nitelikleri taşıdığı oranda başarılı olacağı söylenebilir (Oğuzkan, 2006, s.377).

Karakterlerin dergilerde ele alınması ve geliştirilmesi de önemli bir konudur. Karakterler fiziksel özellikleri, konuşmaları, eylemleri ve davranışları ile geliştirilebilmektedir. Okul öncesi dönemde okuma yazma bilinmediği ve başkası tarafından çocuklara okuma gerçekleştirildiği için fiziksel olarak tanımlama ve karakterin fiziksel özelliğine göre şekillendirilmesi görülmektedir. Bu özelliklerin resimlendirilmesi de çocuğun anlamasına katkıda bulunmaktadır (Sever, 2008, s.92).

Çocuk edebiyatı ürünlerinde öne çıkan konulardan birisi de durağan ve devingen karakterlerdir. Durağan karakterde ürünün başından sonuna kadar bir stabilite söz konusudur ve dalgalanmalar görülmemektedir. Değer, düşünce, duygu ve bir duruma bakış açıları genellikle sabittir. Devingen karakter ise, ürünün başındaki tavrını korumayan, çevresinde olanlardan etkilenen, tutum ve bakış açısını değiştiren karakterdir. Her iki karakter de çocuk edebiyatı ürünlerinde oldukça önemlidir. Bu karakterler çocuğa olumsuz iletiler vermeyecek şekilde çocuk dergilerinde yer almalıdır (Sever, 2008, s.115-116; Yılmaz, 2016, s.92-93).

2.4.3.2.4. İçerik- Plan/Kurgu

Plan, bir eserin yapısını ve iç düzenini tasarlamayı sağlayan, eser ortaya koyma sürecini bir disipline bağlayan araç olarak tanımlanmaktadır. Bir derginin okur üzerinde etki kurabilmesi derginin bütünsel yapısında yer alan konu, tema, kahramanlar gibi öğelerin belli bir sırada, tutarlı biçimde aktarılmasıyla mümkündür. İyi bir dergi planlamasında, olay ve durumlar arasındaki ilişki güçlüdür. Çocuklar dergilerde plan hazırlanırken öncelikli olarak okurların bilgi ve algılayış seviyeleri ile ilgi ve merakları göz önünde bulundurulmalıdır (Oğuzkan, 2006, s.377).

Çocuk dergilerinde olay ve durumlar neden-sonuç ilişkisi içerisinde anlatılabildiği oranda çocuğa fayda sağlar. Dergilerde anlatılan olaylar çocuğun ilgisini sürekli olarak canlı tutacak şekilde kurgulanmalıdır (Yalçın ve Aytas, 2016, s.91).

2-7 yaş gelişim düzeylerindeki çocukların kronolojik zaman algısı henüz yeteri kadar gelişmediğinden hazırlanan dergilerde olayların zaman akışı doğrusal bir nitelik taşımaktadır. Derginin planında yer alan olaylarda ya da durumlarda bir sonraki adımı merak etmenin sağlanması çocuğun olaylara yönelik ilgisin arttıracak ve okuma isteğini canlı tutacaktır (Karatay, 2012, s.107).

Çocuk dergilerinin kurgusunda yer alan olay veya durumların yaşandığı ortam, mekân seçimi de çocukların gelişim özellikleri göz önünde bulundurularak belirlenmelidir. Çizilen ya da betimlenen ortam çocuğun görebileceğı veyahut gerçek hayatta gördüğü mekânlara benzemese de hayalini kurabilme olanağı sağlayan bir yer olmasına özen gösterilmelidir (Yılmaz, 2016, s.135).

2.4.3.2.5. Dil ve Anlatım

Çocuk edebiyatı ürünlerinde üslubu belirleyen en önemli etmen kullanılan dildir. Oğuzkan, üslubu “yazardan yazara göre değişen anlatım yolu” olarak tanımlar. Üslubun uyumunu sağlayan öğeleri ise cümle yapısı, seçilen sözcüklerin anlam ve ses ilişkileri, deyimler olarak sıralar. Kaliteli bir çocuk edebiyatı ürününün yapmacıksız bir anlatımla oluşturulmasıyla mümkün olacağını dile getirir. (Oğuzkan, 2006, s.378).

Yetişkin edebiyatı ile çocuk edebiyatı ürünlerini birbirinden ayıran belki de en önemli özellik dil ve anlatım özellikleridir. Bir çocuk edebiyatı ürünü ne kadar sağlam bir kurgu ve içeriğe sahip olsa da, dil ve anlatım uygun olmadığında çocuğa ulaşmada sorunlar yaşanacaktır. Tez konusu kapsamı gereğı okul öncesine yönelik çocuk eserlerinin taşınması gereken dil ve anlatım özelliklerini Oğuzhan Yılmaz şu şekilde sıralamaktadır:

- Çocuk dergilerinde çocuğun düzeyinin üstünde veya altında, çocuğa uygun olmayacak bir dilin kullanımı, dergiler hakkındaki genel kanıyı da etkileyebilmektedir. Çocuk dergilerinde kullanılan dil hem içeriğı hem de biçimi güçlendirici olmalı ve çocuklarda dil gelişimine katkıda bulunabilir nitelik taşımaktadır.
- Okul öncesi dönemde dil çocuklar için oldukça yeni ve bilinmedik bir alandır. Çocuklar bu dönemde dili yalnızca çevresinden duydukları ile öğrenmektedir. O nedenle çocuk dergilerinde kullanılan dil, çocuğun konuştuğı, işittiğı ve tanıdığı dilden farklı olmamalıdır.
- Çocuklar metni zihinlerinde sorunsuz canlandırabilmeli ve kelime dağarcıklarını genişletebilmelidir.

- Çocuk dergilerinde özellikle okul öncesi dönem için olanlarda uzun cümleler kullanılmamalıdır. Çocuklar uzun cümleyi takip edememekte ve anlayamamaktadır. Mümkün olduğunca kurallara uygun, basit ve kısa cümleler kullanılmalıdır.
- Metinlerde çocukların keşfetme ve merak duygusunu giderecek soru cümleleri ve bunların cevapları da bulunmalıdır. Ayrıca ünlem ve eylem cümlelerinin kullanılması da harekete dayalı bir dergi olmasını sağlayacak ve çocuğun gelişimine katkıda bulunulacaktır. Diyalog cümleleri de ünlem ve eylem cümleleri gibi dergilerde olması faydalı cümlelerdir. Çocuklar diyalog kurma ile tecrübelerini bu şekilde geliştirebilmekte ve bunları kendi hayatında uygulayabilmektedir.
- Çocuklar okul öncesi dönemde soyut problemleri çözmekte problem yaşamakta ve soyut bir düşünce yapısına sahip olmaktadır. Bu nedenle dergilerde çok soyut ifadeler kullanılmaması gerekmektedir. Çocuk zaten kendi soyut problemleri ile uğraştığı için bu ifadeler çocuğun kendisi ile çatışmasına yol açmakta ve anlamlandırma işlevini gerçekleştirmesini zorlaştırmaktadır.
- Okul öncesi döneme hitap eden çocuk dergilerinde dilin inceliklerini ve farklı işlevlerini göstermek amacıyla aşırılığa kaçmamak şartıyla söz sanatlarına da yer verilmelidir. Böylece çocuklar erken yaşta sanatsal duyarlılıkla işlenmiş eserler ile karşılaşma olanağı bulacaktır (Yılmaz, 2016, s.93-104).

Yukarıda sayılan içerik özelliklerinin dışında çocuk dergilerinde verilen bilgilerin ilginç, doğru olması ve inandırıcı kaynaklara dayanması gerekmektedir. Ayrıca çocuk dergilerinde çocuk romanları ve çeşitli kulüplere yönelik haberlere de yer verilebilir (Ciravoğlu, 2000: s.192-193).

Çocuk dergileri ve diğer çocuk edebiyatı ürünleri biçimsel ve içeriksel olarak dikkatle ele alınmalıdır. Bu unsurlardan herhangi birindeki eksiklik ya da yanlışlık diğerini etkileyebilmekte ya da tek başına çocuk üstünde olumsuz etki yaratabilmektedir.

2.5. Dünyada ve Türkiye’de Çocuk Dergiciliğinin Tarihçesi

Dünyada ve Türkiye’de çocuk edebiyatı ürünlerinin ilk kaynağı masal, ninni gibi sözlü ürünlere dayanmaktadır. Yazının kullanılmaya başlanması, yaşam şartlarının değişmesi, değer yargılarının farklılaşması ve en önemlisi de teknolojinin gelişmesi çocuk edebiyatı ürünlerinin ortaya çıkmasındaki temel unsurlardır. Özellikle matbaanın icadıyla birlikte süreli yayınlar oluşturulmaya başlanmıştır. Çocuklar için çıkarılan süreli yayınlar içerisinde ise dergilerin payı oldukça büyüktür. Çocuk dergileri çocuk edebiyatı türleri içerisinde oldukça önemli bir yer tutmaktadır ve süreli yayın olması nedeniyle diğer türlerden farklı ele alınmaktadır. Çocuk dergiciliğinin tarihçesine bakıldığında ilk çocuk dergisi örneklerinin gazetecilik çalışmalarıyla

bağlantılı olarak ortaya çıktığı görölmektedir. Süreli yayınlardan gazete geniş kitleler tarafından okununca, çocukların da okuması ve bilgi sahibi olması için çocuk dergisi gibi bir yayının çıkarılma fikri ortaya atılmıştır (Kıymaz, 2011, s.3).

Çocuk dergiciliğinin doğuşuna Avrupa'da rastlanmaktadır. Avrupa'da gazetecilik çalışmaların yaygınlaşması ile çocuk dergiciliği de ön plana çıkmıştır. İlk örnek çocuk dergisi 1722 yılında Leipzig'de yayımlanan "Leipziger Wochenblatt für Kinder" isimli dergidir. Bu dergide çeşitli temsiller, mektuplar, konular, fabllar ve hikâyeler yer almaktaydı. Bu dergi oldukça çok okuyucu tarafından alınınca aynı yıl daha sonra "Nidergaschisches Wochenblatt für Kinder" isimli dergi yayımlanmaya başlamıştır. Bu iki dergi çocuk dergiciliğinin ilk örnekleri kabul edilmektedir (Şimşek, 2001, Akt. Yıldırım, 2006, s.12). Ancak bazı araştırmacılar bu iki derginin modern anlamda çocuk dergilerine uymadığını öne sürmekte ve ilk modern çocuk dergisinin İngiltere'de 1788'de yayımlanan "Juvenile Magazine" dergisi olduğunu söylemektedir. Bundan sonra 1824'te yayım hayatına başlayan "The Child Companion" çocuk dergisi ise, yüz sene boyunca çıkarılarak rekor kıran önemli çocuk dergileri arasına girmiştir (Okay, 1999, Akt. Gümüşkılıç, 2016, s.9).

Amerika Birleşik Devletleri'nde ilk çocuk dergisi 1826 yılında çıkarılan "The Junevile Miscellany" adlı dergidir. Amerika Birleşik Devletleri'nde çocuk dergiciliği 19. yy'dan itibaren gelişme göstermeye başlamıştır. 1867 yılında yayımlanan ilk kez çevirili masallara yer veren "The Reverside Magazine" ve güçlü bir yazar, ressam kadrosu bulunan "Our Young Folks" Amerikan çocuk edebiyatının en önemli yayınları arasındadır. Bu yayınları Mark Twain ve Jack London gibi ünlü yazarların da kadrosunda yer aldığı "St. Nicholas Magazine" ve "Harper's Young People" adlı çocuk dergileri izlemiştir (Öğüt, 2006, s.2).

Dünyada çocuk dergiciliğinin tarihçesine bakıldığında Almanya ve Fransa her ne kadar ön plana çıksa da İngiltere ve Amerika Birleşik Devletleri'nde yayımlanan çocuk dergileri onları bu alanda daha önde kılmaktadır. Hem içerik hem de biçim bakımından tam anlamıyla çocuk dergisi olduğu tüm araştırmacılarca kabul edilen ilk çocuk dergisi de İngiltere'de 1867'de "Riverside Magazine" ismi ile çıkarılmıştır. Ayrıca çocuk dergiciliğine büyük katkısı olduğu kabul edilen dergiler ise Amerika Birleşik Devletleri tarafından yayımlanmıştır. Bu durum çocuk dergiciliğinin dünyadaki gelişiminde İngiltere ve Amerika Birleşik Devletleri'ndeki rolünün büyüklüğünü göstermektedir (Kırış, 2007, s.25).

Dünya çocuk dergiciliğinin ilk örnekleri ve çocuk dergiciliğine önemli katkıları olduğu düşünölen dergiler aşağıda Tablo 2.1. de verilmiştir.

Tablo 2.1.
Dünyada çocuk dergiciliğinin ilk örnekleri

	Dergi Adı	Yayın Tarihi	Dergi Adı	Yayın Tarihi
İNGİLTERE	Lilliputian Magazine	1751	Leipziger Wochenblatt für Kinder	1722
	Juveline Magazine	1788	Nidergaschisches Wochenblatt für	1722
	The Children's Magazine	1799	Kinder	
	Children's Friends	1852-1854	Moralische Wochenschrift	1724
	Infant's Magazine	1852-1854	Patriot	1724-1726
	The Charm	1852-1854	Vernünftiger Tadlerin	1725
	The Boy's Own Magazine	1855-1874	Wochenblatt zum Besten der Kinder	1759-1763
ABD	The Childers Magazine	1826	Wochenschrift zum Besten der	1771
	The Riverside Magazine	1867	Erziehung der Jugend	
	Our Young Folks	1867	Kinderfreund	1775
	St. Nicholas Magazine	1873	Kinderakademie	1784
	Harper's Young People	1879		

Kaynak: (Şimşek, 2001 ve Çıkla, 2005, Akt. Kuyucu, 2016, s.52).

Dünyadaki çocuk edebiyatının gelişimi Türkiye'deki çocuk edebiyatının gelişimini de doğrudan etkilemiştir. Pek çok alanda batının yeniliklerini takip eden Türkiye, edebiyat alanında da batıdan çeviriler yapmış ve batılı tarzda yazılan şiir, roman gibi edebi türler ortaya çıkmaya başlamıştır. Edebiyat alanında en büyük yenileşme hareketi ise şüphesiz matbaanın icadı ile başlamıştır. Matbaanın kullanılmasıyla birlikte süreli yayınlar olan gazete ve dergiler basılmıştır. Çıkarılan bu süreli yayınlar içerisinde ise, yavaş yavaş kabul görmeye başlayan çocuk edebiyatının önemli türlerinden olan çocuk dergileri büyük bir yere sahiptir.

Tanzimat Dönemi, Türk edebiyatında batılılaşma hareketlerinin ilk görüldüğü dönemdir ve ilk çocuk dergileri de bu döneme denk gelmektedir. Kültürel ve sosyal alanlarda batıya uyum süreci için yapılan çalışmalar, çocuk edebiyatını da etkilemiş, Tanzimat Dönemi sanatçıları toplumu bilinçlendirmek ve eğitmek için çocuk edebiyatı ürünleri olarak dergi ve gazeteleri araç olarak kullanmaya başlamıştır. 1869'de Tevfik Bey'in çıkardığı 49 sayılı ilk dergi Mümeyyiz bu döneme denk gelmektedir (Kırış, 2007, s.25-26). Mümeyyiz dergisi edebiyat kaygısından uzak, çocuklara bir takım öğütler veren bir nasihatname özelliği taşımaktadır. Mümeyyiz dergisiyle ortak özelliğe sahip bu dönemde çıkarılan diğer dergiler ise; Hazine-i Eftal, Sadakat, Eftal, Ayine dergileridir. Edebi ürün açısından bakıldığında ise; çocuklar için yazmanın müstakil bir alan olduğunun bilincinde olan Mehmed Şemseddin'in Arkadaş dergisi bu türün ilk örneğini oluşturmaktadır (Okay,2006, s.511).

Arkadaş dergisinde zaman zaman Osmanlıca sözcük ve deyimlere rastlansa da devrinin sade çocuk dergisi olma özelliğini taşımaktadır. 1880 yılında çocuk eğitimine yer veren ancak tamamen çocuklara yönelik olmayan Tercüman-ı Hakikat'in çocuk eki ve Şemsettin Sami tarafından çocuklar ve kadınlar için yayınlanan Aile dergisi de bu dönem dergileri arasındadır (Yalçın ve Aytaş, 2016, s.308).

1880 yılında Kemal Efendi'nin sahipliğinde, Nihal Avni'nin yazı işleri müdürlüğünde çocuk dergilerinde edebiyata fazlaca yer verecek olan Bahçe dergisi çıkar ve 40 sayı yayımlanır.

1881’de daha önce Arkadaş dergisini yayımlayan Mehmed Şemsettin, edebiyatın çocuklar için var olması gereken unsurlarından biri olduğunu savunur ve Çocuklara Arkadaş dergisini çıkarır (Okay, 2006, s.512). Mehmet Ziya Bey’in hazırladığı ve 15 günde bir çıkan Çocuklarla Kıraat dergisi çocukların okuma ve yazma becerilerini geliştirmeyi amaçlamıştır. 1887 yılında Mehmet Şemsettin Bey tarafından 9 sayı olarak yayımlanan Çocuklarla Talim dergisi ise Türkçenin öğretimini ve imla kurallarını pekiştirme gayesi gütmüştür (Yalçın ve Aytaş, 2016, s.308).

Eski harfli çocuk dergileri arasında en uzun süreli yayın hayatına sahip olanlar 1897-1901 yılları arasında Ahmet Mithat tarafından Selanik merkezli çıkarılan ve 166 sayı yayımlanan Çocuklara Rehber ile 1896-1908 yılları arasında çıkan ve 627 sayı yayımlanan Çocuklara Mahsus Gazete adlı yayındır (Kıymaz, 2011, s.6). En uzun ömürlü çocuk dergilerinden biri olan Çocuklara Mahsus Gazete kız ve erkek tüm çocukları daha ahlaklı ve bilgili hale getirmeyi amaç edinerek yayın hayatına başlamıştır. Öğretici olmak kaydıyla okuyucu yazılarını da yayımlayan ve bol resimli haftalık olarak yayımlanan bu dergide masal, hikâye ve toplumu ilgilendiren bir takım yazılara da yer verilmiştir (Oğuzkan, 2006, s.348).

1904 yılında Mustafa Necati tarafından 43 sayı olarak çıkarılan Çocuk Bahçesi daha çok yetişkinlere yönelik olmasının yanında ahlaki iletiler verme özelliğine de sahiptir. 1909 yılında Mehmet Faik’in çıkardığı Arkadaş dergisi baskı tekniği bakımından oldukça özenli bir şekilde hazırlanmış bir çocuk dergisidir. Süse meraklı bir dergi olan Arkadaş dergisinin yazı kurulunda Cenap Şahabettin, Tevfik Fikret, Hüseyin Suat, Celal Şahin, Fazıl Ahmet gibi Servet-i Fünun Dönemi’nin önemli yazar ve şairleri yer almaktadır (Yalçın ve Aytaş, 2016, s.309).

Çocuk dergilerinin biçim ve içeriğinin gelişme göstermesi İkinci Meşrutiyet Dönemi yıllarında gerçekleşmiştir. Bu dönemde yayımlanan çocuk dergilerinde çocukların ilgi ve ihtiyaçları göz önünde bulundurulmuş, resimlere daha çok yer ayrılmıştır. 20. yy başlarında çıkmaya başlayan ve uzun soluklu sayılmayacak çocuk dergi ve gazetelerini şu şekilde saymak mümkündür: “Talebe” (1911), “Çocuk Duygusu” (1913), “Çocuk Yurdu” (1913), “Çocuk Dünyası” (1913), “Çocuk Dostu” (1914) (Şirin, 2000, s.243-244).

“Çocuk dergiciliğinin en çok yaygınlaştığı ve yayımlandığı dönemler, 1908/1914 arasındadır.” (Yalçın ve Aytaş, 2016, 311). Cumhuriyet Dönemi’nden önceki çocuk dergilerinin çoğunluğu düzenlilik ve istikrarlılık sağlayamamışlardır. Bu durumun oluşmasında ise dönemin siyasi ve sosyal ortamının etkisi görülmektedir. O dönemde çıkarılan çocuk dergilerinde dil ve imla ile ilgili kararsızlıklar yaşanmış olmakla beraber kullanılan dil çocukların anlama düzeylerinin çok üstünde kalmıştır. Çocuk dergilerinin resimlemelerinde ise çizerlerin özgün ve yerli motifleri yerine yabancı çocuk dergilerinden alınan ya da benzetilmeye çalışılan resimler kullanılmıştır (Yalçın ve Aytaş, 2016, s.311).

Ülkemizde çocuk dergiciliği tarihini Cumhuriyet öncesi ve Cumhuriyet sonrası olarak iki kısma ayırabiliriz. Cumhuriyet öncesi yayımlanan çocuk dergileri Tablo 2.2’de sıralanmıştır.

Tablo 2.2.
Cumhuriyet öncesi Türk çocuk dergileri

Yıl	Dergi Adı	Yayınlandığı Yıllar	Yayınlanan Sayı
1869	Mümeyyiz	1869-1870	49
1873	Hazine-i Eftal	1873	1
1875	Sadakat	1875	6
1875	Etfal	1875	16
1875	Ayine	1875-1876	41
1876	Arkadaş	1876-1877	13
1880	Tercüman-ı Hakikat	1880	26
1880	Aile	1880	3
1880	Bahçe	1880-1881	40
1881	Mecmua-i Nevresidegan	1881	4
1881	Çocuklara Arkadaş	1881	12
1881	Çocuklara Kıraat	1881-1882	18
1882	Vasıta-i Terakki	1882	4
1886	Etfal	1886	23
1887	Numune-i Terakki	1887-1888	9
1887	Debistan-ı Hired	1887	1
1887	Çocuklara Talim	1887-1888	9
1896	Çocuklara Mahsus Gazete	1896-1908	626
1897	Çocuklara Rehber	1897-1901	166
1905	Çocuk Bahçesi	1905	43
1909	Musavver Küçük Osmanlı	1909	3
1910	Mekteblilere Arkadaş	1910	14
1913	Çocuk Dünyası	1913-1918	94
1913	Ciddi Karagöz	1913	3
1913	Çocuk Yurdu	1913	7
1913	Mektebli	1913	19
1913	Talebe Defteri	1913-1918	68
1913	Çocuk Duygusu	1913-1914	61
1913	Türk Yavrusu	1913	2
1913	Çocuklar Âlemi	1913	10
1913	Kırlangıç	1913	3
1914	Çocuk Bahçesi	1914	21
1914	Çocuk Dostu	1914	13
1914	Mini Mini	1914	7
1918	Küçükler Gazetesi	1918	8
1918	Hür Çocuk	1918	3
1919	Haftalık Çocuk Gazetesi	1919	8
1919	Lane	1919-1920	3
	Hacıyatmaz	1920	1
1922	Bizim Mecmua	1922-1927	74

Kaynak: (Okay,1999, Akt. Kıymaz, 2011, s.8-9).

“Cumhuriyetin ilanından sonraki dönemde, özellikle Harf Devrimi’ni izleyen yıllarda çocuk gazete ve dergilerine gerek tiraj gerek süreklilik bakımından göreceli bir gelişme sağlandığı söylenebilir. Çocuk kitaplarının pek bol olmadığı yıllarda ‘Çocuk Sesi’, ‘Mektepli’, ‘Arkadaş’ ve ‘Çocuk’ adlı dergilerin, çocukların genel kültürlerini artırma, okuma ihtiyaçlarını karşılama, düşünme ve hayal güçlerini geliştirme bakımından önemli katkılarda buldukları kesindir.” (Şirin, 2000, s.244).

1923-1940 yılları arasındaki çocuk dergi ve gazetelerinin sahiplerinde iki isim ön plana çıkmaktadır. Bunlardan birincisi “Haftalık Resimli Gazetemiz”, “Resimli Mecmua”, “Ateş”, “Yavrutürk” ve “Binbir Roman” adlı çocuk gazete ve dergilerini yayımlayan Tahsin Demiray; diğeri ise “Çocuk Sesi”, “Afacan” ve “Gelincik” çocuk gazete ve dergilerini yayımlayan M. Faruk Gürtunca’dır. Her iki isimin de öğretmen olması dikkat çekmektedir (Ungan ve Yiğit, 2014, s.190).

Cumhuriyet Dönemi dergilerinden olan Doğan Kardeş dergisi; kâğıt kalitesi, resimli baskısı ve sonraki sayılarının renkli oluşu bakımından Türk çocuk dergiciliğinde yeni bir dönem başlatmıştır. Doğan Kardeş dergisinin çocuk dergisine getirmiş olduğu yeniliklerden 1970’li yıllardan sonra başka dergiler de etkilenmiştir (Ciravoğlu, 2000, s. 183). Bazı yazarlara göre ilk Türkiye çocuk dergisi 1927 de çıkarılan Çocuk Yıldızı dergisi değil, 1945 yılında yayın hayatına başlayan ve 1978’e kadar yayımlanmaya devam eden “Doğan Kardeş” dergisi olarak kabul edilmektedir. Çünkü bu dergi hem uzun soluklu olmuş hem de çocuğa ciddi yaklaşmış, dünyaya açık ve değişik konular işlemiş, kaliteli basılmış ve Türkçeyi güzel kullanmıştır (Aydın, 2015, s.33).

“1950-1960 arası yayına giren 51 derginin 33’ü ve 1960-1970 arası yayımlanan 84 derginin 57’si çizgi roman türü dergilerdir. Cumhuriyet dönemi çocuk dergilerinin dolu, ciddi ve çeşitli içeriği çocuktan ne denli çok şey bekliyorsa, 1960-1970 yılları çizgi roman dergileri bunun tam tersine, salt boş vakit geçirtmeyi amaçlamaktadır.” (Başaran Taş, 2008, s.31).

1950 yıllarından itibaren dergilerde eğitim amacı taşımama özelliği göze çarpmaktadır. Pekos Bill, Koca Teks, Bill Kid, Tom Miks, Deyvi Kroket gibi Amerika Birleşik Devletleri’nden alınan çizgi romanların yayımında ise kâr amacı güdülmüştür. 1970’li yıllarda eğitim amacı taşımayan ve yabancı kökenli olan bu dergiler toplumun büyük kesimi tarafından tepkiyle karşılanmıştır. Yabancı kökenli dergilerin içeriklerinin çocuklar üzerinde yaratacağı olumsuz etki göz önünde bulundurularak yerli konularıyla yazınsal değeri yüksek çizgi roman yayımlama çalışmaları başlamıştır (Alpay,1980, Akt. Yıldırım, 2006, s.24).

Cumhuriyet Dönemi çocuk dergilerinden 1972 yılında haftalık olarak çıkarılan Milliyet Çocuk dergisi, çocukların pedagojik düzeylerine göre hazırlanması bakımından oldukça önemlidir. Konu ve resim seçiminde büyük özen gösteren Milliyet Çocuk dergisinin 1990 yılında

yayın hayatı sona ermiştir. Ancak daha sonra Miço adıyla tekrar çıkarılmaya başlanmıştır (Yalçın ve Aytaş, 2016, s.316-336).

“1975 –1992 yıllarında yayımlanan diğer çocuk dergileri arasında ise 1979 yılında yayımlanmaya başlanan Diyanet Çocuk dergisi, Türkiye Gazetesi'nin eki olarak 15 Kasım 1981'de yayımlanmaya başlanan Türkiye Çocuk, 1982 yılında Milliyet Yayınları tarafından yayımlanmaya başlanan Milliyet Kardeş, 1983'te Şekerbank tarafından yayımlanan Şeker Çocuk, Türkiye Vakıflar Bankası'nın desteğiyle 1989 yılında yayımlanmaya başlanan Vakıf Çocuk, 1992'de T.C. Kültür Bakanlığı tarafından yayımlanan Elma Şekeri gibi pek çok çocuk dergisi ismi sayılabilir.” (Yıldırım, 2006, s.25).

Yakın geçmişten bugüne kadar doğrudan okul öncesine yönelik çocuk dergileri de çıkarılmıştır. 2003-2005 yılları arasında Milli Eğitim Bakanlığı tarafından çıkarılan Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi'nin eki olan “Elma Şekeri” dergisi, TÜBİTAK tarafından 2007 yılından beri yayımlanmakta olan “Meraklı Minik” dergisi, “Pepe” dergisi, Can Kardeş dergisinin eki olarak çıkarılan “Arı Kardeş” dergisi, TRT Çocuk dergisinin eki olarak çıkarılan “Kardeşim ve Ben” dergisi, 2016 yılında yayın hayatında atılan “Bilge Minik” dergisi okul öncesine hitap eden eğitici ve bilgilendirici süreli yayınlar arasındadır (Uzuner Yurt, 2016, s.157-158).

Çocuk edebiyatının önemli türlerinden olan çocuk dergilerinin köklü bir geçmişe sahip olduğu görülmektedir. Zaman içinde yaşanan sosyal ve siyasi olaylar toplumun pek çok alanına yenilikler getirdiği gibi çocuk dergilerine de katkılar sunmuştur. Çocuk için müstakil bir edebiyat algısının oluşması gerektiğini kabullenen yazar ve okuyucu halkasının büyümesi çocuk edebiyatı türlerinin de artmasını sağlamıştır. Bu türler arasındaki süreli yayınlardan olan dergiler çocuk edebiyatı amaçlarının gerçekleşmesine büyük oranda katkı sağlamaktadır. Uzun yıllardan günümüze kadar varlığını sürdüren dergiler ve günümüzde de çeşitli yayın kuruluşları tarafından çıkarılan çocuk dergilerinin sayısının azımsanamayacak kadar çok oluşu, bu türün çocuk edebiyatı içindeki yeri ve önemini ortaya koymaktadır.

2.6. Meraklı Minik Adlı Çocuk Dergisinin Tanıtımı

Meraklı Minik adlı çocuk dergisi, TÜBİTAK tarafından 2007 yılında yayımlanmaya başlamıştır. Günümüzde yayımlanmakta olan dergi, toplam 32 sayfadan oluşan aylık sayılar şeklinde yayımlanmaktadır. Her ayın ilk günü çıkarılan derginin içeriği 3 yaş ve üzeri çocuklara yöneliktir. İçeriği bir yetişkin yardımı ile okunma desteğine göre hazırlanmaktadır. Örnek bir Meraklı Minik dergisi kapağı aşağıda Resim 2.1'de verilmektedir.

Derginin sayfalarında çocukların merak, araştırma ve keşif duygularını harekete geçirecek ve öğrenme gereksinimlerini karşılayacak; çizimli yazılar, fotoğraflı yazılar, etkinlik önerileri ve oyunlar yer almaktadır.

Resim 2.1. Örnek Meraklı Minik dergi kapağı

Ayrıca derginin her bir sayısının içinde şu eklerden birine ya da birkaçına yer verilmektedir:

- Çıkartma
- Poster
- Maske
- Maket
- Masaüstü oyunu
- Oyun kartları

Dergi süpermarketlerde, bazı kitapçılarda ve gazete bayilerinde satılmaktadır (<http://www.merakliminik.tubitak.gov.tr/>). Meraklı Minik dergisinde her sayıda süreklilik gösteren bölümleri bulunmaktadır. Bu bölümler şunlardır:

- Çok Merak Ediyorum
- Haydi Mutfağa
- Küçük Eller İşbaşında
- Çakçak Keşfediyor
- Kırçıl'ın Seçtikleri
- Kitap...Oyun...Öneri

“Çakçak Keşfediyor” adlı bölüm 2011 yılından itibaren kaldırılmakla beraber “Kırçıl'ın Seçtikleri” adlı bölüm ise 2012 yılından itibaren “Kitap...Oyun...Öneri” bölümü olarak aynı işlevde devamlılık sağlamıştır.

“Çok Merak Ediyorum” adlı bölümde, çocuk okurlar merak ettiği soruları Meraklı Minik dergisine göndermektedir. Soruların içeriği ise her sayıda Meraklı Minik dergisi tarafından belirlenmektedir.

“Haydi Mutfağa” adlı bölümde, yetişkinlerle yapılması önerilen çocuklar için ilgi çekici sunumlarla hazırlanabilecek yemek tariflerine yer verilmektedir.

“Küçük Eller İşbaşında” adlı bölümde, konusunu Meraklı Minik dergisinin belirlediği çeşitli etkinliklerle çocuklar buluşturulmaktadır. Çocukların yaratıcılıklarını geliştiren bu bölümde çocuklar ve tasarladıkları ürünlerin fotoğrafları sergilenmektedir.

“Çakçak Keşfediyor” adlı bölümde, dergi sayısının içeriğiyle ilgili bir soruyu Meraklı Minik dergisi kahramanlarından Çakçak’ın cevaplamaıyla oluşturulmuştur. Çocuğa konuyla alakalı öneriler sunarak keşif yapmasına olanak tanınmaktadır.

“Kırçıl’ın Seçtikleri” adlı bölümde, Meraklı Minik dergisi kahramanlarından Kırçıl aracılığıyla güncel konular ve etkinlikler ile ilgili çocuklar, ebeveynler ya da yetişkinler bilgilendirilmektedir. Ayrıca her sayıda okul öncesi dönemdeki çocuğun gelişim düzeyine uygun olarak kitap ve oyun önerilmekte, tanıtımı yapılmaktadır.

Tablo 2.3.
Meraklı Minik dergi künyesi

Sahibi	TÜBİTAK Adına Başkan Prof. Dr. Hasan Mandal
Genel Yayın Yönetmeni ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü	Doç. Dr. Rukiye Dilli (rukiye.dilli@tubitak.gov.tr)
Yayın Yönetmeni	Yasemin Şahin (yasemin.sahin@tubitak.gov.tr)
Yayın Danışma Kurulu	Doç. Dr. Dilek Acer, Bekir Çengelci, Dr. Öğr. Üyesi Engin Kapkın, Doç. Dr. Neslihan Karakuş, Prof. Dr. Elif Nursel Özmert, Doç. Dr. Elçin Yazıcı
Editör	Aslı Zülal (asli.zulal@tubitak.gov.tr)
Redaksiyon	Mehmet Sığırcı (mehmet.sigirci@tubitak.gov.tr) Özlem Yılmaz (yilmaz.ozlem@tubitak.gov.tr)
Araştırma ve Yazı Grubu	Gülnehal Mert (gulnihal.ergen@tubitak.gov.tr) Meltem Yenal (meltem.coskun@tubitak.gov.tr) Merve Yıldırım (yildirim.merve@tubitak.gov.tr)
Grafik Tasarım	Fulya Koçak (fulya.kocak@tubitak.gov.tr)
Çizerler	Erhan Balıkçı (erhan.balikci@tubitak.gov.tr) Pınar Büyükgüral (pinar.buyukgural@tubitak.gov.tr)
Video, Animasyon, Web ve E-dergi	Selim Özden (selim.ozden@tubitak.gov.tr)
İdari Hizmetler	Nahide Soytürk (nahide.soyturk@tubitak.gov.tr)
Mali Yönetmen	Adem Polat (adem.polat@tubitak.gov.tr)
İletişim Bilgileri	Meraklı Minik Dergisi TÜBİTAK Ek Hizmet Binası Kavaklıdere Mahallesi Esat Caddesi No: 6 06680 Çankaya/ANKARA Tel : (312) 298 95 61 (Yazı İşleri); Faks : (312) 428 32 40 (Yazı İşleri); E-posta: mailto:merakli.minik@tubitak.gov.tr merakli.minik@tubitak.gov.tr

Kaynak: (<http://www.merakliminik.tubitak.gov.tr/>)

Araştırma bağlamında literatür taraması yapıldığında çocuk edebiyatı ürünlerinden süreli yayınlara ilişkin çeşitli çalışmalar yapıldığı gözlenmiştir.

Sever (1995), "Çocuk Kitaplarında Bulunması Gereken Yapısal ve Eğitsel Özellikler" adlı çalışmasında; çocuk kitaplarının çocuğun bilişsel, duyuşsal ve devinişsel gelişim süreci için etkili bir araç ve çocuğun eğitim-öğretim sürecinin bütünleyicisi olduğunu dile getirmektedir. Çalışma, dış yapı özellikleri ana başlığı altında büyüklük, kâğıt, sayfa düzeni, harfler, resimler, kapak alt başlıklarından; iç yapı özellikleri ana başlı altında tema, konu, kahramanlar, plan, üslup alt başlıklarından ve çocuk kitaplarının dayanması gereken eğitsel ilkeler başlığından oluşmaktadır. Çocuk kitaplarının hem içerik hem de dış yapı özelliklerinin hazırlanmasında rehber konumunda olan bu çalışma çocuk kitaplarının ilkelerini ortaya koymaktadır.

Yıldırım (2006), "Doğan Kardeş Dergisi'nde Yer Alan Metinlerin Tür, İçerik ve Anlatım Özelliklerinin Çocuk Eğitimi Açısından İncelenmesi (76-150. Sayı)" adlı çalışmasında dergilerdeki metinlerin taşıdıkları özelliklere göre çocukların bilişsel, duyuşsal ve psikomotor gelişimlerine ne derece katkıda bulunduğunu açıklamıştır. Doğan Kardeş dergisinin yayın ilkeleri, dergide yer alan türler ve türlerin okuma-öğrenme süreçlerine katkısı, metinlerde öne çıkarılan ahlaki değerleri incelemiştir. Doğan Kardeş dergisinin dili, anlatımı ve biçimsel özelliklerini de ele almıştır. Çalışma sonucunda Doğan Kardeş dergisinin eğitim yönüyle ön plana çıkmasının yanında okuyucusunu eğlendirebilecek nitelikte olduğuna ulaşmıştır. Doğan Kardeş dergisinin her tür konuda çocukların eğitimini amaçladığını söyleyerek eğitim politikasının başarılı olduğunu belirtmiştir.

Kırış (2007), "Türkiye Çocuk ve Ebe-Sobe Dergilerinin Edebiyat ve Eğitim Değerleri Açısından İncelenmesi" adlı çalışmasında; Türkiye Çocuk ve Ebe Sobe dergilerinin çocuk edebiyatı hedefleriyle örtüşüp örtüşmediğini, çocuk edebiyat türlerinin sahip olması gereken özellikleri taşıyıp taşımadığını, edebiyat- eğitim ilişkisi içerisinde değerlendirmiştir. Dergilerin genel olarak çocukları iyiye, güzele, doğruya götürmeyi amaç edinmelerinin yanında eksiklerinin de olduğu belirtilmiştir. Araştırma sonucunda Türkiye Çocuk dergisinin ahlaki ve kültürel değerlere yer verme açısından yeterli özelliklere sahip olduğuna; reklamlara çok fazla yer verme, Türk ve dünya klasiklerine yer vermeme, iç sayfalarının parlaması, edebi tür çeşitliliğinin az olması açısından eksikliklerinin olduğuna ulaşılmıştır. Ebe Sobe dergisinin ise çocuğun sosyalleşmesine katkıda bulunma noktasında olumlu özellikler taşıırken çocukların sorunlarına ilişkin metinlerin ve kültürel değerleri tanıtan metinlerin az olması bakımından yetersiz olduğu belirtilmiştir.

Başaran Taş (2008), "Türkiye'de Çocuk Dergilerinin Çocuk Eğitimine Katkısı ve Milliyet Kardeş Dergisi" adlı çalışmasında çocuk gelişiminde rol oynayan eğitim kavramından yola çıkılarak çocuk dergilerinin nasıl olması gerektiği incelenmiştir. Medyanın çocuk eğitimindeki etkisi 7-12 yaş aralığındaki çocuklara hitap eden Milliyet Kardeş dergisi aracılığıyla

belirlenmiştir. Araştırma sonucunda Milliyet Kardeş dergisinin seçtiği konulara uygun resimler kullandığına, konuların çocuğun gelişim dönemindeki ilgileriyle uyumlu olduğuna, dergi içeriğinde kullanılan dilin sade ve anlaşılır olduğuna ulaşılmıştır. Milliyet Kardeş dergisinin spor konusu üzerinde durmaması eksik bir durum olarak belirtilmiş olup derginin içeriğinin ve çocuğa yaklaşımının eğitim açısından geliştirilerek sürdürüldüğü tespit edilmiştir.

Demiryürek (2009); “Türkiye Çocuk, Diyanet Çocuk ve Ebe Sobe Çocuk Dergilerinin Yapısal Özellikler Bakımından Değerlendirilmesi” adlı çalışmasında Türkiye Çocuk, Diyanet Çocuk ve Ebe Sobe dergilerini çocuk dergilerinde bulunması gereken yapısal özellikler açısından karşılaştırılarak incelemiştir. Araştırma sonucunda dergilerin belirlenen yapısal özellikler kriterlerine genellikle uyduğuna; kapak, cilt, kahramanlar kategorilerinde kriterlere tam olarak uymadığı sonucuna ulaşmıştır. Dergilerin hedef kitlesinin çok geniş bir yaş aralığından oluştuğunu dile getirirken eksikliklerin giderilmesine yönelik öneriler de sunmuştur.

Barutçu (2010), “Çocuklara Kıraat (1881) ve Sevimli Mecmua (1925) Dergilerindeki Çeviri Metinler ve Dış Dünya Üzerine Bir İnceleme” adlı çalışmasında Tanzimat Dönemi’ne ait olan Çocuklara Kıraat ve Cumhuriyet Dönemi’ne ait Sevimli Mecmua dergilerini çocuğu ele alış yönleri açısından değerlendirmiştir. Dergilerin dil ve anlatım, imla, noktalama ve görsel tasarım açısından çocuğa uygunluğu incelenmiştir. Araştırma sonucunda Sevimli Mecmua dergisinde konu çeşitliliğinin var olması dış dünyanın farklı açılardan ele alınmasını sağladığına, Çocuklara Kıraat dergisinin ise dış dünya kavramını teknoloji yönüyle ele aldığına ulaşılmıştır. Her iki derginin de çocuğu saygı duyulan bir varlık konumuna getirmek ve eğitim sistemini geliştirmek amaçlarını önemseydiği ortaya konulmuştur.

Kıymaz (2011), “İleri Yavrutürk Dergisinin Çocuk Edebiyatı Açısından İncelenmesi [1976-1977]” adlı çalışmasında İleri Yavrutürk dergisinin çocuk edebiyatına ve eğitime katkılarını değerlendirmiştir. Araştırma sonucunda İleri Yavrutürk dergisinin, Türk kültürüne ait çeşitli şahsiyetlerle okuru buluşturduğuna, çocuk edebiyatına ait birçok türü barındırdığına, dergide didaktik bir yaklaşımın olmasının yanında eğlendirici unsurlarına da yer verildiğine ulaşılmıştır. Derginin dönemine göre büyük bir boşluğu doldurduğu ve çocuk okurların gelişimlerine önemli katkılar sunduğu belirtilmiştir.

Sürmeli ve Kaptan (2011), “Çocuk Dergilerinin Grafik Tasarımı” adlı çalışmalarında çocuk dergilerinin; çocuğun dil gelişimine, okuma becerisine olan katkısına ve çocuğu eğitirken eğlendirme amacına yönelik işlevine değinmektedirler. Çocukta estetik zevk ve anlayışının oluşması için dergilerin iyi bir grafik tasarım doğrultusunda hazırlanması gerektiğinden yola çıkılarak, çocuk dergilerinin görsel tasarımına, tipografik özelliklerine ve fiziki yapı özelliklerine yönelik açıklamalarda bulunmaktadır. Çalışmada, çocuk dergilerinin çocuğa yazınsal metinlerin ve görsel öğelerin gücünden yararlanma fırsatı sunduğu sonucuna ulaşılmış ve bu doğrultuda nitelikli çocuk dergilerinin hazırlanması için önerilerde bulunulmuştur.

Ungan ve Yiğit (2014), “Geçmişten Günümüze Türkiye’de Süreli Çocuk Yayınları” adlı çalışmalarında süreli çocuk yayınlarının ülkemizdeki tarihi gelişiminden bahsetmektedirler. Süreli çocuk yayınları Cumhuriyet öncesi süreli çocuk yayınları ve Cumhuriyet Dönemi sonrası süreli çocuk yayınları olmak üzere iki dönemde incelenmektedir. İnceleme sonucunda Türkiye’de süreli çocuk yayınlarının 145 yıllık bir geçmişe sahip olduğu görülmektedir. Yapılan çalışmada yaşanan siyasal ve toplumsal olaylara, değer yargılarının farklılaşmasına ve teknolojinin gelişmesine bağlı olarak süreli yayınların yıllar içerisindeki değişimlerine yönelik açıklamalarda bulunmaktadır.

Akbayrak (2014), “Erken Cumhuriyet Döneminde Sosyalleşme Aracı Olarak Süreli Çocuk Yayınları (Mektepli Gazetesi, Çocuk ve Çocuk Sesi Dergileri Örneği)” adlı çalışmasında Cumhuriyet’in erken dönemindeki süreli yayınları ve bu yayınlarda yer alan iletilerin çocuğun sosyalleşmesine etkisini incelemiştir. Örneklem olarak alınan Mektepli Gazetesi, Çocuk ve Çocuk Sesi dergileri biçim ve içerik özellikleri bakımından değerlendirilmiştir. Araştırma sonucunda Cumhuriyet’in erken döneminde yayınlanan çocuk dergilerinin çocukları değer aktarımı konusunda etkilediğine ve bu dönem yayınlarının Cumhuriyet’in koruyucusu bir nesil yetiştirmeyi amaçladığına ulaşılmıştır. Dergilerde yerli malı kullanımı, beden sağlığına ve temizliğine önem verme, çalışkan olma gibi konularda öğütler verilmesinin Cumhuriyet’in ve Türk milletinin devamlılığının sağlanması noktasında önemli bir oynadığı kanaatine varılmıştır.

Kuyucu (2016), “Çocuk Dergileri ve Reklam: Türkiye’de Yayınlanan Çocuk Dergilerinde Kullanılan Reklamlara Yönelik Bir İnceleme” başlıklı çalışmasında Nat Geo Kids, Atlas Çocuk, Pepee, TRT Çocuk ve Bilim Çocuk adlı dergilerinin 2015-2016 yılları arasındaki tüm sayılarında verilen reklam unsurlarına yönelik bir inceleme yapılmaktadır. Çalışma sonucunda, dergilerde yer verilen reklamların genellikle çocuklara yönelik ürün ve hizmet reklamlarına yönelik olduğu görülmektedir. Bunun dışında ailelere yönelik, mobilya, bankacılık ve sağlık gibi sektörlerle yönelik reklamlara da yer verildiği saptanmaktadır. Her türlü etkiye açık bir zihinsel yapıya sahip ve henüz kendi özgün iradesi olgunlaşmamış olan çocuklar üzerinde reklamların çok büyük bir etkiye sahip olduğu görülmektedir. İnceleme kapsamına alınan dergilerden kamu yayıncısı TRT’ nin TRT Çocuk ve Tübitak yayını olan Bilim Çocuk dergilerinde hiçbir ticari reklam yayınlanmadığı diğer üç dergide ise yoğun bir reklam içeriği olduğu görülmüştür.

Gümüşkılıç (2016), “Bahçe Dergisinin (1880-1881) Çocuk Edebiyatı ve Eğitime Katkısı Bakımından İncelenmesi” adlı çalışmasında Avrupalı tarzda önemli bir dergi olarak değerlendirdiği Osmanlı’nın son dönemlerinde Arap harfleriyle çıkan Bahçe dergisini çocuk edebiyatı ve çocuk eğitimi ilişkisi çerçevesinde değerlendirmiştir. Araştırma sonucunda, Bahçe dergisinin çocuklara birçok alanda yararlı bilgiler sunduğuna, çocukların ahlaki gelişimlerini olumlu yönde etkilediğine ulaşılmıştır. Çocukların eğitimlerini tamamlayan dilbilgisi dersleri ve

gramer uygulamalarına da yer verilen Bahçe dergisinin günümüz eğitim-ğretim yöntemlerine ışık tutacağı öngörülmüştür.

İncelenen alışmalar doğrultusunda süreli yayın örneklerinden olan ocuk dergilerinin ocuk edebiyatı alanında verilen örnekler içerisinde büyük bir paya sahip olduğu ve bu alandaki akademik araştırmalara çeşitli kaynak sunabildiği görülmektedir. Yapılan alışmalar içerisinde yer verilen çeşitli dergi örneklerine bakıldığında, Meraklı Minik dergisinin iç yapı ve dış yapı özelliklerine yönelik herhangi bir çalışma yapılmadığı görülmektedir. Böylelikle yapılan çalışmanın özgün değerinin ortaya konulması amaçlanmaktadır.

3. YÖNTEM

Bu bölümde çalışmanın temel problemine uygun olarak belirlenen araştırma modeli, araştırma verilerini toplama yöntemi, araştırmanın evren ve örnekleme, araştırma verilerinin analiz ve değerlendirilmesine ilişkin bilgilere yer verilecektir.

3.1. Araştırmanın Modeli

İnsanlar tarih boyunca gerek sosyal gerekse fiziksel dünyadaki oluşum ve gelişmeleri inceleme çabası içerisinde olmuşlardır. Araştırmacıların insanların gösterdiği bu çabalardan hareketle gerçekleri kavramasallaştırarak daha sistemli bir şekilde anlamlandırmaya çalışmaları ise bilimsel araştırmanın temelini oluşturmuştur. Bilimsel araştırma, sosyal ve fiziksel olgular hakkında bilimsel bilgiye ulaşmak için yapılan sistemli, planlı ve bazen de kontrollü olarak gerçekleştirilen etkinliklerdir (Ekiz, 2009, s.1-3). Araştırmacı araştırmaya yön veren soruları, sorular için gerekli olan bilgileri toplar; yorumlar ve sonuçlara ulaşır. Bilimsel bir araştırmanın sistematik olması araştırma deseninin oluşturulması, bilgilerin toplanması ve yorumlanmasından sonra sonuçlara ulaşılması sürecinin tutarlı bir bütünlük arz etmesine bağlıdır (Yıldırım, 1999, s. 7).

Araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma; alguların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırmadır. Nitel araştırmada gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemleri kullanılır (Yıldırım ve Şimşek, 2000, s.19).

3.2. Araştırmanın Evren ve Örnekleme

Araştırmanın evrenini Türkiye’de çocuklar için yayımlanmış ve yayımlanmakta olan tüm çocuk dergileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise TÜBİTAK tarafından yayımlanan Meraklı Minik çocuk dergisinin 2007-2017 yılları arasında çıkan sayıları oluşturmaktadır. 2007-2017 yılları arasında çıkarılan toplam 132 sayı dergi incelenmiştir.

Araştırma örnekleminin bir kısmına Malatya ve Kahramanmaraş halk kütüphanelerinden temin yoluyla bir kısmına ise <http://www.merakliminik.tubitak.gov.tr/> ve <http://www.eba.gov.tr/> adreslerinden e-dergi olarak ulaşılmıştır.

3.3. Veri Toplama Yöntemi

Dokümanlar, nitel araştırmalarda kullanılan önemli bilgi kaynaklarıdır. “Doküman incelemesi, araştırması hedeflenen olgu ya da olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin

analizini kapsar” (Yıldırım ve Şimşek, 2000, s.140). Doküman analizi; resmi ya da özel kayıtların toplanması, sistematik olarak incelenmesi ve değerlendirilmesinde kullanılır (Ekiz, 2009, s.70).

Doküman incelemesi araştırmacıya, zaman ve para anlamında tasarruf sağlarken gözlem, görüşme gibi diğer nitel veri toplama yöntemleriyle kullanıldığında araştırmanın geçerliliğini olumlu yönde etkiler (Yıldırım ve Şimşek, 2000, s.140). Meraklı Minik çocuk dergisinin incelenmesi için veri toplama yöntemi olarak doküman analizi kullanılmıştır.

3.4. Verilerin Toplanması

Araştırma verileri, var olan kaynak ve belgeler incelenerek literatür taraması sonucunda elde edilmiştir. A. Ferhan Oğuzkan’ın “ Çocuk Edebiyatı” (2006, s.345-380) adlı kitabı, Alemdar Yalçın ve Gıyasettin Aytaş’ın “Çocuk Edebiyatı” (2016, s.305-306) adlı kitabı, Havise Çakmak Güleç ve Hulusi Geçgel’in “Okul Öncesinde Edebiyat ve Kitap” (2017, s.213-241)adlı kitabı, Öner Ciravoğlu’nun “Çocuk Edebiyatı” (2000, s.187-191) adlı kitabı, Sedat Sever’in “Çocuk Kitaplarında Bulunması Gereken Yapısal ve Eğitsel Özellikler“ (1995, s.14-15) adlı makalesinden ve Tacettin Şimşek’in “Okul Öncesinde Çocuk Edebiyatı ve Medya” (2016, s.61-93) adlı kitabından çocuk dergisinin taşınması gereken ölçütlere ulaşılmıştır.

3.5. Veri Toplama Aracı

Çocuk dergilerin taşınması gereken yapısal özellikler, dış yapı (biçim) ve iç yapı(içerik) olmak üzere iki sınıflandırmada incelenmiştir. Dış yapı özellikleri sınıflandırması kendi arasında altı alt başlığa ayrılmıştır. Bunlar; “boyut-büyükük, kapak ve cilt, kâğıt, harf/punto, sayfa düzeni ve görseller”dir. İç yapı özellikleri sınıflandırması ise kendi arasında beş alt başlığa ayrılmıştır. Bunlar; “konu, tema, kahraman-karakter, plan/kurgu, dil ve anlatım”dır. Dış yapı özellikleri yirmi altı madde, iç yapı özellikleri de yirmi altı madde olarak ayrılmıştır. Olumlu yargılar şeklinde düzenlenen maddeler önce dış yapı daha sonra iç yapı özelliklerine göre sıralanmıştır. Sıralanan maddelerden üçlü Likert tipi ölçek geliştirilmiştir. Geliştirilen ölçme aracının kapsam bakımından uygun olup olmadığını belirlemek amacıyla uzman görüşlerine başvurulmuştur. Bu amaçla, ölçme aracında yer alan her bir madde için uzmanlara, ilgili maddenin ölçülmek istenen özelliği ölçmek için uygun olup olmadığı konusundaki görüşlerini belirtecekleri bir form verilmiştir. Formda, her bir maddenin yanında (1) Uygun değil (2) Düzeltmeli ve (3) uygun seçenekleri yer almaktadır.

Uzmanlardan alınan görüşler doğrultusunda ölçeğin eksik veya yanlış bulunan maddelerinde gerekli düzenlemeler yapılarak ölçeğe son şekli verilmiştir. Geliştirilen ölçme aracı Tablo 3.1 ve 3.2’de gösterilmiştir.

Tablo 3.1.
Çocuk dergilerinin dış yapı (biçim) özellikleriyle ilgili ölçütler

Madde İfade No	Hayır	Kısmen Evet	Uygun
Dış Yapı Özellikleri			
Boyut-Büyükük			
1 Derginin boyutu çocukların gelişim düzeyine uygundur.			
2 Derginin şekli-biçimi çocukların gelişim düzeyine uygun tasarlanmıştır.			
3 Dergiler ağırlık yönünden kolayca taşınabilir niteliktedir.			
4 Dergi sayıları arasında boyut (büyükük) açısından tutarlılık vardır.			
Kapak ve Cilt			
5 Derginin kapağı sağlam ve kalitelidir.			
6 Derginin kapağı, içeriği ile uyum göstermektedir.			
7 Derginin kapak tasarımı çocuklarda ilgi ve merak uyandıracak niteliktedir.			
8 Derginin kapak düzeninde dergiyi tanıtıcı bilgilere yer verilmiştir.			
9 Derginin ciltlenme biçimi çocukların gelişim düzeyine uygundur.			
Kâğıt			
10 Dergide kullanılan kâğıt; mürekkebi dağıtmayan, renkleri bozmayan, çabuk yırtılmayan kalitededir.			
11 Dergi kâğıdının cinsi kabul gören ölçütlere (mat, birinci hamur...) uygundur.			
12 Dergi kâğıdının kalınlığı, yazı ve resimlerin kâğıdın arkasından görünmesini önleyecek niteliktedir			
Harf /Punto			
13 Dergide kullanılan yazı puntosu çocukların gelişim düzeyine uygundur.			
14 Dergide kullanılan yazı karakteri okuma kolaylığı sağlayacak niteliktedir.			
15 Dergide kullanılan yazı karakteri uygun sayıdadır.			
Sayfa Düzeni			
16 Derginin sayfa düzeninde uygun satır aralıkları bırakılmıştır.			
17 Derginin sayfa düzeninde uygun kenar boşlukları (marj) bırakılmıştır.			
18 Dergideki sayfalara yazılar, kolay okunup izlenebilecek biçimde yerleştirilmiştir.			
19 Derginin sayfa sayısı çocukların gelişim düzeyine uygundur.			
20 Derginin sayfa düzeninde kâğıt zemini ve yazı, zıtlık oluşturacak şekilde tasarlanmıştır.			
Görseller			
21 Dergide yer alan görsel-metin oranı çocukların gelişim seviyesine uygundur.			
22 Dergideki görseller açık ve anlaşılırdır.			
23 Dergideki görseller çocuklarda ilgi ve beğeni oluşturacak niteliktedir.			
24 Dergideki görsellerin gerçekçiliği çocukların gelişim seviyesine uygundur.			
25 Dergideki görseller, metinleri anlam bakımından destekler niteliktedir.			
26 Dergideki görseller çocukların hayal gücünü ve yaratıcılıklarını harekete geçirecek niteliktedir.			

Geliştirilen lme aracı için lme-değerlendirme alanında çalışan akademisyen, Türk dili alanında çalışan akademisyen, Türkçe eğitimi alanında çalışan akademisyen, okul öncesi alanında çalışan akademisyen ve en az beş yıl kıdemi bulunan okul öncesi ve Türkçe ğretmeni olmak üzere toplam yedi uzmandan görüş alınmıştır.

Uzman görüşleri elde edildikten sonra, öncelikle kapsamı oluşturan maddeler üzerindeki uyum tek tek incelenmiştir. Bu adımda, ilgili maddenin beklenen ortalama değeri ile gözlenen ortalama değeri karşılaştırılmış; gözlenen ortalama değerin daha büyük olduğu maddelerin uzmanlar tarafından uygun bulunan maddeler olduğu kararlaştırılmıştır. Bir sonraki aşamada ise bütünsel olarak kapsam geçerliği incelemesi gerçekleştirilmiş ve basit uyum katsayısı ile tüm maddelerin toplam uyumuna bakılmış ve uzmanların kapsam konusunda uzlaşıp uzlaşmadıkları belirlenmiştir (Erkuş, 2006, s. 55-58).

3.6. Verilerin Analizi

Araştırma verileri ocuk edebiyatı, ocuk eğitimi ve ocuk dergilerinin yapısal özellikleri bağlamında incelenmiştir. Araştırma kapsamında incelenen dergiler geliştirilen lme uygun olarak değerlendirilmiştir. Belirlenen her derginin lme maddeleri ne oranda barındırdığı okuma ve not alma yoluyla belirlenmiştir. ocuk dergisinde bulunması gereken lme göre incelenen her dergi için lme bulunan maddeler "evet" , "kısmen" ve "hayır" olarak işaretlenmiştir.

Dergi incelemesinin tamamlanmasından sonra oluşturulan verilerin analizi için SPSS (Sosyal Bilimler için İstatistik Programı) kullanılmıştır. Dergilerin lme üzerinde belirtilen değerleri, "evet" (2) , "kısmen" (1) ve "hayır"(0) olmak üzere programa girilmiştir. Veri girişi tamamlandıktan sonra geliştirilen lme her bir alt sınıflandırma için belirlenen yıllara ait yüzde ve frekans değerleri oluşturulmuştur. SPSS programında analiz edilen verilerin belirlenen lme ne derece barındırdığı değerleriyle birlikte tablolaştırılmıştır. ocuk dergilerinin taşıması gereken niteliklere göre elde edilen veriler yorumlanıp değerlendirme işlemi tamamlanmıştır.

4. BULGULAR

4.1. Meraklı Minik Çocuk Dergisiyle İlgili Bulgular ve Yorumlar

Meraklı Minik çocuk dergisi ile ilgili bulgular aşağıda tablolar halinde gösterilmiştir. Meraklı Minik çocuk dergisi dış yapı ve iç yapı özellikleri olmak üzere iki ana başlık altında incelenmiştir. Dış yapı özellikleri kendi arasında altı sınıfa ayrılmıştır. Bunlar; boyut- büyüklük, kapak ve cilt, kâğıt, harf-punto, sayfa düzeni ve görsellerdir. İç yapı özellikleri de kendi arasında beş sınıfa ayrılmıştır. Bunlar; konu, tema, kahraman-karakter, plan- kurgu, dil ve anlatımdır. Dergi incelemesinde ve tablo analizlerinde önce dış yapı özellikleri daha sonra iç yapı özellikleri verilecektir.

4.1.1. Meraklı Minik Çocuk Dergisinin Dış Yapı Özellikleriyle İlgili Bulgular ve Yorumlar

Dış yapı özellikleriyle ilgili ölçütler belirtildiği gibi altı sınıfta incelenmiştir. Bu ölçütlerde “0”, “1” ve “2” değerlerine göre sınıflandırma yapılmıştır. Bunlardan “0” değeri “hayır”, “1” değeri “kısmen uygun” ve “2” değeri ise “evet” ile ilişkilendirilmiştir.

Meraklı Minik dergisinin dış yapı özelliklerinde ilk sınıflandırma olan boyut-büyükük sınıfına ait ölçütler ve bu ölçütlerin toplam 132 sayıdaki yüzde ve frekans değerlerine ait bulgular Tablo 4.1’de verilmiştir.

Tablo 4.1.
Meraklı Minik dergisinin boyut-büyükük sınıflandırmasıyla ilgili ölçütlerin yüzde ve frekans değerlerine ait bulgular

			Uygunluk	Total
			Evet	
Boyut- Büyükük	Derginin boyutu çocukların gelişim düzeyine uygundur.	F	132	132
		% f	100,0%	100,0%
	Derginin şekli-biçimi çocukların gelişim düzeyine uygun tasarlanmıştır.	F	132	132
		% f	100,0%	100,0%
	Dergiler ağırlık yönünden kolayca taşınabilir niteliktedir.	F	132	132
		% f	100,0%	100,0%
Total	Dergi sayıları arasında boyut (büyükük) açısından tutarlılık vardır.	F	132	132
		% f	100,0%	100,0%
		F	528	528
		% f	100,0%	100,0%

Tablo 4.1'e bakıldığında, boyut-büyükölük sınıflandırması altındaki ölçütlerin tamamının "evet" ile ilişkilendirildiği görülmektedir. Bu ölçütler "2" değeriyle; "Derginin boyutu çocukların gelişim düzeyine uygundur", Derginin şekli-biçimi çocukların gelişim düzeyine uygun tasarlanmıştır.", "Dergiler ağırlık yönünden kolayca taşınabilir niteliktedir." ve "Dergi sayıları arasında boyut(büyükölük) açısından tutarlılık vardır." şeklindedir.

Meraklı Minik dergisi 27x19,5 santimetre ölçüsüyle çocuğun kucağına sığabilecek ve sayfalarını rahatça çevirebileceği büyükölüktedir. Böylelikle 3-6 yaş grubundaki çocukların ebeveyn ya da yetişkin yardımıyla bu boyutlarda tasarlanmış bir dergiyi kolayca izleyebileceği düşünülmektedir.

Meraklı Minik dergisinin şekli-biçimi, dergi tasarımında sıklıkla kullanılan dikey dikdörtgen olarak tasarlanmıştır. Bu nedenle derginin şekil tasarımının okul öncesi dönem çocuğuna dergiyi kolaylıkla kullanma olanağı sağlayacak nitelikte olduğu söylenebilir.

Dergilerin her bir sayısı hacim olarak ortalama 115- 125 gram arasında değişmektedir. Bu bakımdan dergiler hedef kitlesi olan okul öncesi dönem çocuğunun tek başına rahatlıkla kaldırabileceği ağırlıkta olduğu belirlenmiştir.

Meraklı Minik dergisinin 2007-2017 yılları arasındaki tüm sayıları arasında boyut açısından tutarlılık mevcuttur. Okul öncesi dönem çocukları her ne kadar farklı boyutta tasarlanmış eserlerden hoşlansalar da dergiler söz konusu olduğunda sayılar arasındaki büyükölük uyumunun sağlanması çocuklar için olumlu bir özelliktir.

Meraklı Minik dergisinin dış yapı özelliklerinden kapak ve cilt sınıflandırmasına ait ölçütler ve bu ölçütlerin toplam 132 sayıdaki yüzde ve frekans değerlerine ait bulgular Tablo 4.2'de verilmiştir.

Tablo 4.2.
Meraklı Minik dergisinin kapak ve cilt sınıflandırmasıyla ilgili ölçütlerin yüzde ve frekans değerlerine ait bulgular

		Uygunluk			Total	
		Hayır	Kısmen	Evet		
Kapak ve Cilt	Derginin kapağı sağlam ve kalitelidir.	f	0	132	0	132
		% f	0,0%	100,0%	0,0%	100,0%
	Derginin kapağı, içeriği ile uyum göstermektedir.	f	0	0	132	132
		% f	0,0%	0,0%	100,0%	100,0%
	Derginin kapak tasarımı çocuklarda ilgi ve merak uyandıracak niteliktedir.	f	0	0	132	132
		% f	0,0%	0,0%	100,0%	100,0%
	Derginin kapak düzeninde dergiyi tanıtıcı bilgilere yer verilmiştir.	f	0	0	132	132
		% f	0,0%	0,0%	100,0%	100,0%
	Derginin ciltlenme biçimi çocukların gelişim düzeyine uygundur.	f	132	0	0	132
		% f	100,0%	0,0%	0,0%	100,0%
	Total	f	132	132	396	660
		% f	20,0%	20,0%	60,0%	100,0%

Tablo 4.2'ye bakıldığında, “Derginin kapağı sağlam ve kalitelidir.” ölçütlerinin incelenen tüm sayılarda “1” değeriyle yani “kısmen” ile ilişkilendirildiği görülmektedir. “Derginin kapağı içeriği ile uyum göstermektedir.”, “Derginin kapak düzeninde dergiyi tanıtıcı bilgilere yer verilmiştir.” ve “Derginin kapak tasarımı çocuklarda ilgi ve beğeni oluşturacak niteliktedir.” ölçütleri, ise incelenen tüm sayılarda “2” değeriyle yani “evet” ile ilişkilendirilmiştir.

“Derginin ciltlenme biçimi çocukların gelişim düzeyine uygundur.” ölçütünün ise incelenen tüm sayılarda “0” değeriyle yani “hayır” ile ilişkili olduğu görülmektedir.

Meraklı Minik dergisinin kapak kâğıdı dergide kullanılan kâğıdın gramaj olarak yükseltilmiş şeklidir. Dolayısı ile aylık olarak çıkarılan ve çocuğun bir ay boyunca muhafaza edip onu okuyacağı düşüldüğünde kapak kâğıdının yeterince sağlam olmadığına ulaşılmıştır. Yırtılmalara, yıpranmalara karşı yeterince dayanıklı olmadığı ortaya çıkmaktadır.

Meraklı Minik dergisinin her sayısında ayrı bir konu ele alınmıştır. Dergilerin her sayısında işlenen konu ya da düşünce kapak tasarımına uygun bir görsel malzeme ve başlık ile başarılı bir şekilde yansıtılmıştır.

Meraklı Minik dergisinde kapak resminin dışında çocuğa dergiyi tanıtan ve onu bilgilendiren dergi logosu, yayım tarihi, sayısı, fiyatı, hitap ettiği yaş grubu, dergiyle birlikte verilen etkinlikler gibi kapak yazılarına 2007-2017 yılları arasındaki tüm sayılarda yer verilmiştir.

Meraklı minik dergilerinin kapak tasarımı işlevsel olmanın yanında estetik özelliklere de sahiptir. Gerek kapak resimlemesi gerekse kapak yazılarıyla Meraklı Minik dergisinin okul öncesi dönem çocuğunun dünyasına seslenme amacına hizmet edeceği söylenebilir. Dergilerin bu amaca hizmet ederek okul öncesi dönem çocuğunda ilgi ve beğeni oluşturması olumlu özelliktir.

Meraklı Minik dergisi kapağın iç sayfalara tel zımbayla tutturulması yoluyla ciltlenmiştir. Bu ciltlenme biçimi derginin sağlamlılığını ve kullanışlılığı azaltması bakımından olumsuz bir durum oluşturmaktadır.

Meraklı Minik dergisinin dış yapı özelliklerinden kâğıt sınıflandırmasına ait ölçütler ve bu ölçütlerin toplam 132 sayıdaki yüzde ve frekans değerlerine ait bulgular Tablo 4.3'de verilmiştir.

Tablo 4.3'e bakıldığında, kâğıt sınıflandırmasındaki ölçütlerin tamamının “evet” ile ilişkilendirildiği görülmektedir. Bu ölçütler “2” değeri ile, “Dergide kullanılan kâğıt; mürekkebi dağıtmayan, renkleri bozmayan, çabuk yırtılmayan kalitededir.”, “Dergi kâğıdının cinsi kabul gören ölçütlere (mat, birinci hamur...) uygundur.”, “Dergi kâğıdının kalınlığı, yazı ve resimlerin kâğıdın arkasından görünmesini önleyecek niteliktedir.” şeklindedir.

Tablo 4.3.
Meraklı Minik dergisinin kâğıt sınıflandırmasıyla ilgili ölçütlerin yüzde ve frekans değerlerine ait bulgular

		Uygunluk		Total
			Evet	
Kâğıt	Dergide kullanılan kâğıt; mürekkebi dağıtmayan, renkleri bozmayan, çabuk yırtılmayan kalitededir.	f	132	132
		% f	100,0%	100,0%
	Dergi kâğıdının cinsi kabul gören ölçütlere (mat, birinci hamur...) uygundur.	f	132	132
		% f	100,0%	100,0%
	Dergi kâğıdının kalınlığı, yazı ve resimlerin kâğıdın arkasından görünmesini önleyecek niteliktedir	f	132	132
		% f	100,0%	100,0%
Total		f	396	396
		% f	100,0%	100,0%

Meraklı Minik dergisinde kullanılan kâğıdın mat kuşe olduğu belirlenmiştir. Bu nedenle parlama yapmamakta, çocuğın dergiyi okumasına veya izlemesine olanak sağlamaktadır.

Dergide kullanılan kâğıt mürekkebin dağılması, renklerin bozulması, yırtılma gibi sakıncalardan uzak nitelik taşımaktadır. Dergide kullanılan kâğıdın kalınlığı gramaj ile ilgili bir durumdur. Gramajı yüksek olan kâğıtlar yazı ve resimlerin kâğıdın arkasından görünmesini engeller. Meraklı Minik dergisinin kâğıt gramajı 135 gibi bir değerle oldukça yüksektir. Bu durum da kâğıt kalitesini ve sağlamlığını olumlu yönde etkilemektedir.

Meraklı Minik dergisinin dış yapı özelliklerinden harf-punto sınıflandırmasına ait ölçütler ve bu ölçütlerin toplam 132 sayıdaki yüzde ve frekans değerlerine ait bulgular Tablo 4.4'te verilmiştir.

Tablo 4.4.
Meraklı Minik dergisinin harf-punto sınıflandırmasıyla ilgili ölçütlerin yüzde ve frekans değerlerine ait bulgular

		Uygunluk		Total	
		Kısmen	Evet		
Harf-Punto	Dergide kullanılan yazı puntosu çocukların gelişim düzeyine uygundur.	f	132	132	
		% f	100,0%	0,0%	100,0%
	Dergide kullanılan yazı karakteri okuma kolaylığı sağlayacak niteliktedir.	f	0	132	132
		% f	0,0%	100,0%	100,0%
	Dergide kullanılan yazı karakteri uygun sayıdadır.	f	0	132	132
		% f	0,0%	100,0%	100,0%
Total		f	132	264	396
		% f	33,3%	66,7%	100,0%

Tablo 4.4'e bakıldığında, "Dergide kullanılan yazı puntosu çocukların gelişim düzeyine uygundur." ölçütünün incelenen tüm sayılarda "1" değeriyle yani "kısmen" ile ilişkilendirildiği görülmektedir.

"Dergide kullanılan yazı karakteri okuma kolaylığı sağlayacak niteliktedir." ve "Dergide kullanılan yazı karakteri uygun sayıdadır." ölçütleri ise incelenen tüm sayılarda "2" değeriyle yani "evet" ile ilişkilendirilmiştir.

Meraklı Minik çocuk dergisinde harf ve yazı karakteri seçilirken çocuğun gelişim düzeyi göz önünde bulundurulmuştur. Meraklı Minik dergisinde kullanılan harf puntoları ve karakterleri şu şekildedir:

Ana başlıklarda kullanılan yazı karakteri Sunday Comics BB, 32 punto. İç metinlerde kullanılan yazı karakteri Lemonade CG, 14 punto. Yazar ve çizer isimlerinde kullanılan yazı karakteri Lava, 9 punto. Fotoğrafların yanındaki telif bilgilerinde kullanılan yazı karakteri Agent C, 6 punto. Sayfa numaralarında kullanılan yazı karakteri Sunday Comics BB, 16 punto.

Tasarım değişikliği yapıldıktan sonra kullanılan harf puntoları ve karakterleri ise;

Ana başlıklarda kullanılan yazı karakteri Billy, 32 punto. İç metinlerde kullanılan yazı karakteri 123 Marker, 12 punto. Yazar ve çizer isimlerinde kullanılan yazı karakteri Baar Sophia, 9 punto Fotoğrafların yanındaki telif bilgilerinde kullanılan yazı karakteri Baar Sophia, 6 punto. Sayfa numaralarında kullanılan yazı karakteri Janta Manatee solid, 16 punto.

Buradan hareketle Meraklı Minik dergisinde kullanılan yazı puntolarının başlık için 3-6 yaş grubunda yer alan çocukların gelişim düzeyine uygun olduğu; sayfa numaraları ve iç metinler için ise kısmen uygun olduğu görülmektedir.

Meraklı Minik dergisinde kullanılan yazı karakterleri harflerin asıl şeklinden uzaklaşmadan seçilmiş karakterlerdir. Dolayısıyla okul öncesi dönem çocuğunun harfleri algılamasına ve tanımasına fayda sağlayacak nitelikte olduğu söylenebilir.

Okul öncesi dönem çocuğunun farklı yazı karakterleriyle karşılaşması merak duygusunu canlı tutması açısından olumlu bir durum yaratmaktadır. Meraklı Minik dergisinde farklı yazı karakterleri uygun sayıda kullanılarak çocuğun ilgisini dergiye çekmek amaçlanmıştır.

Meraklı Minik dergisinin dış yapı özelliklerinden sayfa düzeni sınıflandırmasına ait ölçütler ve bu ölçütlerin toplam 132 sayıdaki yüzde ve frekans değerlerine ait bulgular Tablo 4.5'te verilmiştir.

Tablo 4.5.
Meraklı Minik dergisinin sayfa düzeni sınıflandırmasıyla ilgili ltlerin yüzde ve frekans değerlerine ait bulgular

		Uygunluk		Total
		Kısmen	Evet	
	Derginin sayfa düzeninde uygun satır aralıkları bırakılmıştır.	f % f	0 0,0%	132 100,0%
	Derginin sayfa düzeninde uygun kenar boşlukları (marj) bırakılmıştır.	f % f	0 0,0%	132 100,0%
Sayfa Düzeni	Dergideki sayfalara yazılar, kolay okunup izlenebilecek biçimde yerleştirilmiştir.	f % f	44 33,3%	88 66,7%
	Derginin sayfa sayısı çocukların gelişim düzeyine uygundur.	f % f	0 0,0%	132 100,0%
	Derginin sayfa düzeninde kâğıt zemini ve yazı, zıtlık oluşturacak şekilde tasarlanmıştır.	f % f	4 3,0%	128 97,0%
Total		f % f	48 7,3%	612 92,7%

Tablo 4.5'e bakıldığında, "Derginin sayfa düzeninde uygun satır aralıkları bırakılmıştır.", "Derginin sayfa düzeninde uygun kenar boşlukları (marj) bırakılmıştır." ve "Derginin sayfa sayısı çocukların gelişim düzeyine uygundur." ltlerinin incelenen tüm sayılarda "2" değerleriyle yani "evet" ile ilişkilendirildiği görülmektedir.

"Derginin sayfa düzeninde kâğıt zemini ve yazı, zıtlık oluşturacak şekilde tasarlanmıştır." lt 128 sayıda (%97,0) "2" değerleriyle yani "evet" ile; 4 sayıda ise (%3,0) "1" değerleriyle yani "kısmen" ile ilişkilendirilmiştir.

"Dergideki sayfalara yazılar, kolay okunup izlenebilecek biçimde yerleştirilmiştir." ltnn ise 88 sayıda (%66,7) ile "2" değerleriyle yani "evet" ile; 44 sayıda (%33,3) ile "1" değerleriyle yani "kısmen" ile ilişkili olduğuna ulaşılmıştır.

Meraklı Minik dergisinin sayfa düzenlenmesinde çocuğun metni izlemesine veya okumasına olanak sağlayacak uygun satır aralıkları bırakılmıştır. Sayfa düzenlenmesinde kenar boşluklarının bırakılması sayfalara estetik bir görünüm katmakla beraber çocuğa okuma kolaylığı sağlayan etkenlerden bir diğeridir. Meraklı Minik dergisinde uygun marjlar bırakılmış olup yazılar uygun kenar boşluklarından sonra başlamakta olduğu belirlenmiştir.

Derginin sayfa düzenlenmesinde önemli olan bir diğer husus ise yazıların, metinlerin kâğıt zeminine yerleştirilmesiyle ilgilidir. Meraklı Minik dergisinde metnin görseller üzerine yerleştirildiği sayfa düzenlenmesine rastlanmış olsa da zemin ve yazı zıtlığı büyük oranda korunduğu gözlenmiştir.

Çocuk dergilerinde sayfalara yazıların tek sütün halinde düzenlenmesine incelenen Meraklı Minik dergilerinin % 33,3'nde kısmen dikkat edildiği görülmektedir. Dergide sayfalara yazılar stnlar halinde sıralansa da yan yana ya da rastgele stnların sayfa üzerine konumlandırıldığı gözlenmiştir. Bu durum çocuğun dinlediğini ya da okuduğunu takip etmesi noktasında olumsuzluk yaratmaktadır. İncelenen dergilerin %66,7'sinde metinlerin kolay okunup izlenebilecek biçimde yerleştirilmesine dikkat edilmiştir.

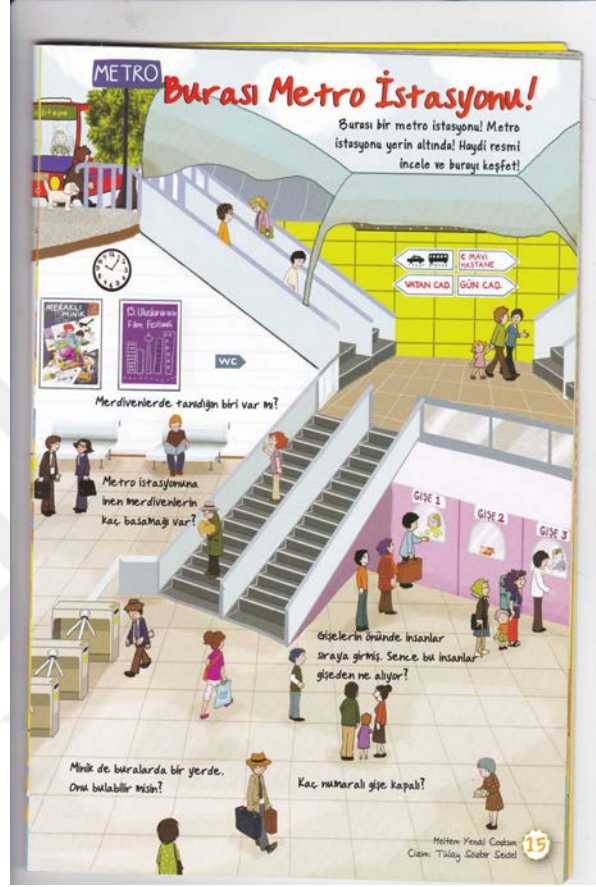
Meraklı Minik dergisi her sayısı 32 sayfadan oluşan, okul öncesi dönem çocuğuna hitap eden bir dergi olarak yayımlanmaktadır. Derginin sayfa sayısının, aylık olarak yayımlandığı ve çocuğun bir yetişkin yardımıyla okuyabileceği göz önünde bulunduruluğunda çocuğun gelişim düzeyine uygun olduğu görülmektedir.

Resim 4.1'de Meraklı Minik dergisinin sayfa düzeni örneğinde grldğu üzere incelenen dergilerinin büyük bir kısmında kenar boşlukları, satır aralıkları ve yazı, zemin zıtlığı okul öncesi dönem çocuğunun gelişim düzeyi göz önünde bulundurularak hazırlandığı gözlemlenmiştir.

Resim 4.1. Meraklı Minik dergisinden sayfa düzeni rneği

Resim 4.2’de görüldüğü üzere Meraklı Minik dergisinin sayfa düzenlemesinde çocuğun kolayca okuyup izleme imkânını kısıtlayan metin yerleştirilmelerine de rastlanmıştır. Çocuk hangi metnin hangi görsele ait olduğunu ve metinleri hangi sıralamayla takip edeceği konusunda sıkıntılar yaşayacağı belirlenmiştir.

Resim 4.2. Meraklı Minik dergisinden sayfa düzeni örneği

Meraklı Minik dergisinin dış yapı özelliklerinden görseller sınıflandırmasına ait ölçütler ve bu ölçütlerin toplam 132 sayıdaki yüzde ve frekans değerlerine ait bulgular Tablo 4.6’da verilmiştir.

Tablo 4.6’ya bakıldığında, “Dergideki görsellerin gerçekçiliği çocukların gelişim seviyesine uygundur.”, “Dergideki görseller, metinleri anlam bakımından destekler niteliktedir.” ve “Dergideki görseller çocukların hayal gücünü ve yaratıcılıklarını harekete geçirecek niteliktedir.” ölçütlerinin “2” değeriyle yani “evet” ile ilişkili olduğu görülmektedir.

“Dergideki görseller çocuklarda ilgi ve beğeni oluşturacak niteliktedir.” ölçütü 119 sayıda (%90,2) “2” değeriyle yani “evet” ile; 13 sayıda (%9,8) “1” değeriyle yani “kısmen” ile ilişkilendirilmiştir.

“Dergideki görseller açık ve anlaşılırdır.” ölçütü 113 sayıda (%85,6) “2” değeriyle yani “evet” ile; 19 sayıda (%14,4) ise “1” değeriyle yani “kısmen” ile ilişkilendirilmiştir.

“Dergide yer alan görsel-metin oranı çocukların gelişim seviyesine uygundur.” ölçütü ise 87 sayıda (%65,9) “2” değeriyle yani “evet” ile; 45 sayıda (%34,1) “1” değeriyle yani “kısmen” ile ilişkilendirilmiştir.

Tablo 4.6.

Meraklı Minik dergisinin görseller sınıflandırmasıyla ilgili ölçütlerin yüzde ve frekans değerlerine ait bulgular

		Uygunluk		Total	
		Kısmen	Evet		
Görseller	Dergide yer alan görsel-metin oranı çocukların gelişim seviyesine uygundur.	f	45	87	132
		% f	34,1%	65,9%	100,0%
	Dergideki görseller açık ve anlaşılırdır.	f	19	113	132
		% f	14,4%	85,6%	100,0%
	Dergideki görseller çocuklarda ilgi ve beğeni oluşturacak niteliktedir.	f	13	119	132
		% f	9,8%	90,2%	100,0%
	Dergideki görsellerin gerçekçiliği çocukların gelişim seviyesine uygundur.	f	0	132	132
		% f	0,0%	100,0%	100,0%
	Dergideki görseller, metinleri anlam bakımından destekler niteliktedir.	f	0	132	132
		% f	0,0%	100,0%	100,0%
	Dergideki görseller çocukların hayal gücünü ve yaratıcılıklarını harekete geçirecek niteliktedir.	f	0	132	132
		% f	0,0%	100,0%	100,0%
Total	f	77	715	792	
	% f	9,7%	90,3%	100,0%	

Meraklı Minik dergisinde yer alan resimler estetik ve esnek çizgilerle oluşturulmuştur. Resimler gerçeğinin birebir kopyası olmak yerine çocuğun düşünmesine olanak sağlayacak ve ufkunu genişletecek çizim örneklerindedir. Bu resim örneklerine Resim 4.3 ve Resim 4.4'te yer verilmiştir.

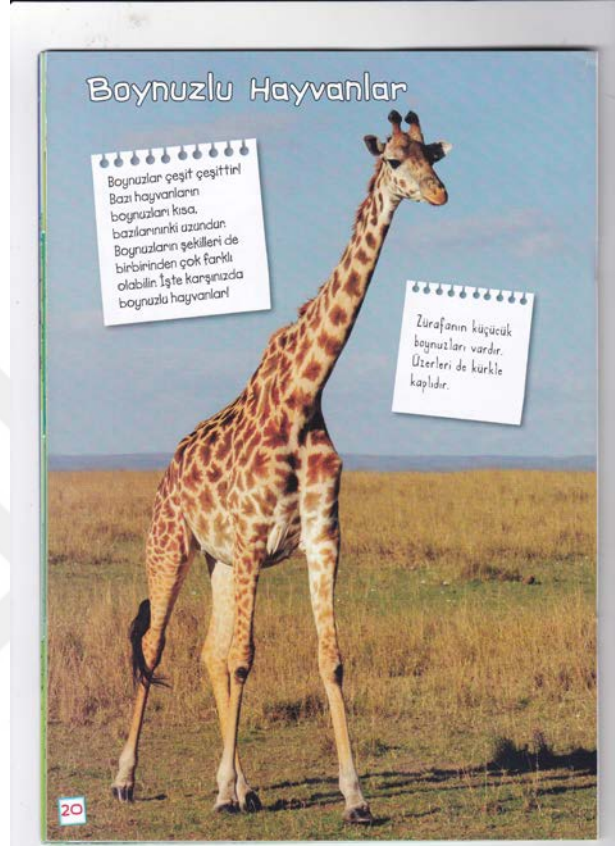

Resim 4.3. Meraklı Minik dergisinden resim örneği

Resim 4.4. Meraklı Minik dergisinden resim örneği

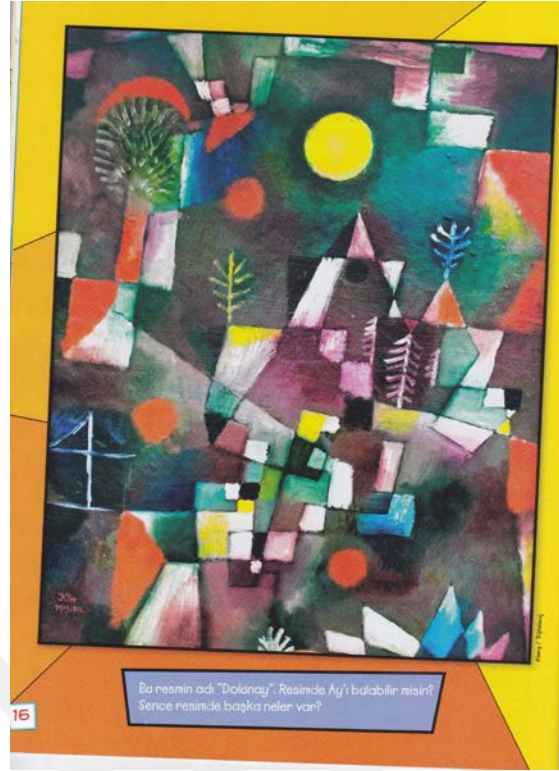
Çocukların küçük yaşlardan itibaren yaşamında gördüğü ya da görebileceğı nesne, durum, kişi ve varlıkların fotoğraflarıyla karşılaştırılması önemlidir. Meraklı Minik dergisi çizer tarafından oluşturulan resimlerinin yanı sıra çocuğun hayatını, çevresini tanmasına olanak sağlayan fotoğraflar ile de çocuk okurunu buluşturmayı başardığı düşünülmektedir.

Resim 4.5. Meraklı Minik dergisinden fotoğraf örneğı

Dergide yer alan görsellerin anlatılan konunun ya da verilen iletinin çocuğun zihninde canlanmasının, içeriğın daha anlamlı hale gelmesinin Meraklı Minik dergilerinde açıklayıcı ve tamamlayıcı görseller aracılığıyla sağladığına ulaşılmıştır.

Dergilerde kullanılan canlı ve parlak renkler okul öncesi dönem çocuğunda ilgi oluşturması bakımından dikkate değer bir noktadır. Meraklı Minik dergisi çoğunlukla açık, sade ve net görsellere yer vermiştir. Dergideki görsellerde çoğunlukla kullanılan renklere dikkat edilerek okul öncesi dönem çocuğunun ilgisini dergiye yönlendirecek sıcak tonlar tercih edilmiştir. Ancak incelenen Meraklı Minik dergilerinin 14,4% 'ünde çocuğun algılamakta güçlük çekeceğı karmaşık renk ve biçimlerde görsellere yer verilerek anlamlandırma ve yorumlama olanağı sınırlandırılmıştır. Anlatılan görsel örneğine Resim 4.6'da ve Resim 4.7'de yer verilmiştir.

Resim 4.6. Meraklı Minik dergisinden resim örneği

Yukarıdaki görselde çeşitli renk tonlarının varlığı çocuğun ilgisini çekme noktasında olumlu bir özelliktir. Ayrıca Ay'ın bulunmasının istenmesi çocuk için gerçekleştirilebilir bir eylemdir. Ancak görseldeki başka unsurların bulunması noktasında çocuk her ne kadar düşünmeye yönlendirilse de bu görsel 3-6 yaş grubunda yer alan çocuklar için anlamlandırma bakımından belirlenen ölçütlere kısmen uygunluk göstermektedir.

Resim 4.7. Meraklı Minik dergisinden resim örneği

Yukarıdaki görselde yine renk tonlarının varlığı 3-6 yaş grubundaki çocuğun dikkatini çekme noktasında olumlu bir özellik olduğu bilinmektedir. Çocuktan kar temizleme aracına yardım etmesinin istendiği görsel iki sayfayı kapsayacak şekilde oluşturulmuştur. Çocuk bu görselde evlerin varlığını ve kış mevsimini anlayabilecektir. Ancak kış mevsiminin yaşandığı bir caddedeki evlerin birbirine bu denli yakın çizilmesi ve çizimlerin esnek olmasına rağmen estetiklikten uzak olması çocuğun görsel beğeni kazanmasına olumsuz etki edeceğinden belirlenen ölçütlere kısmen uygun olarak değerlendirilmiştir.

Meraklı Minik dergisinde görsel- metin dengesinin çoğunlukla korunmasının olumlu bir özellik olduğu söylenebilir. Ancak incelenen Meraklı Minik dergilerinin %34,1'inde ve 'Kırçıl'ın Seçtikleri, Haydi Mutfığa ve Kitap... Oyun... Öneri...' adlı bölümlerde görsel-metin oranının kısmen korunduğu gözlenmiştir.

4.1.2. Meraklı Minik Çocuk Dergisinin İç Yapı Özellikleriyle İlgili Bulgular ve Yorumlar

İç yapı özellikleriyle ilgili ölçütler beş sınıfta incelenmiştir. Bu ölçütlerde "0", "1" ve "2" değerlerine göre sınıflandırma yapılmıştır. Bunlardan "0" değeri "hayır", "1" değeri "kısmen uygun" ve "2" değeri ise "evet" ile ilişkilendirilerek incelenmiştir.

Meraklı Minik dergisinin iç yapı özelliklerinden konu sınıflandırmasına ait ölçütler ve bu ölçütlerin toplam 132 sayıdaki yüzde ve frekans değerlerine ait bulgular Tablo 4.7'de verilmiştir.

Tablo 4.7.
Meraklı Minik dergisinin konu sınıflandırmasıyla ilgili ölçütlerin yüzde ve frekans değerlerine ait bulgular

		Uygunluk		Total
		Kısmen	Evet	
Dergideki konular çocukların ilgi, beğeni ve ihtiyaçlarına yöneliktir.	f	0	132	132
	% f	0,0%	100,0%	100,0%
Dergideki konular aktarılmak istenen tema ile örtüşmektedir.	f	0	132	132
	% f	0,0%	100,0%	100,0%
Dergideki konular çocukların yaşantısı ile uyum göstermektedir (Gerçekçidir.)	f	10	122	132
	% f	7,6%	92,4%	100,0%
Dergideki konular açık ve anlaşılırdır.	f	8	124	132
	% f	6,1%	93,9%	100,0%
Dergideki konular çocukların bilgi ve becerilerine katkı sağlamaktadır.	f	0	132	132
	% f	0,0%	100,0%	100,0%
Total	f	18	642	660
	% f	2,7%	97,3%	100,0%

Tablo 4.7’de bakıldığında, “Dergideki konular çocukların ilgi, beğeni ve ihtiyaçlarına yöneliktir.” ölçütünün, “Dergideki konular çocukların bilgi ve becerilerine katkı sağlamaktadır.” ölçütünün ve “Dergideki konular aktarılmak istenen tema ile örtüşmektedir.” ölçütünün incelenen tüm sayılarda “2” değeriyle yani “evet” ile ilişkili olduğu görülmektedir.

“Dergideki konular çocukların yaşantısı ile uyum göstermektedir. (Gerçekçidir.)” ölçütü, 122 sayıda (%92,4) “2” değeriyle yani “evet” ile; 10 sayıda (%7,6) “1” değeriyle yani “kısmen” ile ilişkilendirilmiştir.

“Dergideki konular açık ve anlaşılırdır.” ölçütünün ise, 124 sayıda (%93,9) “2” değeriyle yani “evet” ile; 8 sayıda (%6,1) “1” değeriyle yani “kısmen” ile ilişkili olduğu görülmektedir.

Meraklı Minik dergisi her sayısında farklı bir konuyu ele aldığı tespit edilmiştir. 2007-2017 yılları arasında çıkan sayıların çoğunluğunu ‘hayvanlar’ konusu oluştururken bunun yanında ‘mevsimler, oyun, müzik, resim, tiyatro, dans, spor, sağlık, taşıtlar, uzay, okul, hava durumu, giysiler, bitkiler, ulaşım, atıklar, geri dönüşüm, yiyecekler, trafik kuralları, aile, makineler, iletişim, robotlar, meslekler...’ gibi çocuğun ilgi, beğeni ve ihtiyaçlarına yönelik konular dergi sayılarında yer almaktadır. Yer verilen konularda okul öncesi dönem çocuğunun gelişim özellikleri göz ardı edilmediği gözlemlenmiştir.

Meraklı Minik dergisinde her sayıda konuya uygun olarak tasarlanan ‘Küçük Eller İş Başında’ ve ‘Haydi Mutfağa’ adlı bölümler çocukların bilgi ve becerilerine katkı sunmaktadır. Bunun yanında Meraklı Minik dergisiyle birlikte çocuklar için etkinlik, oyun kartları, masaüstü oyunu gibi eklerin de verilmesi çocukların hareket ihtiyacını karşılar nitelikte olduğunu göstermektedir.

İncelenen Meraklı Minik dergilerinin %92,4’ünde seçilen konular okul öncesi dönem çocuğun yaşamıyla doğrudan alakalı olup onu çevresini tanımaya ve daha çok keşfetmeye yöneltmekte olduğu tespit edilmiştir.

2007 yılının Mayıs sayısı ‘Minik Uzayda’, 2009 yılının Ağustos sayısı ‘Uzayda Neler Var?’, 2010 yılının Ekim sayısı ‘Ay Günü’, 2012 yılının Temmuz sayısı ‘Uzayı Keşfediyoruz’ ve 2013 yılının Temmuz sayısı ‘Gece Gökyüzü Gözlemi’ ve 2015 yılının Ekim sayısı ‘Yıldızımız Güneş’; uzay ve gezegenler konularının ele alındığı sayılardır. Sayılan dergiler konu itibarıyla çocuğun ilgi ve dikkatini çekme noktasında olumsuz bir durum teşkil etmemektedir. Uzay konusu gerçekçi bir konu olma ve çocuğu keşfetmeye yöneltme özelliğini taşımaktadır. Ancak çocuğun yaşamıyla doğrudan alakasının olma durumu ise incelenen ölçütlerde ‘kısmen uygun’ olarak değerlendirilmiştir. 2008 yılının Ekim sayısı ‘Dinazorlar’, 2013 yılının Mayıs sayısı ‘Dinazorlar’, ve 2016 yılının Ocak sayısı ‘Müze gezisi’ adlı sayılar dinazorlar ve fosillerin anlatıldığı sayılardır. Nesli tükenen hayvanlardan olan dinazorlar ve dinazorlarla ilgili konular çocuğun ilgisini çekebilir. Aynı zamanda seçilen konu gerçekçi nitelik taşımaktadır. Çocuğun yaşamında şu an görme imkânının olmadığı dinazorların çocuk dergilerinde konu olarak ele alınması okul öncesi

dönem çocuğunun günlük hayatıyla doğrudan ilişkili olması hususunda belirlenen ölçütlerde 'kısmen uygun' uygun olarak değerlendirilmiştir. 2016 yılının Eylül sayısı 'Robot Şenliğine Hoş Geldiniz' 'de robotlar konusu ele alınmıştır. Bir makine olarak robotların günlük yaşamımızdaki yeri hızla artmaktadır. Bu durum ele alınan konunun gerçekçi olmasını desteklemektedir. Ancak okul öncesi dönem çocuğunun günlük hayatıyla ilgili olan makinelerin (çamaşır makinesi, telefon vb.) anlatımı belirlenen ölçütte 'evet olarak değerlendirilirken robotlar konusu ise 'kısmen uygun' olarak değerlendirilmiştir.

Meraklı Minik dergisinde işlenen konular ona uygun temalarla desteklenmiştir. Konu ve tema uyumuna incelenen Meraklı Minik dergilerinden örnek şu şekilde verilebilir:

2014 yılının Mart sayısında konu: İletişim.

Tema: İnsanlar haberleşme araçları, trafik işaretleri, işaret dili gibi birçok yolla çevresiyle iletişim kurabilir. 'Kendimi Anlatmanın Birçok Yolu Var' başlıklı sayıda iletişim konusuna uygun olarak tema oluşturulmuştur.

Meraklı Minik dergilerinin %93,9'unda okul öncesi dönem çocuğunun seviyesine uygun, açık ve net konular seçilmiştir. Ancak incelenen Meraklı Minik dergilerinin %6,1'inde seçilen uzay, gezegenler, yıldızlar, robotların yapılışı ve işlevleri konuları açık bir şekilde ortaya konulmasına rağmen okul öncesi dönem çocuğunun algılayabileceği anlaşılabilirlikten uzak olduğu saptanmıştır. Belirlenen konular hedef kitlenin yaş grubuna uygun olsa da açık ve anlaşılır olma ölçütü bu konular için 'kısmen uygun' olarak değerlendirilmiştir.

Meraklı Minik dergisinin iç yapı özelliklerinden tema sınıflandırmasına ait ölçütler ve bunların toplam 132 sayıdaki yüzde ve frekans değerlerine ait bulgular Tablo 4.8'de verilmiştir.

Tablo 4.8.
Meraklı Minik dergisinin tema sınıflandırmasıyla ilgili ölçütlerin yüzde ve frekans değerlerine ait bulgular

		Uygunluk			Total
		Hayır	Kısmen	Evet	
Dergideki temalar, belirgin ve anlaşılır biçimde ortaya konulmuştur.	f	0	3	129	132
	% f	0,0%	2,3%	97,7%	100,0%
Dergideki temalar, çocukların gelişim düzeyine uygundur.	f	0	3	129	132
	% f	0,0%	2,3%	97,7%	100,0%
Dergideki temalarda evrensel değerlere yer verilmiştir.	f	20	0	112	132
	% f	15,1%	0,0%	84,9%	100,0%
Dergideki temalar, çocuklara bir düşüncüyü dikte etmekten uzaktır.	f	0	0	132	132
	% f	0,0%	0,0%	100,0%	100,0%
Total	f	20	6	502	528
	% f	3,8%	1,1%	95,1%	100,0%

Tablo 4.8'e bakıldığında; "Dergideki temalar, belirgin ve anlaşılır biçimde ortaya konulmuştur." ve "Dergideki temalar, çocukların gelişim düzeyine uygundur." ölçütleri 129 sayıda (%97,7) "2" değeriyle yani "evet" ile; 3 sayıda (%2,3) "1" değeriyle yani "kısmen" ile ilişkilendirilmiştir.

"Dergideki temalar, çocuklara bir düşünceyi dikte etmekten uzaktır." ölçütünün incelenen tüm sayılarda "2" değeriyle yani "evet" ile ilişkili olduğu görülmektedir.

"Dergideki temalarda evrensel değerlere yer verilmiştir." ölçütü ise 112 sayıda (%84,9) "2" değeriyle yani "evet" ile; 20 sayıda (%15,1) "0" değeriyle yani "hayır" ile ilişkilendirilmiştir.

Meraklı Minik dergisinin tema seçimiyle 3-6 yaş arasındaki çocukların gelişim özelliklerini göz önünde bulundurduğu söylenebilir. Ancak dergilerin %2'inde seçilen temalar açıkça ortaya konulmamıştır. Bu durumun çocuğu temada yanlış yorumlamalara iteceği gerekçesiyle kısmen uygun olarak değerlendirilmiştir

Meraklı Minik dergisinin temalarının açık olmasının yanında verilen temalarda çocuğa dikte edilen bir düşünce veya davranış olmadığı tespit edilmiştir. Bu bakımdan incelenen dergilerde verilmek istenen iletilerin çocuğa doğrudan söylenmek yerine temalar aracılığıyla çocuğun keşfetmesine olanak sağladığı söylenebilir.

Meraklı Minik dergisinin %84'ünde çocuğa evrensel değerlerin kazandırılmasında seçilen temalardan yararlanılmıştır. İncelenen dergilerde en çok 'sorumluluk, işbirliği, sevgi, mutluluk' değerlerine yer verildiği gözlenmiştir. Bunun yanı sıra 'saygı, bütünlük, hoşgörü, sadelik, özgürlük ve birlik' değerlerine daha az yer verilirken; 'dürüstlük, alçakgönüllülük, barış' değerlerine hiç yer verilmediğine ulaşılmıştır. Temalar aracılığıyla verilen evrensel değerler şu şekilde örneklendirilebilir:

"O gün Ece çok heyecanlıydı. Çünkü arkadaşları gelecekti. Onlar için sürprizli sandviçler yapmak istiyordu. Annesiyle birlikte işe koyuldular. Önce malzemeleri hazırladılar. Annesi ekmekleri kesti. Ece ekmeklerin bir kısmının üzerine süzme yoğurt, bir kısmının üzerine de ayva marmelatı sürdü...." (MM, Şubat, 2010, s.3).

Ece ve annesinin birlikte sandviç hazırlaması işbirliği değerine işaret etmektedir.

"[...] Çöpçüler işe yeni başlamış. Ama dolaşmaları gereken çok sokak var" (MM, Ocak, 2009, s.3).

"Güvenlik görevlileri havalimanının ve uçakların güvenliğinden sorumludur..." (MM, Aralık, 2013, s.12).

"[...] Balarılarının bu dönemde çok önemli bir görevi var. Onların sayesinde her çiçeğin üzerinde bir sürü yeni tohum gelişecek." (MM, Haziran, 2014, s.4).

Çöpçülerin, güvenlik görevlilerinin ve balarılarının çeşitli görevler üstlenmesi sorumluluk değeri örneklerinden birkaçını teşkil etmektedir.

“ [...] Ailedeki herkes yavruları çok seviyor. Onlarla oyun oynuyor ve onları koruyorlar.” (MM, Nisan, 2010, s.17)

Aile üyelerinin birbirlerine olan bağlılığı ile sevgi değeri kazandırmak amaçlanmıştır.

“ [...] Biliyor musun derginin yeni sayısını hazırlarken ara sıra gezilere de gidiyoruz. Bazen bir postaneye bazen bir itfaiye istasyonuna bazen de bir havalimanına. Bu geziler sırasında hem çok şey öğreniyoruz hem de çok eğleniyoruz!” (MM, Nisan, 2015, s.4).

Meraklı Minik dergisi hazırlanırken çalışanların geziler aracılığıyla eğlenmeleri mutluluk değerini örneklendirmektedir.

“Doğa fotoğrafçıları ormanda fotoğraf çekiyor. Çok sessiz olmaya çalışıyorlar. Çünkü çevredeki hayvanları rahatsız etmek istemiyorlar...” (MM, Ağustos, 2011, s.24).

Hayvanların yaşam alanlarına duyarlı olunmasıyla saygı değeri kazandırılmak istenmiştir.

“ [...] Sen de eskiyen ya da artık işe yaramayan eşyaları bambaşka bir amaçla kullanabilirsin. Örneğin bu fotoğraftaki eskimiş yağmur çizmeleri gibi. İçi toprakla doldurulmuş bu çizmeler artık birer saksı olmuş.” (MM, Aralık, 2014, s.25)

Geri dönüşüm aracılığıyla yeniden bir saksı almak yerine çizmelerin bu amaçla kullanılması mesajı verilerek sadelik değerine vurgu yapılmıştır.

Meraklı Minik dergisinin iç yapı özelliklerinden kahraman-karakter sınıflandırmasına ait ölçütler ve bu ölçütlerin toplam 132 sayıdaki yüzde ve frekans değerlerine ait bulgular Tablo 4.9'da verilmiştir.

Tablo 4.9'a bakıldığında, “Dergi metinlerde yer alan kahramanlar inandırıcı ve gerçeğe yakındır.” ölçütünün incelenen tüm sayılarda “2” değeriyle yani “evet” ile ilişkili olduğu görülmektedir.

“Devingen ve durağan karakterler çocukların gelişim düzeyine uygun olarak dergi metinlerinde yer almıştır.” ölçütü, 12 sayıda (%9,1) “2” değeriyle yani “evet” ile; 120 sayıda (%90,9) “1” değeriyle yani “kısmen” ile ilişkilendirilmiştir.

“Dergi metinlerde yer alan kahramanların sayısı çocukların gelişim düzeyine uygundur.” ölçütünün ise 97 sayıda (%73,5) “2” değeriyle yani “evet” ile; 28 sayıda (%21,2) “1” değeriyle yani “kısmen” ile; 7 sayıda (%5,3) “0” değeriyle yani “hayır” ile ilişkili olduğu görülmektedir.

“Dergi metinlerinde yer alan kahraman- karakterler insan dışında kişileştirilerek çeşitlendirilmiştir.” ölçütü ise 77 sayıda (%58,3) “2” değeriyle yani “evet” ile; 55 sayıda (%41,7) “0” değeriyle yani “hayır” ile ilişkilendirilmiştir.

Tablo 4.9.
Meraklı Minik dergisinin kahraman-karakter sınıflandırmasıyla ilgili ölçütlerin yüzde ve frekans değerlerine ait bulgular

		Uygunluk			Total
		Hayır	Kısmen	Evet	
Dergi metinlerde yer alan kahramanlar inandırıcı ve gerçeğe yakındır.	f	0	0	132	132
	% f	0,0%	0,0%	100,0%	100,0%
Dergi metinlerde yer alan kahramanların sayısı çocukların gelişim düzeyine uygundur.	f	7	28	97	132
	% f	5,3%	21,2%	73,5%	100,0%
Kahraman -Karakter Dergi metinlerinde yer alan kahraman-karakterler insan dışında; hayvan, bitki ve nesne olmak üzere kişileştirilerek çeşitlendirilmiştir.	f	55	0	77	132
	% f	41,7%	0,0%	58,3%	100,0%
Devingen ve durağan karakterler çocukların gelişim düzeyine uygun olarak dergi metinlerinde yer almıştır.	f	0	120	12	132
	% f	0,0%	90,9%	9,1%	100,0%
Total	f	62	148	318	528
	% f	11,8%	28,0%	60,2%	100,0%

Meraklı Minik dergisinde incelenen sayılarının çoğunluğunda yer alan, çeşitli olay ve durumlar yaşıyan kahramanlar şunlardır: “Çekirdek (erkek çocuk), Karamel (kız çocuk), Kırçıl (kirpi), Çakçak (Karga), ve Minik (Köpek)’tir. Meraklı Minik dergisinde bu kahramanlar dışında konu ve temaya uygun olarak kahramanlar da bulunmaktadır. Meraklı Minik dergisi bu yönüyle günlük hayatın içinden seçtiği ya da kişileştirdiği kahramanları buldukları duruma göre okurun karşısına çıkarmıştır. İncelenen dergilerde yer alan kahramanlar şu şekilde örneklendirilebilir:

“Çekirdek ve Karamel de uçurtma almak için bir oyuncakçıya gittiler. Oyuncakçada, arkadaşlarının ağabeyi Arda çalışıyordu.” (MM, Haziran, 2007, s. 2).

“Sıra Alican’ın göğsünü dinlemeye gelmişti ki, Alican ‘Önce Bobo’yu muayene eder misiniz?’ diye sordu. Doktor stetoskopuyla Bobo’nun göğsünü dinledi. Alican’a Bobo, sağlıklı bir ayıcık.’ dedi.” (MM, Aralık, 2008, s. 8).

“Anne kurbağa minik yumurtalarını suya bırakır.... Yavru kurbağa bu yumurtanın içinde gelişir. Yavru kurbağaya ‘iribaş’ denir.” (MM, Mart, 2009, s.14).

“Ertesi gün Bora kalkmış, güzelce kahvaltısını yapmış sonra da yelkenlisini alıp hemen deniz kıyısına koşmuştu. Koşarken acı bir miyavlama sesi ortalığı birbirine kattı. Bora, telaştan yanlışlıkla kedisinin kuyruğuna basmıştı.” (MM, Haziran, 2010, s. 4).

“Anne penguen, yumurtasını baba penguenin ayaklarının üzerine yerleştirdi. Sonra da diğer annelerle birlikte, yumurtadan çıkacak yavrusuna yiyecek bulmak için denize doğru yola çıktı.” (MM, Ocak, 2011, s.2).

“Okan pulu yapıştırdıktan sonra zarfı görevliye verdi. Artık mektubunun kuzenine sunabilecekti.” (MM, Ocak, 2012, s. 5).

“Yusuf ve ailesi bu akşam gökyüzü gözlemine gidecekler. Gökyüzü gözlemi yapmak için havanın bulutsuz olması gerekir. Yusuf havanın durumuna bakıyor.” (MM, Temmuz, 2013, s.5).

“Yavrular biraz daha büyüyünce anne ve baba tilkiyi avlanırken izlemeye başlıyor. Bazen annenin, bazen de babanın peşine takılıyorlar.” (MM, Kasım, 2014, s.4).

“Baba sakarmeke ve yavruları gölde yüzüyorlarmış. Yavruların karnı çok acıkmış. Baba sakarmeke suya dalıvermiş. Çünkü gölün dibinde lezzetli su bitkileri varmış.” (MM, Şubat, 2015, s.16).

“Eylül ve kardeşi dedesiyle birlikte robot şenliğine geldi. Girişte onları konuşabilen bir robot karşıladı.” (MM, Eylül, 2016, s. 2).

“Nil, bahçeden topladığı çakıl taşlarını boyadı. Birine kuş, birine kedi, birine de tavşan çizdi. Sonra da babasıyla kitaplıktan bir kitap seçti.” (MM, Nisan, 2017, s. 2).

Devingen ve durağan karakterlerin her ikisi de çocuk yayınlarında yer alması önem arz etmektedir. İncelenen Meraklı Minik dergilerinin 12 sayısında devingen karakter saptanmıştır. Bir bilim dergisi olma özelliğinden dolayı dergi metinlerinde çoğunlukla bir olayı değil varlık ya da nesnelere tanıtmaya yönünde bir yol izlenmiştir. Bu nedenle bir olay içerisinde tavır, tutum ve düşünce açısından değişim göstermesi gereken devingen karakterler Meraklı Minik dergisinde az sayıda yer bulmuştur. İncelenen dergilerde yer alan devingen karakterler şu şekilde örneklendirilebilir:

“[...] Karatavuk uzun uzun dağın doruğuna bakar. O kadar yüksekte yaşamının çok güzel olacağını düşünür... Burada hava soğuk, rüzgâr serttir. Üstelik yiyebileceği hiçbir şey yoktur. Karatavuk çok acıktır. Çok da yorulmuştur. Burasının ona uygun olmadığını anlar. Dağın karla kaplı doruğuna uzun uzun bakar. Yuvasını ne kadar özlediğini düşünür ve geri dönmeye karar verir.” (MM, Ağustos, 2010, s.3-6).

Örnekten hareketle Karatavuk karakteri ilk başta özenerek baktığı ve yaşamaya heves ettiği dağ doruklarına karşı tavrı geçirdiği farklı yaşantılar sebebiyle zaman içerisinde değişiklik göstermiştir. Bu nedenle devingen karakter özelliği taşımaktadır.

“Ege, Banu, Bora, Serkan ve Şafak için özel bir Pazar günü. Çünkü babalarıyla birlikte doğa gezisine gidiyorlar.

- Baba: Haydi toplanın. Sizin için hazırladığım çok özel görevler var.

- Serkan: Görevlerden hiç hoşlanmam.

...

- Serkan: Bulduuum! Buradalar. Hem de bir sürü.’” (MM, Mart, 2015, s. 2-5).

Örnekten hareketle görevlerden hoşlanmama tavrı içerisinde olan Serkan adlı karakterin babasının verdiği kartlardan hareketle bitki ve hayvan bulma görevine ilişkin tutumu değişiklik göstererek devingen karakter olma özelliği kazanmıştır. Serkan içinde bulunduğu görevin sorumluluğunu yerine getirerek bu durumdan mutluluk duymuş ve düşüncesini de değiştirmiştir.

“[...]Destan bu kutuya bulduğu küçük böcekleri koyuyor! Delikler böceklerin hava almasını büyüteç de Destan’ın onları inceleyebilmesini sağlıyor... Çünkü Destan şu anda yeni bir böcek buldu. Aslında bakarsan bir böcek bulduğunu sanıyor.... Bu canlının altı değil tam sekiz bacağı var. Üstelik antenleri de yok, kanatları da! Eeee bu nasıl bir böcek o zaman? ....

Destan: Babaaaa! Bu ne böceği? ....

Baba: Bu bir böcek değil ki Destancım. Bir örümcek!” (MM, Temmuz, 2017, s. 2-6).

Örnekten hareketle böcek incelemesi yapan Destan bulmuş olduğu hayvanı ilk başta bir böcek olarak düşünmektedir. Daha sonra elindeki böceği incelemesi ve babasıyla geçirmiş olduğu diyalog sonucunda onun bir örümcek olduğunu anlar. Böylece örümceklerin böcek olduğuna dair tutumunun değişiklik göstermesi Destan’a devingen karakter özelliği kazandırmıştır.

Meraklı Minik dergilerinin 120 sayısında durağan karakterlerin varlığı tespit edilmiştir. Dergilerde yer alan durağan karakter şu şekilde örneklendirilebilir:

“Soğuk mu soğuk bir kış günüydü. Çekirdek bahçede kartopu oynayıp eve geldi. Çok da üşümüştü. Böyle günlerde büyükannesinin ona ördüğu kırmızı battaniesini yanından ayırmazdı.... Battaniesinden çadır yapar ve bir ormanda olduğunu düşlerdi.... Battaniesinden yelken yapar ve teknesiyle uzak ülkelere gittiğini düşlerdi.” (MM, Ocak, 2010, s.20-21).

“Astronotlar araştırma yapmak için uzay mekiğiyle uzaya gider. Uzaydanken de bu mekikte yaşarlar.... Mekikte astronotlar zamanlarının çoğunu çalışarak geçirir.... Her gün mutlaka spor yaparlar....” (MM, Ekim, 2010, s.18-19).

“Kırmızı yengeçler Avustralya’nın bir adasındaki ormanlarda yaşıyor. Her yıl sonbaharda deniz kıyısına gitmek için ormandan ayrılıyor ve uzun bir yolculuğa çıkıyorlar.” (MM, Temmuz, 2011 s.16).

“[...] Samiler bu çadırlarda yaşıyor. Çünkü yılın büyük bir bölümünde göç ediyorlar... Samiler geyiklerle birlikte göç ediyor... Samilerin hep yanında olan bir başka hayvansa çoban köpekleri.” (MM, Aralık, 2011, s. 8.).

“İlkbaharda leylekler ülkemize gelir. Sonra da yavruları olur. Anne ve baba leylekler yavruları büyüyene kadar onlara bakar.” (MM, Nisan, 2012, s.5).

“Baykuşlar gündüzleri genellikle ağaçlarda gizlenir ve uyur. Geceleri avlanırlar. “ , “ Yediuyurlar ağaçlarda yaşar. Gündüzleri ağaç kovuklarında gizlenir ve uyurlar. Geceleri gizlendikleri yerden çıkar ve yiyecek ararlar.” (MM, Şubat, 2013, s.24).

“Uğur böcekleri bitkilerin üzerinde gezer ve yaprak bitleri gibi küçük canlılarla beslenir. Gece olunca genellikle bir bitkinin dibinde ya da yaprakların arasında hareket etmeden durup dinlenirler.” (MM, Ağustos, 2015, s.2-5.)

“Yatma saati geldiğinde babası Güneş’e ‘Bu gece hangi kitabı okuyalım?’ diye sordu. Güneş heyecanla ‘Yıldızımız Güneş’i okuyalım’ diye bağırdı.

- Güneş: Çok seviyorum o kitabı. Çünkü Güneş’i anlatıyor. Benim adım da Güneş.

Bir süre sonra Güneş’in uykusu geldi. Kitabın kalan sayfalarını ertesi gün okumak üzere anlaştılar.

- Güneş: ‘ İyi ki benim adımla Güneş koymuşsunuz.’ (MM, Ekim, 2015, s. 2-5).

Örneklerden hareketle ele alınan karakterlerin yeni bir özellik kazanmadığı görülmektedir. Var oldukları durum içindeki duygu durumlarını yansıtmakla beraber tutumları da aynı kalmıştır. Dolayısı ile bu karakterler durağan özelliktedir. Meraklı Minik dergisi okul öncesi dönem çocuğuna hitap ettiğinden metinler kısa öykü biçiminde düzenlenmiştir. Bunun yanı sıra daha çok çeşitli nesne, varlık ya da hayvanların özelliklerini betimlemeye başvurulmuştur. Çocuğu bir konuda bilgilendirilmenin amaçlandığı bölümler durağan karakterler aracılığıyla oluşturulmuştur. Hem devingen hem de durağan karakterlerin dergi metinleri içinde yer alması olumlu bir özelliktir. Devingen ve durağan karakterlere Meraklı Minik dergilerinde çocuğun gelişim düzeyine uygun olarak yer verilmesi incelenen ölçütlerde ‘evet’ olarak değerlendirilirken, sadece durağan karakterlerin varlığı ise ‘kısmen uygun’ olarak değerlendirilmiştir.

Meraklı Minik’in bir çocuk dergisi olduğu gerçeği göz önünde bulundurularak, çocuğun bir ay boyunca okuyacağı düşünülmesine karşın kahraman sayısının sadece bir dergi için çoğunlukla ikiden fazla olduğu saptanmıştır. İncelenen Meraklı Minik dergilerinin %26, 5’inde kahraman sayılarının az olma durumuna dikkat edilmediği görülmektedir. Çekirdek ve Karamel

adlı kahramanlar incelenen dergilerin birçok sayısında bulunmaktadır. 2009 yılından sonra Çekirdek, Karamel ve Minik adlı kahramanların ve 2011 yılından itibaren kaldırılan 'Çakçak Keşfediyor' bölümünden sonra Çakçak adlı kahramanın dergilerde bulunma oranı azalmıştır.

Okul öncesi dönem çocuğuna seslenen eserlerde çocukların özdeşim kurabileceği; çevresinde görebileceği hayvan, nesne, bitki vb. varlıklar da kişileştirilerek kahraman-karakter olarak geliştirilebilir. İncelenen Meraklı Minik dergilerinde genellikle hayvan karakterlerin geliştirilmesinde kişileştirme yapılmıştır. Nesne veya varlıkların kişileştirilerek karakter olarak okurun karşısına sunulması oldukça azdır. Bunun yanı sıra Kırçıl, Çakçak ve Minik kişileştirme yoluyla çeşitlendirilen hayvan kahramanlardır. Meraklı Minik dergisinde kahraman-karakterlerin %58,3'ünün kişileştirilerek geliştirilmesi çocuklar için yararlı olabilecek bir durumdur. Ancak %41,7'lik kısımda bilim dergisi olma özelliği ön plana çıkarılarak verilen bilgiler ya da durumlarda kahraman-karakterin kişileştirilerek çeşitlendirilmesine başvurulmadığı tespit edilmiştir. İncelenen Meraklı Minik dergisinde kişileştirilerek çeşitlendirilen kahraman- karakter örnekleri şu şekilde sıralanabilir:

"[...] Tam o sırada, yanlarına Kırçıl geldi. Konuşulanları duymuştu. 'Ben size bir soru soracağım, ancak bunu bilmeniz olanaksız.' dedi. Çekirdek ve Karamel heyecanlandılar...." (MM, Mart, 2007, s. 11).

"Çakçak: Bir binanın sağlam olabilmesi için en az üç kolonun olması gerekir. Kolon sayısı arttıkça bina sağlamlaşır. " (MM, Şubat, 2008, s. 29).

"Kedi: ' Merhabaaaa! Bu çocuğu çok sevdim ona güveniyorum. Bu yumakla oynamayı çok seviyorum. Çok mutluyum! Bu kimin kokusu acaba? Bir ses duydum sanki! Kapının arkasında bir şey mi var? '" (MM, Şubat, 2009, s.4-5).

"Renkli kuyruk (horoz) gün çok heyecanlıydı. Çünkü uzun zamandır görmediği arkadaşı Sivri Burun'u (horoz) ziyarete gidecekti...." (MM, Mart, 2010, s. 2).

"[...] Anne kirpi arkasına baktığında, yavru kirpinin tostoparlak olduğunu gördü.

- Yavru kirpi: O neydi öyle? Burnuma bir şey çarptı.

- Anne kirpi: Bir şey yok küçük kirpi, sadece yağmur.'" (MM, Ekim, 2011, s. 2).

"[...] Birazdan Cassini adlı küçük bir uzay aracı, Satürn'e gitmek üzere uzaya gönderilecek....

- Hazır mısın Cassini?

- Evet, hazırım, ama biraz heyecanlıyım...." (MM, Temmuz, 2012, s.2)

"[...] Birçoğu bu dönemde sığ yerlerde yaşar. Denizdeki akıntılarla yolculuk yaparlar.

- Balıklar: Haydi gelin, gidiyoruz.

- Balıklar: Akıntı bizi yiyeceğin daha bol olduğu bir yere taşıyacak." (MM, Ağustos, s. 4).

"Yuvadaki yavrular henüz kendi başına yiyecek bulamayacak kadar küçüktür....

- Kırlangıçlar: Çok acıktım! Çok acıktım! Çok acıktım!" (MM, Ağustos, 2014, s.3).

“Kurbağa: İşte arkadaşım leopar kurbağası. Tam da sudan dışarı sıçırıyor. Biz kurbağalar çok yükseğe sıçrayabiliriz.” (MM, Mart, 2017, s. 8).

Meraklı Minik dergisinin iç yapı özelliklerinden plan/kurgu sınıflandırmasına ait ölçütler ve bu ölçütlerin toplam 132 sayıdaki yüzde ve frekans değerlerine ait bulgular Tablo 4.10’da verilmiştir.

Tablo 4.10.

Meraklı Minik dergisinin plan/ kurgu sınıflandırmasıyla ilgili ölçütlerin yüzde ve frekans değerlerine ait bulgular

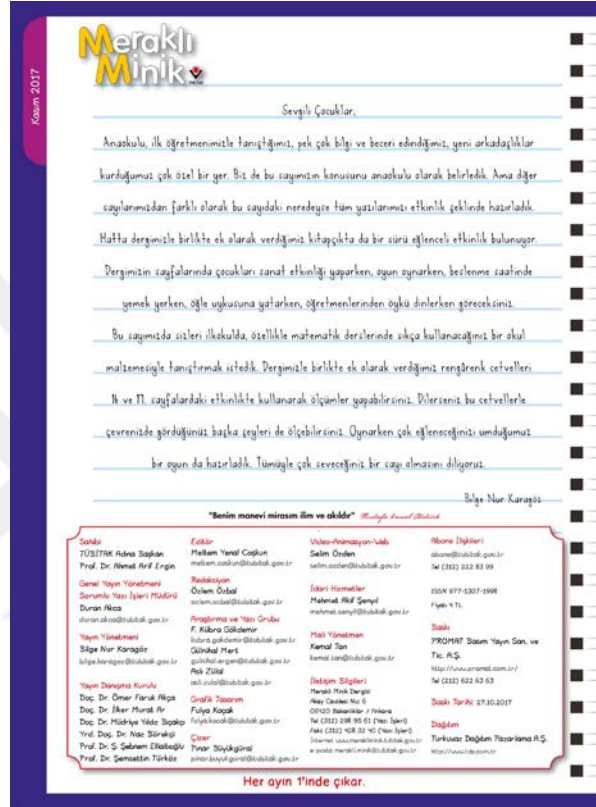
		Uygunluk		Total	
		Kısmen	Evet		
Plan / Kurgu	Derginin bütünsel yapısı düzenli bir plan çerçevesinde hazırlanmıştır.	f	0	132	132
		% f	0,0%	100,0%	100,0%
	Dergideki konu, tema ve kahramanlar başarılı bir şekilde kurgulanmıştır.	f	10	122	132
		% f	7,6%	92,4%	100,0%
	Dergideki duygu, düşünce ve olaylar tutarlı bir biçimde sıralanmaktadır.	f	10	122	132
		% f	7,6%	92,40%	100,0%
	Dergideki olaylar, doğrusal ilerleyen bir zaman akışı içerisinde verilmiştir.	f	0	132	132
		% f	0,0%	100,0%	100,0%
	Dergide yer alan mekânlar, çocukların tanıdıkları ya da zihinlerinde canlandırabilecekleri ortamlardan seçilmiştir.	f	11	121	132
		% f	8,3%	91,7%	100,0%
Dergideki kurgu, çocukların merak duygusunu canlı tutacak şekilde planlanmıştır.	f	0	132	132	
	% f	0,0%	100,0%	100,0%	
Total	f	31	761	792	
	% f	3,9%	96,1%	100,0%	

Tablo 4.10’a bakıldığında, “Derginin bütünsel yapısı düzenli bir plan çerçevesinde hazırlanmıştır.”, “Dergideki kurgu, çocukların merak duygusunu canlı tutacak şekilde planlanmıştır.”, “Dergideki olaylar, doğrusal ilerleyen bir zaman akışı içerisinde verilmiştir.” ölçütleri incelenen tüm sayılarda “2” değeriyle yani “evet” ile ilişkilendirilmiştir.

“Dergideki konu, tema ve kahramanlar başarılı bir şekilde kurgulanmıştır.” ve “Dergideki duygu, düşünce ve olaylar tutarlı bir biçimde sıralanmaktadır.” ölçütleri 122 sayıda (%92,4) “2” değeriyle yani “evet” ile; 10 sayıda (%7, 6) “1” değeriyle yani “kısmen” ile ilişkilendirilmiştir.

“Dergide yer alan mekânlar, çocukların tanıdıkları ya da zihinlerinde canlandırabilecekleri ortamlardan seçilmiştir.” ölçütünün ise 121 sayıda (%91,7) “2” değeriyle yani “evet” ile; 11 sayıda (%8,3) “1” değeriyle yani “kısmen” ile ilişkili olduğu görülmektedir.

Meraklı Minik çocuk dergisinin 2007-2017 yıllarındaki tüm sayıları düzenli bir plan çerçevesinde oluşturulduğu tespit edilmiştir. Dergilerin iç kapağında okuru selamlayan ve derginin konusu ile ilgili bilgi veren bir önsözle birlikte yayın kadrosu, iletişim bilgileri vb. bilgiler yer almaktadır. Daha sonra 'İçindekiler' bölümüyle devam eden Meraklı Minik dergisinde başlangıç genellikle küçük bir öyküyle yapılmıştır. Derginin 'Çok Merak Ediyorum', 'Haydi Mutfağa', 'Küçük Eller İş Başında', gibi her sayıda yer alan bölümleri vardır.

Resim 4.8. Meraklı Minik dergisi iç kapak örneği

Sayfa No	Başlık
2	Deniz'in Anaokuluna Hoş Geldiniz
6	Deniz ve Arkadaşlarıyla Okulda Bir Gün
8	Sınıftaki Kitaplar
10	Tepşilerdeki Eksikleri Bull
12	İyi Uykular, Tatlı Rüyalara!
14	Güneş Sistemi Süsü Nasıl Yapılmış?
16	Ölçmeye Hazır mısınız?
18	Sanat Etkinliği Zamanı
20	Adım Oyunu
22	Müzik Yapmaya Ne Dersin?
24	Sınıf Fotoğrafı
26	Çok Merak Ediyorum
28	Haydi Muşfağa
30	Küçük Eller İşbaşında
32	Kitap... Oyun... Öneri...

Kapak Çizimi: Pınar Büyükgöral

Resim 4.9. Meraklı Minik dergisi içindekiler bölümü örneği

Okul öncesi dönem çocuğu yaş itibariyle merak ve keşfetme isteği içindedir. Bir sonraki sayfada neler olabileceğini bilme arzusu, olaylara ve durumlara ilgi duyma Meraklı Minik dergisinin planı kurgulanırken göz ardı edilmemiştir.

Meraklı Minik dergisinde olaylarda, etkinliklerde, gerçekleştirilen iş ve hareketlerde zaman anlayışının doğrusal bir nitelik izlediği tespit edilmiştir. Özellikle incelenen Meraklı Minik dergilerinin çoğunluğunda yer alan 'küçük bir kitap yapma' etkinliğinde çocuktan sayfa numaralarına ve olay akışına göre kitap oluşturmaları istendiği belirlenmiştir. Çocuk oluşturaçağı bu kitapta belirli bir sıra izleyen eylemleri ve durumları düzenleyecektir. Bu bölümde ve okura sunulan diğer olaylarda, düşüncelerde çocuğun zaman algısını olumsuz yönde etkilemeyecek ve kafasında karışıklığa sebebiyet vermeyecek şekilde kurgu oluşturulduğuna ulaşılmıştır. Meraklı Minik dergisinde çocuğun doğrusal zaman algısını destekleyecek bölüm örneğine şu şekilde yer verilebilir:

" 'Yemek Yapıyoruz'

Bu kitabın Sahibi

.....

1. Zeynep'in annesi bugün patlıcan yemeği yapacaktı.

2. Önce bütün sebzeleri yıkadı.

3. Soğanların kabuklarını soydu. Sonra soğanları küçük küçük doğradı.

4. Domatesleri ortadan ikiye kesti. Sonra rendeledi.
5. Patlıcanların kabuklarını soydu. Patlıcanlar çizgili oldu.
6. Sonra patlıcanları ve biberleri doğradı.
7. Ocağın üzerine bir tencere koydu ve ocağı yaktı. Tencereye biraz zeytinyağı koydu.
8. Doğradığı soğanları tencerenin içinde biraz kavurdu.
9. Tuz ve karabiber ekledi.
10. Yemek pişince ocağı kapattı. İşte Zeynep'in akam yemeği hazırđı." (MM, Haziran, 2013, s.4-5).

Meraklı Minik dergilerinde konuya uygun tema ve bu unsurlara uyum sağlayan kahramanlarla kurgu oluşturulduğu tespit edilmiştir. Konu, tema ve kahramanların uyumu da olayların, düşüncelerin verilisinde mantıksal düzeni beraberinde getirmiştir. Ancak incelenen dergilerin 10 sayısında konu, tema ve kahramanların kurgulanışında bu öğeler arasındaki ilişki bütünlüğünün tam olarak sağlanamamış olması, konuya uygun içeriğın düzenli bir sıra izlememesi ve işlenen konunun sekteye uğratarak araya farklı bağlamda içerikler eklenmesi; 'Dergideki konu, tema ve kahramanlar başarılı bir şekilde kurgulanmıştır.' ölçütünün 'kısmen uygun' olarak değerlendirilmesine yol açmıştır.

Meraklı Minik dergilerinin 122 sayısında ele alınan olay ve düşünceler tutarlı biçimde sıralanmıştır. Ancak incelenen dergilerin on sayısında konu bütünlüğünün tam anlamıyla sağlanmaması dergi içeriğindeki olay, durum ya da düşüncelerin sıralanmasındaki tutarlılığı da etkilemiştir. Ele alınan konulardaki olay ve düşünceler birbiriyle çelişmiyor olsa da aralarındaki bağlantı ve uyumun zayıf olması 'Dergideki duygu, düşünce ve olaylar tutarlı bir biçimde sıralanmaktadır.' ölçütü için kısmen uygun olarak bulunmuştur.

Meraklı Minik dergisinde olayların geçtiği ve çeşitli durumların yaşandığı mekânlar; çocuğa tanıdık gelen ev, okul, cadde, park, bahçe, orman, sahil, istasyon, pazar, sinema, postane, çiftlik gibi ortamlardır. İncelenen Meraklı Minik dergilerinde kurgu oluşturulurken çocuğun yakın çevresi tanıma ve anlama isteği göz önünde bulundurularak yer seçimi yapıldığı söylenebilir. Bu mekânların yanı sıra deniz altı, yer altı, kışın şiddetli yaşandığı bölgeler gibi yerlerin de seçilmesi çocuğa zihninde canlandırabilme olanağı sağlamaktadır. Ancak incelenen dergilerin 11 sayısında konuya uygun olarak seçilen uzay, gezegenler, robotlar ve dinazorlar müzesi gibi ortamlar her ne kadar görsellerle desteklense de her çocuğun çok da aşına olmadığı ve zihninde canlandırmakta zorluk yaşayacağı yerlerden olduğu için belirlenen ölçütte 'kısmen uygun' olarak değerlendirilmiştir.

Meraklı Minik dergisinin iç yapı özelliklerinden üslup, dil ve anlatım kategorisine ait kriterler ve bu kriterlerin toplam 132 sayıdaki yüzde ve frekans değerlerine ait bulgular Tablo 4.11'da verilmiştir.

Tablo 4.11.

Meraklı Minik dergisinin dil ve anlatım sınıflandırmasıyla ilgili ölçütlerin yüzde ve frekans değerlerine ait bulgular

		Uygunluk			Total
		Hayır	Kısmen	Evet	
Dergide yer alan sözcükler çocukların dil gelişim düzeyine uygundur.	f	0	32	100	32
	% f	0,0%	24,2%	75,8%	100,0%
Dergide yabancı sözcükler yerine Türkçe sözcüklerin kullanımı tercih edilmiştir.	f	0	132	0	132
	% f	0,0%	100,0%	0,0%	100,0%
Dergide yer alan cümleler ve uzunlukları çocuğun gelişim düzeyine uygundur.	f	0	71	61	132
	% f	0,0%	53,8%	46,2%	100,0%
Üslup, Dergideki anlatım çocuğun ilgisini çekecek Dil ve nitelikte akıcı, sürükleyici ve Anlatım anlayabilecekleri ölçüde yalındır.	f	0	12	120	132
	% f	0,0%	9,1%	90,9%	100,0%
Dergide çocukların yaş ve kavram düzeyine uygun olarak söz sanatlarına yer verilmiştir.	f	23	0	109	132
	% f	17,4%	0,0%	82,6%	100,0%
Dergi, Türkçenin yazım ve noktalama kurallarına uygundur.	f	0	5	127	132
	% f	0,0%	3,8%	96,2%	100,0%
Dergideki dil ve anlatım çocukların sözcük dağarcıklarını zenginleştirecek niteliktedir.	f	0	0	132	132
	% f	0,0%	0,0%	100,0	100,0%
Total	f	23	252	649	924
	% f	2,5%	27,3%	70,2%	100,0%

Tablo 4.11'e bakıldığında, "Dergideki dil ve anlatım çocukların sözcük dağarcıklarını zenginleştirecek niteliktedir." ölçütünün tüm sayılarda "2" değeriyle yani "evet" ile ilişkili olduğu görülmektedir.

"Dergi, Türkçenin yazım ve noktalama kurallarına uygundur." ölçütü, 127 sayıda (%96,2) ile "2" değeriyle yani "evet" ile; 5 sayıda (%3,8) "1" değeriyle yani "kısmen" ile ilişkilendirilmiştir.

"Dergideki anlatım çocuğun ilgisini çekecek nitelikte akıcı, sürükleyici ve anlayabilecekleri ölçüde yalındır." ölçütü, 120 sayıda (%90,9) "2" değeriyle yani "evet" ile; 12 sayıda (%9,1) "1" değeriyle yani "kısmen" ile ilişkilendirilmiştir.

"Dergide yabancı sözcükler yerine Türkçe sözcüklerin kullanımı tercih edilmiştir" ölçütü, incelenen tüm sayılarda "1" değeriyle yani "kısmen" ile ilişkilidir.

"Dergide yer alan sözcükler çocukların dil gelişim düzeyine uygundur." ölçütü, 100 sayıda (%75,8) "2" değeriyle yani "evet" ile; 32 sayıda (%24,2) "1" değeriyle yani "kısmen" ile ilişkilendirilmiştir.

“Dergide yer alan cümleler ve uzunlukları çocuğun gelişim düzeyine uygundur.” ölçütü, 61 sayıda (%46,2) “2” değeriyle yani “evet” ile; 71 sayıda (%53,8) “1” değeriyle yani “kısmen” ile ilişkilendirilmiştir.

“Dergide çocukların yaş ve kavram düzeyine uygun olarak söz sanatlarına yer verilmiştir.” ölçütü; 109 sayıda (%82,6) “2” değeriyle yani “evet” ile; 23 sayıda (%17,4) “0” değeriyle yani “hayır” ile ilişkili olduğu görülmektedir.

Meraklı Minik dergi metinlerinde yer alan sözcüklerin %75’inin seçiminde okul öncesi dönem çocukların gelişim özellikleri göz önünde bulundurulmuştur. 3-6 yaşındaki çocukların daha çok eylem ifade eden sözcüklere ilgi duyması hususuna da incelenen dergilerde dikkat edildiği görülmektedir. Ancak %24 ’ünde çocuğun işittiği ve konuştuğu çevreyi aşan, anlamakta zorlanacağı sözcüklere yer verilmiştir.

Meraklı minik dergisinin dil ve anlatımının çocuğun sözcük dağarcığını geliştirecek nitelikte olduğuna ulaşılmıştır. Bir çocuğun çocuk edebiyatı eserleri aracılığıyla okumaya istek duyarak kelime haznesini arttırması incelenen dergilerle sağlanacak niteliktedir. Meraklı Minik dergisi çocuğa günlük yaşamında yeni kullanacağı kelimeleri etkinlik, öykü ve bilgi içerikli bölümlerde metinlerle aktarmıştır.

Meraklı Minik dergilerinin incelenen her sayısında cümleler genellikle Türkçe sözcüklerle oluşturulurken yabancı sözcüklere de yer verildiği tespit edilmiştir. Dergilerde özellikle bilgi içerikli metinlerde yabancı kökenli terimlere ve sözcüklere yer verilmesi ana dil Türkçeye duyarlılık hususunda kısmen uygun olarak değerlendirilmiştir.

Meraklı Minik dergisinin sayılarında Türkçenin yazım ve noktalama kurallarına uyma noktasında özen gösterildiği görülmektedir. Ancak incelenen dergilerin beş sayısında yazım ve noktalama hatası görülmüştür.

Meraklı Minik dergisi okul öncesi dönem çocuğunu dikkate alarak anlatımını okurun merak edeceği şekilde oluşturmuş, gereksiz söz sanatlarından uzak kalmıştır. İncelenen dergilerinin %90 ’ında sürükleyici ve yalın bir anlatımın tercih edilmesi çocuklarda okuma alışkanlığı ve zevki oluşturma hususunda olumlu bir nitelik taşımaktadır. Ancak dergilerin %9’unda anlatım yalınlıktan uzaklaşarak telaffuzu zor sözcüklere, anlaşılması güç ifadelere yer verilmiştir. Bu durumun dergideki metinlerin okunmasını yavaşlatarak anlatımın akıcılığını da etkileyeceği söylenebilir.

Meraklı Minik dergilerinin %46’sında okul öncesi dönem çocuğunun gelişim özellikleri dikkate alınarak basit, kurallı ve olabildiğince az kelimedenden oluşan cümle yapıları tercih edilmiştir. Ancak incelenen dergilerin %53’ünde 3-6 yaş arasındaki çocuğun dikkat süreleri cümle uzunlukları belirlenirken göz önünde bulundurulamadığı söylenebilir. Dergilerde 5-10 sözcükten oluşan cümleler kurulsa da 71 sayıda sözcük sayısının 12’nin üzerinde olan cümlelerin varlığı belirlenmiştir. Bu durumun çocukların dergiyi takip etmesinde zorluk

yaşamasına neden olması sebebiyle “Dergide yer alan cümleler ve uzunlukları çocuğun gelişim düzeyine uygundur.” ölçütü bu sayılarda ‘kısmen uygun’ olarak değerlendirilmiştir. İncelenen Meraklı Minik dergilerindeki sözcük sayıları uygun olan cümleler şu şekilde örneklendirilebilir:

“ Pamuk bitkisi, tarlada yetişir. Büyüdüğünde çiçek açar. Sonra çiçekleri ve yaprakları kuruyup dökülür. “ (MM, Eylül, 2008, s.10).

“[...] Her yerden mis gibi kokular geliyordu. Birden çok değişik bir çiçek gördü. Bu, aslanağzı bitkisinin çiçeğiydi. Bu çiçeğin sanki kocaman bir ağzı vardı. Rengi de pembeydi....” (MM, Nisan, 2009, s.3).

“ Rüzgâr yeniden esti. Kırmızı balonu bir evin balkonuna doğru uçurdu. Balkondaki küçük kız onu görünce çok sevindi.” (MM, Haziran, 2011, s.5).

“Sınıfta herkesin bir yeri var. Öğrenciler yerlerine oturuyor ve öğretmen geliyor. Ders başlıyor. Ders bitince teneffüs başlıyor. Teneffüste öğrenciler genellikle oyun oynuyorlar....” (MM, Ekim, 2012, s. 4).

“[...] Arda balkona çıktı. Ahşap tabureye oturdu. Etraftaki sesleri dinlemeye koyuldu. Komşuları Leyla Teyze de balkondaydı. Radyosunda güzel bir şarkı çalıyordu....” (MM, Ekim, 2016, s. 4).

İncelenen Meraklı Minik dergilerindeki sözcük sayıları uygun olmayan cümleler şu şekilde örneklendirilebilir:

“Yeni bir yiyecek bulduklarında ya da tehlikeli bir durum fark ettiklerinde çıkardıkları seslerle birbirlerine haber verirler.” (MM, Ağustos, 2007, s.5)

“ Yolcular kutup ayılarını daha iyi görebilmek ya da onların fotoğraflarını çekebilmek için otobüsün arkasındaki balkona benzer bu bölüme çıkıyor.” (MM, Ocak, 2010, s. 15)

“Demiryollarındaki rayların bakımının yapılması, bozuk yerlerinin onarılması ve yeni raylar döşenmesi için de birçok görevli çalışır.” (MM, Eylül, 2013, s.13.)

“Balarını zengin bir yiyecek kaynağı bulduklarında diğer arılara kaynağın yerini anlatmak için havada dansa benzeyen özel hareketler yaparak uçar.” (MM, Mart, 2014, s. 25)

“[...] Hem de şu anda oturduğun odanın içinden taaa uçakların geçtiği gökyüzünün yükseklerine ve daha da ötesine kadar her yeri kaplayan şey!” (MM, Ekim, 2017, s.8)

Meraklı Minik dergilerinde ‘benzetme, kişileştirme, intak (konuşturma)’ söz sanatlarına yer verilerek çocukların erken yaşta sanatsal duyarlılık kazanmaları amaçlanmıştır. İncelenen dergilerin % 82,6 sında söz sanatlarına yer verilmesi ana dil Türkçenin işlevlerini göstermesi açısından olumlu bir nitelik taşımaktadır. Ancak 23 sayıda hiçbir söz sanatının kullanılmadığı da tespit edilmiştir. İncelenen Meraklı Minik dergilerinde kullanılan söz sanatları şu şekilde örneklendirilebilir:

“ [...] Kedicik ormana girince önce bir şaşırđı. Sanki hava kararmış, ışık azalmıştı. Başını yukarı çevirince bunun nedenini anladı.... ‘Demek orman böyle bir yer.’ dedi. Bu arada Büyük Meşe Ormanı’nın sakinlerini henüz görmemişti.” (MM, Temmuz, 2009, s. 3)

“Anne kutup ayısı yuvasından çıktı. Ardından da iki yavrusu.Yavrular içerde öyle sıkılmışlardı ki hemen oyun oynamaya başladılar.... Anne kutup ayısı bir süre yavrularını izledikten sonra yiyecek bulmaya gitti. Uzaklaştı, uzaklaştı. En sonunda bir nokta gibi görünmeye başladı.... ‘İşte buradayıuum!’ dedi biraz önceki sesin sahibi. Aaaa! Bu, zıp zıp zıplayan, yerinde duramayan yavru bir kutup tilkisiydi....” (MM, Ocak, 2010, s. 2-4)

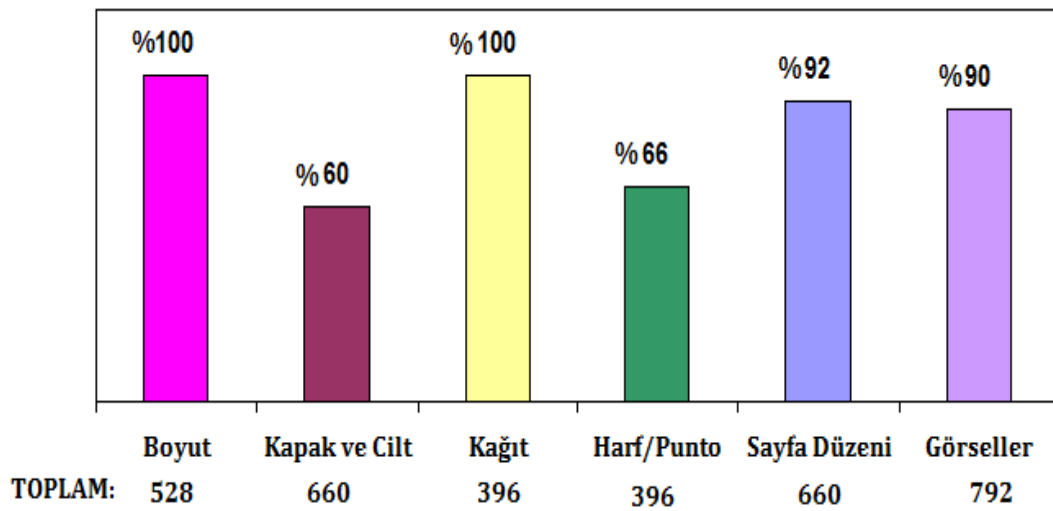
“ Bu helikopterin kocaman, kovaya benzeyen bir su deposu var....” (MM, Haziran, 2012, s. 21)

“ Penguenler: ‘Biraz yiyecek alabilir miyiz?’ , Köpek: ‘Benimle oyun oynamak ister misin?’, Kedi: ‘Burası benim bölgem, lütfen buradan uzak durun.’ ” (MM, Mart, 2014, s. 22-23)

5. TARTIŞMA

Bu bölümde yapılan analizlerden hareketle elde edilen bulgular tartışılmıştır. TÜBİTAK tarafından 3-6 yaş çocuğuna yönelik aylık olarak çıkarılan Meraklı Minik dergisi, çocuk dergilerinde bulunması gereken iç ve dış yapı özelliklerine göre incelenmiştir. Meraklı Minik dergisinin 2007-2017 yılları arasındaki toplam 132 sayısı örneklem olarak seçilmiştir. Dergilerin yapısal özelliklerini değerlendirmek amacıyla iç yapı ve dış yapı özelliklerini belirleyen 56 ölçütten oluşan üçlü Likert tipi ölçek geliştirilmiştir. Elde edilen veriler SPSS programıyla analiz edilmiştir. Meraklı Minik dergisinin dış yapı ölçütlerine ilişkin veriler aşağıdaki gibidir:

Grafik 5.1. Meraklı Minik dergisinin dış yapı özellikleri ölçütlerine göre yüzdeler değeri

Dış yapı özellikleri boyut, kapak ve cilt, kâğıt, harf/punto, sayfa düzeni ve görseller olmak üzere altı başlıkta ele alınmıştır. Dış yapı özellikleri için 26 adet ölçüt belirlenmiştir. Belirlenen her bir dış yapı özellikleri ölçütü için 132 sayı ayrı ayrı incelenmiştir.

Boyut sınıflandırması dört ölçütte değerlendirilmiştir. Bu değerlendirme sonucunda Meraklı Minik dergisinin boyut, şekil ve ağırlık açısından incelenen tüm sayılarda okul öncesi dönem çocuğunun gelişim özelliklerine uygun bulunmuştur. Bunun sebebi Meraklı Minik dergisinin çocuğun kolaylıkla taşıyabileceği ağırlıkta ve büyüklükte olması, dikey-dikdörtgen tasarımının çocuğu uygun olmasıdır.

Kapak ve cilt sınıflandırması beş ölçütte değerlendirilmiştir. Bu değerlendirme sonucunda bu sınıflandırmaya ait ölçütler %60 yeterli bulunmuştur. Bir çocuk dergisinin kapağı onu dergiye çeken ilk uyaran olarak görülebilir. Bu nedenle kapak tasarımının çocukta ilgi ve beğeni oluşturmaları hususu dergilerde göz ardı edilmemiştir. Dergide dayanıklılığın artmasını sağlayan ve uzun süre korunma imkânını arttıran etken kapağın sağlamlılığıdır. Okul öncesi

dönem çocuğunun bir oyun aracı olarak gördüğü dergileri bir ay ya da daha uzun bir süre muhafaza edeceği düşünöldüğünde dergilerde kapağın kaliteli ve ciltlenme tekniğinin çocuğun gelişim düzeyine uygun olması gerekmektedir. Bu bakımdan Meraklı Minik dergisinin kapak kalınlığı belirlenen ölçütte kısmen yeterli bulunmuştur. Tel zımba yoluyla ciltlenme tekniğinin kullanılması sayfaların kopmasını ve derginin dağılmasını önleyecek bir nitelikte değildir. Dergilerin ciltlenme biçiminde ve kapak sağlamlığında Meraklı Minik dergisi kaliteden ziyade ekonomik anlamda tasarrufu ön planda tuttuğu düşünölmektedir. Aynı zamanda Meraklı Minik dergisi kapak yazıları ve kapak resmiyle çocuğa derginin içeriğine dair bir kanaat oluşturma yönünden ölçütlere uygunluk göstermektedir.

Kâğıt sınıflandırması üç ölçütte değerlendirilmiştir. Bu değerlendirme sonucunda Meraklı Minik dergisinin iç sayfalarında kullanılan kâğıdın 3-6 yağ grubundaki çocuklar için olumsuz bir durum teşkil etmeyecek şekilde tercih edildiği belirlenmiştir. Seçilen kâğıt cinsinin mat kuşe olması okuma zorluğuna neden olmamakla beraber kâğıdın gramajının yüksek olması yazı ve resimlerin net olarak basılmasına olanak sağlamaktadır. Dergilerin iç sayfalarında kullanılan kâğıt seçiminde sağamlık ve kalite açısından kapak kâğıdına nazaran daha özenli davranıldığını söylenebilir.

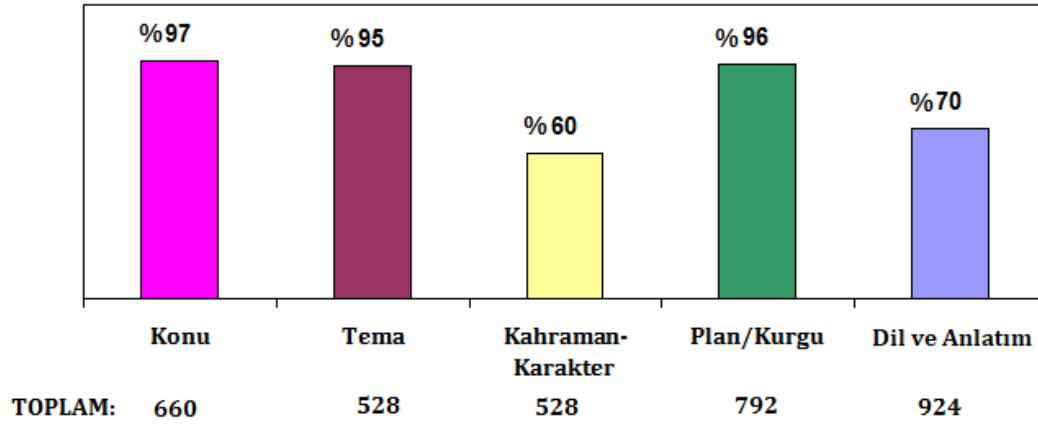
Harf/punto sınıflandırması üç ölçütte değerlendirilmiştir. Söz konusu sınıflandırmaya ait ölçütler %66 yeterli bulunmuştur. Okul öncesi dönem çocuğuna eserlerin her ne kadar yetişkinler vasıtasıyla okunulacağı düşünölse de bu dönem çocuğunun okumaya hazırlandığı bir evrede olduğu unutulmayacak bir gerçektir. Okumaya yönelik edindiği ilk izlenim bu eserler vasıtasıyla gerçekleşmektedir. Bu bakımdan çocuğun bu yağlardan itibaren harflere yönelik bir göz aşinalığı kazanması oldukça mühim olduğu bilinmektedir. Okul öncesi dönem çocuğu için oluşturulan dergilerde harfler çocuğun gözünü yormayacak büyüklük ve karakterde olması gerektiği düşünölmektedir. Meraklı Minik dergisinde seçilen harflerin 3-6 yağ çocuğuna uygun olarak 24-36 punto arasında olması hususuna başlıklar için dikkat edilse de iç metinlerde yeterince dikkat edilmemiştir. Yazı karakteri metinde okunabilirliği doğrudan etkilemektedir. Bu bakımdan dergilerde yer alan harflerin çocuğa okuma kolaylığı sağlayacağı düşünölmektedir. Çocuklar için oluşturulan eserlerde kullanılan yazı karakteri sayısı hakkında net bir rakam verilmemektedir. Ancak çocuğun gelişim düzeyi göz önünde bulundurularak farklı yazı karakterlerinin kullanılması esere dikkat çekici bir nitelik yüklemektedir. Yazı karakterinin çeşitlendirilmesi ve aynı sayfada fazla yazı karakterinin kullanılmaması Meraklı Minik dergisinin görsel tasarımında olumsuz bir etki yaratmayacağı gibi çocukta ilgi uyandıracadı da söylenebilir.

Sayfa düzeni sınıflandırması beş ölçütte değerlendirilmiştir. Meraklı Minik dergilerinin sayfa düzenlenmesinin %92 yeterli olduğuna ulaşılmıştır. Çocuk dergilerinde sayfa düzeni eserin ya da ürünün en iyi şekilde okunmasını, takip edilmesini sağlayacak biçimde

tasarlanması gerekmektedir. Meraklı Minik dergi metinlerinde uygun satır aralıkları ve kenar boşluklarının bırakılması hedef kitlenin kolay okuyup izleyebileceği yeterliliktedir. Dergilerde zemin ve yazı renginin zıt olmasına zen gösterilmesi, harflerin tanınmasını ve metinlerin tek sütün halinde yerleştirilmesi ise metnin okunması kolaylařtıracakđı bilinmektedir. Meraklı Minik dergisinde metinlerin sayfalara tek sütün olarak yerleştirilmesi ön planda tutulsa da metinlerin çift sütün olarak ya da rastgele sayfalara yerleştirilmesi çocuğun içeriği takip etmesini zorlaştıracak nitelikte olduğu belirlenmiştir Aynı zamanda stnların bu Şekilde yerleştirilmesi, sayfa düzeninin sadelikten uzaklaşmasına sebebiyet vereceği dşnlmektedir.

Görseller sınıflandırması altı ölçütte değerlendirilmiştir. Meraklı Minik dergisinde yer alan görsellerin %90 yeterli olduğu belirlenmiştir. Resimler, fotoğraflar, Şekiller dergiyi ocuk dergisi yapan birer özellik taşımaktadır. Yazı dilini henüz tam olarak keşfetmemiş okul öncesi dönem çocuğu için görseller, dergiyle arasında iletişim kurması açısından önem arz ettiği bilinmektedir. ocuk dergilerinde görseller oluşturulurken her Şeyden evvel çocuğun yaş ve gelişim düzeyi göz önünde bulundurulmalıdır. Bir bilim dergisi olan ve adını merak sözcüğünden alan Meraklı Minik dergisi, kullandđđı görseller ile çocuğu kalıplayan bir tavırdan uzak kalarak onu zgrleştirebilmeyi amaç edinmiştir. Görsellerde okul öncesi dönem çocuğunun ilgisine yönelik olarak parlak ve sıcak renkler tercih edilmiştir. Okul ncesi dönem çocuğunun gelişim özelliklerine uygun olarak hazırlanmış eserlerde görseller metne göre daha fazla yer tutar. Meraklı Minik dergisinde görsel-metin oranı bu nedenle çoğunlukla korunmuştur. Ancak görsel metin oranının kısmen yeterli bulunduğu bölümlerde her ne kadar ebeveyn ya da yetişkin vasıtasıyla çocuğa ulaşılması hedeflense de hedef kitlenin 3-6 yaş çocuğu olduğu gerçeği göz ardı edilmemesi gereken bir durumdur. Yazar-çizer iş birliğinin ocuk dergilerindeki gerekliliği görsellerin içeriği tamamlaması noktasında önem kazanmaktadır. Meraklı Minik dergisinde yer alan görsellerin çocukların beğenilerine hitap etme ve metni tamamlama noktalarında uygun özellikler tařıdđđı dşnlmektedir. Meraklı Minik dergilerinde resimlerin yanında fotoğraflara da yer verilmiştir. Böylelikle ocukların bilmedikleri bu fotoğraflar aracılığıyla görsel hafızasında yer edinmiş olmakla estetik beğeni düzeyini de yükselteceği söylenebilir. Dergilerde ocuğun anlayış gücü göz önünde bulundurularak açık ve anlaşılır görseller oluşturulmalıdır. Okul ncesi dönem çocuğuna uygun olarak görsellerin oluşturulduğu dergilerde çocuğun anlama olanağını sınırlandıran görsellerin de varlığı dikkati çekmektedir.

İç yapı özellikleri konu, tema, kahraman-karakter, plan/kurgu, dil ve anlatım olmak üzere beş başlıkta ele alınmıştır. İç yapı özellikleri için 26 adet ölçüt belirlenmiştir. Belirlenen her bir iç yapı özellikleri ölçütü için 132 sayı ayrı ayrı incelenmiştir. Meraklı Minik dergisinin iç yapı ölçütlerine ilişkin veriler aşağıdaki gibidir:

Grafik 5.2. Meraklı Minik dergisinin iç yapı özellikleri ölçütlerine göre yüzdeler değeri

Konu sınıflandırması beş ölçütte değerlendirilmiştir. Bu değerlendirme sonucunda bu sınıflandırmaya ait ölçütler %97 yeterli bulunmuştur. Çocuk dergilerinde işlenen konular seçilirken çocuğun yaş ve gelişim düzeyi göz önünde bulunması gerekmektedir. Seçilen konuların çocukları eğlendirirken düşündürücü bir nitelikte olması gerektiği düşünüldüğünde onların ilgi ve beğenilerine değinmenin önemi ortaya çıkmaktadır. Meraklı Minik dergisinde seçilen konuların okul öncesi dönem çocukların değışmekte olan bireysel ilgi ve ihtiyaçlarına cevap verebildiği düşünülmektedir. Çocuklar için oluşturulan eserlerde konunun iyi işlenmesi ve temayla bağlantı kurulması eserin amacına ulaşmasına katkı sağlar. Meraklı Minik dergilerinde konu-tema uyumu sağlanmıştır. Okul öncesi dönem çocuğunun merak ve keşfetme ihtiyacını oyun aracılığı ile gidereceğinden hareketle bu döneme uygun çocuk dergilerinden çocukların bu ihtiyacını karşılayan çeşitli uğraşı alanlarına yer vermesi beklenir. Meraklı Minik dergileri yer verdiği etkinlik ve oyunlarıyla çocukların becerilerine katkı sağlamaktadır. Aynı zamanda seçilen konuların çocuğun yaşamıyla alakalı olma durumu Meraklı Minik dergilerinin çoğunluğunda göz ardı edilmemiştir. Dergilerde seçilen konuların net olarak anlaşılır biçimde sunulması hususuna dergilerdeki birkaç konuda yeterince dikkat edilmemesi ve bazı konuların seçiminde çocuğun yaşamından uzaklaşılması %3'lük değerin kısmen yeterli bulunmasına sebebiyet vermiştir.

Tema sınıflandırması dört ölçütte değerlendirilmiştir. Bu değerlendirme sonucunda bu sınıflandırmaya ait ölçütler %95 yeterli bulunmuştur. Meraklı Minik çocuk dergisinde ele alınan konuya yönelik çocuk okura kazandırılmak istenen düşünceler belirgin bir şekilde ortaya konulduğu söylenebilir. Seçilen temaların okul öncesi dönem çocuğunun gelişim özelliklerine ve ilgilerine uygun olduğu düşünülmektedir. Çocuk edebiyatı eserlerinde açıkça ortaya konulan temalar çocuğa direkt olarak ne yapması ya da ne yapmaması gerektiğini dayatmamalıdır. Çocuk edebiyatı ürünlerinde eğiticilik işlevi olsa da öğreticiliğın sezdirme yoluyla yapılması

gerektiği bilinmektedir. Bu bakımdan Meraklı Minik dergilerin temaları bir düşünceyi çocuğa dikte etmediği görölmüştür. Temalarda çocuğun gelişime katkı sunulacak evrensel değerlerin varlığı görölse evrensel değerlere yer vermeyen sayılar da mevcuttur.

Kahraman-karakter sınıflandırması dört ölçütte değerlendirilmiştir. Bu değerlendirme sonucunda bu sınıflandırmaya ait ölçütler %60 yeterli bulunmuştur. Çocuk dergilerinde okurun kahramanla özdeşleşmesi, dergideki olay ya da durumun içinde kendini bulabilmesi büyük oranda kahramanların inandırıcı ve günlük yaşamdaki kadar gerçekçi olmasına bağlıdır. Meraklı Minik dergilerinde yer alan kahramanlar sayılan niteliklere bu nedenle uyum göstermektedir. %40'lık bölümde kısmen uygun ya da uygun değil olarak değerlendirilen ölçütlerden biri dergilerde yer alan kahraman sayısının uygun sayıda yer almasıyla ilgilidir. Bu durumun kahraman sayısının incelenen bir dergi için dahi okul öncesi dönem çocuğunun gelişim özelliklerini yeterince göz önünde bulundurulmamasından kaynaklandığı söylenebilir. Okul öncesi dönem çocuğu için kahraman sayısı dikkatini yoğunlaştırması açısından önemlidir. Diğer bir ölçüt ise incelenen Meraklı Minik dergilerinde geliştirilen karakterlerin çoğunluğunun durağan karakterlerden seçilmesidir. Durağan karakterin devingen karaktere oranla fazla olmasının çocukların yeni özellikler kazanmasını, kişiliğini bu yönde geliştirmesini hususunda olumsuz bir etki bırakacağı ve dergideki olay ve durumların durağanlaşmasına sebebiyet vererek çocuğun dergiden sıkılmasını kaçınılmaz kılacağı söylenebilir. 3-6 yağ arasındaki çocuğun dönem özellikleri itibariyle yaşamındaki varlık ve nesnelere keşfetmeye, anlamaya eğilimli olması çocuk dergilerindeki kahramanların kişileştirerek çeşitlendirilmesini gerekli kılmaktadır. Bu nedenle Meraklı Minik dergilerinde kişileştirilerek geliştirilen karakterlerin var olması olumlu bir özellikken kişileştirilerek çeşitlendirilmeyen karakterlerin varlığı da grafikteki yüzde değerinin azalmasına etki eden ölçütlerdendir.

Plan/kurgu sınıflandırması altı ölçütte değerlendirilmiştir. Bu değerlendirme sonucunda bu sınıflandırmaya ait ölçütler %96 yeterli bulunmuştur. Çocuk okurların dergileri takip etmelerinde ve dergiden etkilenmelerinde Meraklı Minik dergilerinin bütünsel planının belli bir disiplinle oluşturulmasının etkisi olduğu söylenebilir. Ayrıca dergilerde yer alan etkinlikler, çocuğun ilgisini çeken olay ve kahramanlar, çocuğun merak duygusunu canlı tutma ve dikkatini çekme noktasında olumlu bir özellik taşımaktadır. Dergilerin kurgusundaki olay ve durumların doğrusal bir zaman akışı içinde verilmesinin nedeni okul öncesi dönem çocuğunun gelişim özelliklerinin dikkate alınması olarak görülebilir. Dergilerden ulaşılan verilerin %4'ünün kısmen yeterli bulunmasının ise olay ve düşüncelerin verilisinde tutarlılıktan uzaklaşılması ve bu durumda konu, tema, kahraman öğelerinin başarılı bir şekilde kurgulanmasına etki ettiğinden kaynaklandığını söylemek mümkündür. Çocuk dergilerinin kurgusu oluşturulurken seçilen mekân ya da yerin çocuğun tanıyabileceği, zihninde canlandırabileceği ortamlardan

seçilmesi hususuna büyük oranda dikkat edildiği göz önünde bulundurulsa da kısmen uygunluk gösteren mekânların olması %4'lk bölümde değerlendirilmesinde etkili olmuştur.

Dil ve anlatım sınıflandırması yedi ölçütte değerlendirilmiştir. Bu değerlendirme sonucunda bu sınıflandırmaya ait ölçütler %70 yeterli bulunmuştur. ocuk dergilerinde kullanılan dil ve anlatım içeriğin çocuğa sunulmasında ayrı bir önem taşımaktadır. Okul ncesi dönem çocuğunun gelişim özelliklerine uygun olarak seçilen sözcüklerin yařadđı çevreye aykırı olmama gerekliliği Meraklı Minik dergilerinin çoğunluğunda sağlanmıştır. İncelen dergilerin tamamında çocuğun sözcük dađarcđını zenginleştirecek kelimeler yer almaktadır. Dergilerde dilin farklı işlevleri olduğunu gösteren söz sanatlarına yer verilmesinin nedeni çocukta sanatsal duyarlılık geliştirmek olduğu söylenebilir. Bazı sayılarda söz sanatlarına hiç yer verilmemesinin bu amacı gerçekleştirmede bir engel teşkil edeceği söylenebilir. Meraklı Minik dergilerinde Türkçenin yazım ve noktalama kurallarına uyulmasında erken yaşlarda çocuğun ana dili tanınmasına olanak sağlaması etkili olabilir. Bunun yanında dergilerde Türkçe sözcük kullanımına, az sayıda sözcükten oluşan cümle yapıları oluşturulmasına incelenen tüm sayılarda dikkat edilmesinde tam anlamıyla yeterlilik sağlanamamıştır. Başlıkta yer alan tüm ölçütlerin çocuklarda dil sevgisi ve bilinci kazandırmada etki edeceği bu noktada önem kazanmaktadır.

6. SONUÇ ve ÖNERİLER

TÜBİTAK tarafından çıkarılan okul öncesi döneme hitap eden Meraklı Minik adlı çocuk dergisi çocuk dergilerinde bulunması gereken yapısal özellikleri büyük oranda taşımaktadır. Bu nedenle okul öncesi dönem çocuğunun ilgi ve ihtiyaçlarını karşılar nitelikte olduğuna ulaşılmıştır. Dergilerin dış yapı ve iç yapı özellikleri ile ilgili ulaşılan sonuçlar ise şu şekilde sıralanabilir:

1. Dergiler boyut, şekil ve ağırlık bakımından okul öncesi dönem çocuğunun kolaylıkla kullanabileceği özelliktedir.
2. Dergilerin kapak tasarımı ve düzenlemesinin dergi içeriğine dair bir fikir oluşturabilecek biçimde; 3-6 yaş grubunda yer alan çocukların ilgi, beğeni ve ihtiyaçlarını karşılayacak nitelikte olduğu saptanmıştır.
3. Dergilerin ciltlenme tekniği 3-6 yaş çocuğunun gelişim özelliklerine uygun bulunmamıştır.
4. Dergilerde kullanılan kâğıt cinsi ve kalınlığının çocuğa kolay okuma ve izleme sağlayacak kalitede olduğu görülmüştür.
5. Dergilerde kullanılan yazı karakterleri ve sayısı çocuğun gelişim düzeyine uygun bulunmuştur.
6. Dergilerin sayfa düzeninde uygun satır aralıklarının ve kenar boşluklarının bırakılması çocuğa okuma ve izleme kolaylığı sağlayacak niteliktedir.
7. Dergilerin sayfa sayısı çocuğun bir ayda okuyabileceği yeterliliktedir.
8. Dergilerdeki görseller metinleri tamamlayıcı nitelikte ve çocukların hayal gücünü, yaratıcılıklarını geliştirebilecek özellikte bulunmuştur.
9. Dergilerdeki konuların çocukların ilgi ve beğenilerine yönelik olma, temayla uyumlu olma ve çocukların bilgi, becerilerine katkı sağlama özelliklerini taşıdığına ulaşılmıştır.
10. Dergilerde yer alan temaların çocuğa bir düşünceyi dikte etmekten uzak olduğu görülmüştür.
11. Dergi metinlerinde yer alan kahramanlar inandırıcı ve gerçeğe yakın bulunmuştur.
12. Dergilerin bütünsel yapısının düzenli bir plan ile oluşturulduğu belirlenmiştir.
13. Derginin kurgusu okul öncesi dönem çocuğunun ilgi ve merak duygusunu canlı tutacak şekilde planlanma açısından yeterli bulunmuştur.

Araştırma sonuçlarından hareketle verilebilecek öneriler ise şu şekildedir:

1. Çocuğun; hayal dünyasını genişletecek, bilgi birikimini ve kelime hazinesini arttıracak, bakış açısını genişleterek farklı yaşantılara açık olmasını sağlayacak çocuk edebiyatı eserleriyle karşılaştığı ilk dönem okul öncesi dönemidir. Bu edebi eserlerden biri olan

dergiler; iç yapı ve dış yapı özellikleri itibariyle çocuğun içinde bulunduğu gelişim dönemi göz önünde bulundurularak ve çocuğa katkı sunacak bir nitelikte hazırlanmalıdır.

2. Çocuk dergilerinin yapısal özellikleri net bir şekilde ortaya konulmalı ve bu özellikler bütün çocuk dergileri için tutarlı bir şekilde uygulanmalıdır.
3. Çocuklara yönelik hazırlanan dergilerde kullanılan kâğıt hem kapak için hem de iç sayfalar için sağlam ve kaliteli olarak tercih edilmelidir.
4. Çocukta ilgi, merak ve beğeni oluşturacak ilk unsurun dergi kapağı olduğu ve çocuğun dergiyi bir ay boyunca inceleyeceği göz önünde bulundurularak, içerikle uyumlu ve renkli görsellerle desteklenmiş kapak tasarımları yapılmalıdır.
5. Dergilerin ciltlenme biçimi; hedef kitesinin çocuk olduğu gerçeği göz önünde bulundurularak yırtılma, kopma gibi hasarlara imkân vermeyecek bir teknik ile hazırlanmalıdır.
6. Dergi başlığından başlanarak, içerikte yer verilen metinlerin çocuğun gelişim düzeyine uygun harf puntosu ile hazırlanmış olmasına özen gösterilmelidir.
7. Dergi metinleri, çocuğun rahatlıkla izleyebileceği ve görsellerle desteklenmiş bir sayfa düzeni ile verilmelidir.
8. Dergilerde yer verilen görseller, canlı renklerle oluşturulmuş ve çocuğun anlamlandırmasında zorlanmayacağı şekilde karmaşıklıktan uzak bir nitelik taşımalıdır.
9. Çocuklar için hazırlanan dergilerin içeriği; çocukta merak uyandırabilecek, yeni bilgiler aktarabilecek ve hayal gücünü geliştirebilecek konularla oluşturulmalıdır. Dergilerde ele alınan konular çocuğun rahatlıkla anlayabileceği bir dil-üslupla, net bir temanın ortaya konulmasıyla ve çocuğun konudan uzaklaşmasına yol açmayacak şekilde bütüncül bir plan-kurgu ile oluşturulmalıdır.
10. Dergilerde yer alan kahraman ve karakterler çocuğun aklında tutmasını zorlaştıracak şekilde fazla sayı ve özelliğe sahip olmamalıdır. Ayrıca seçilen karakterlerin geliştirilmesinde devingen ve durağan karakter oranının iyi ayarlanmasına dikkat edilmelidir.
11. Dergi metinlerinde yer verilen kelime, cümle ya da karakter adları gibi ifadelerin, çocuğun rahatlıkla telaffuz edebileceği ve anlayabileceği bir şekilde açık ve yalın olarak yer almasına özen gösterilmelidir.
12. Dergilerde ana dil Türkçenin kullanımına duyarlı olunmalı, çocukların erken yaşlarda dil sevgisi ve bilicini edinmelerine olanak sağlayacak bir dil ve anlatım benimsenmelidir.
13. Çocuk dergilerinde çocukların içeriği anlamasına katkı sunacak görsellerle desteklenmiş bir sözlük bölümüne de yer verilmesinde fayda vardır.
14. Çocuk dergilerinin seçiminde, anne-baba ya da yetişkinlerin bu hususlara dikkat ederek tercihte bulunması önerilir.

KAYNAKÇA

- [1]. Akbayrak, K. (2014). *Erken cumhuriyet döneminde sosyalleşme aracı olarak süreli çocuk yayınları (Mektepli Gazetesi, Çocuk, Çocuk Sesi dergileri örneği)*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- [2]. Aydın, K. (2015). *Türkiye’de çocuk dergiciliği: Diyanet Çocuk dergisinin içerik analizi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.
- [3]. Barutçu, T. (2010). *Çocuklara Kıraat (1881) ve Sevimli Mecmua (1925) dergilerindeki çeviri metinler ve dış dünya üzerine bir inceleme*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- [4]. Baş, B. (2012). *Türkçe öğretimi açısından çocuk edebiyatı*. İstanbul: Kriter Yayınevi.
- [5]. Başaran, İ. E. (1994). *Eğitime giriş*. Ankara: Yargıcı Matbaası.
- [6]. Başaran Taş, E. (2008). *Türkiye’de çocuk dergilerinin çocuk eğitimine katkısı ve milliyet Kardeş dergisi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- [7]. Bostancı, K. (2015). *Süreli Yayınlar Üzerine Yapılan Çalışmaların Edebiyat Tarihi Yazımına Katkıları*. <http://www.ayk.gov.tr/wp-content/uploads/2015/01/BOSTANCI-Kahraman-S%C3%9CREL%C4%B0-YAYINLAR-%C3%9CZER%C4%B0NE-YAPILAN-%C3%87ALI%C5%9EMALARIN-EDEB%C4%B0YAT-TAR%C4%B0H%C4%B0-YAZIMINA-KATKILARI.pdf> (Erişim tarihi: 23.03.2018).
- [8]. Can, D. T. (2012). *Çocuk edebiyatı üzerine bir araştırma: tanımlar, türler ve teoriler*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- [9]. Ciravoğlu, Ö. (2000). *Çocuk edebiyatı* (4. Baskı). İstanbul: Esin Yayınevi.
- [10]. Crippen, M. (2011). *The value of children’s literature*. Oneota Reading Journal, Luther College.
- [11]. Çakmak Güleç H. ve Geçgel H. (2017). *Okul öncesinde edebiyat ve kitap*. Ankara: Hedef Yayıncılık.
- [12]. Demiryürek, G. (2009). *Türkiye Çocuk, Diyanet Çocuk ve Ebe Sobe Çocuk dergilerinin yapısal özellikler bakımından değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.
- [13]. Demiryürek, G. (2012). TRT Çocuk Dergisi’nin yapısal özellikler bakımından değerlendirilmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 20(17), 1017-1034.
- [14]. Dilidüzgün, S. (1996). *Çağdaş çocuk yazını: yazın eğitime atılan ilk adım*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- [15]. Dilidüzgün, S. (2003). *Çağdaş çocuk yazını*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- [16]. Durualp, E. ve Aral, N. (2010). Altı yaşındaki çocukların sosyal becerilerine oyun temelli sosyal beceri eğitiminin etkisinin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39, 160-172.
- [17]. Eker, N. (2006). *Doğan Kardeş dergisinde yer alan metinlerin tür, içerik ve anlatım özelliklerinin çocuk eğitime katkısı açısından incelenmesi (1-75. Sayı)*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- [18]. Ekiz, D. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. (Geliştirilmiş 2. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- [19]. Ergün, M. (1987). *Eğitim ve toplum, eğitim sosyolojisine giriş*. Malatya: İnönü Üniversitesi Yayınları.
- [20]. Erkal, M. (1987). *Sosyoloji (Toplum bilimi)*. İstanbul: Filiz Kitabevi.
- [21]. Erkuş, A. (2006). *Sınıf öğretmenleri için ölçme ve değerlendirme kavramlar ve uygulamalar*. Ankara: Ekinoks Yayınları.
- [22]. Eroğlu, F. (1995). *Davranış bilimleri*. İstanbul: Beta Basım Yayın Dağıtım.
- [23]. Gönen M., Uludağ C., Fındık Tanrıbuyurdu E. ve Tüfekçi E. (2014). 0-3 yaş çocuklarına yönelik resimli çocuk kitaplarının özelliklerinin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(1), 126-139.

- [24]. Gümüşkılıç, Z. (2016). *Bahçe Dergisinin (1880-1881) çocuk edebiyatı ve eğitimine katkısı bakımından incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Fatih Sultan Mehmet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- [25]. Huck, C. S. ve Kiefer B. Z. (2003). *Children's literature in the elementary school*. McGraw Hill Books.
- [26]. İpek, O. (2017). *Çocuk edebiyatı ve çocuk eğitimi çerçevesinde Numan Kartal'ın eserlerinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Uludağ Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bursa.
- [27]. Karagül, S. (2019). Çocuk edebiyatının temel işlevleri: Felski'nin yaklaşımı doğrultusunda bir değerlendirme. *Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 334-351.
- [28]. Karakoç, M. (2014). *Çocuk ve Yuva Dergisinin çocuk edebiyatı ve çocuk eğitimindeki rolü*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- [29]. Karakuş, I. Ş. (2006). *Çocuk edebiyatı ürünlerinin okuma gelişimine etkisi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- [30]. Karatay, H. (2012). Çocuk edebiyatı metinlerinde bulunması gereken özellikler. T. Şimşek (Ed.). *Kuramdan uygulamaya çocuk edebiyatı (İkinci Baskı) içinde* (s. 82-129). Ankara: Grafiker Yayıncılık.
- [31]. Kavcar, C. (1999). *Edebiyat ve eğitim*. Ankara: Engin Yayınevi.
- [32]. Kaya, A. (2018). *Eğitim psikolojisi*. 11. Baskı. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- [33]. Kaya, H. (2007). *Rıfat Ilgaz'ın eserlerinde çocuk ve çocuk eğitimi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- [34]. Kırış, F. (2007). *Türkiye Çocuk ve Ebe-Sobe dergilerinin edebiyat ve eğitim değerleri açısından incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- [35]. Kıymaz, M. S. (2011). *İleri Yavrutürk dergisinin çocuk edebiyatı açısından incelenmesi (1976-1977)*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van.
- [36]. Konar, E. (2005). Çocuk, edebiyat ve eğitim. *Hece Dergisi*. Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı, 208-212.
- [37]. Kuyucu, M. (2016). Çocuk dergilerinde içerik çeşitliliği: TRT Çocuk dergisi örneği. *ADVED 2. Uluslararası Eğitim ve Sosyal Bilimlerde İlerleme Konferansı Bildirileri*, İstanbul.
- [38]. MEB, (2013a). Çocuk gelişimi ve eğitimi. Ankara.
- [39]. MEB, (2013b). Okul öncesi eğitimi programı. Ankara.
- [40]. Meraklı Minik (Trhz). TÜBİTAK. <http://www.merakliminik.tubitak.gov.tr> (Erişim tarihi: 01.12.2019).
- [41]. Mutlu, B., Ergişi, A., Bütün Ayhan A., Aral N. (2012). Okul öncesi dönemde montessori eğitimi. *Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi*, 1(3), 113-128.
- [42]. Nas, R. (2004). *Örneklerle çocuk edebiyatı*. Bursa: Ezgi Kitabevi Yayınları.
- [43]. Oğuzkan, A. F. (2006). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- [44]. Oğuzkan, F. (1987). *Çocuk edebiyatı* (4.Basım). İstanbul: Emel Matbaacılık.
- [45]. Okay, C. (2006). Eski harfli çocuk dergileri. *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, 4(7), 511-518.
- [46]. Oruç, C. (2010). Okul öncesi dönem çocuğunda ahlaki değerler eğitimi. *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi: Teori ve Uygulama*, 1(2), 37-60.
- [47]. Öğüt, N. (2006). *Eski harfli çocuk dergilerinden Yeni Yol dergisinin çocuk eğitimindeki işlevi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- [48]. Özyılmaz, Ö. (2013). *Türk Milli Eğitim sisteminin sorunları ve çözüm arayışları*. Ankara: Pegem Akademi.
- [49]. Sever, S. (1995). Çocuk kitaplarında bulunması gereken yapısal ve eğitsel özellikler. *Abece Eğitimi ve Ekin ve Sanat Dergisi*, 107, 14-15.
- [50]. Sever, S. (2008). *Çocuk ve edebiyat*. Ankara: Tudem Yayıncılık.
- [51]. Sever, S. (2011). Okuma kültürü edindirme sürecinde temel sorunlar ve çözüm önerileri. *Okul öncesi çocuk edebiyatı kitap kataloğu*. Ankara: Eğitim Sen Yayınları.
- [52]. Sever, S. (2013). *Çocuk edebiyatı ve okuma kültürü*. Ankara: Tudem Yayınları.

- [53]. Sürmeli, K. ve Kaptan, A. Y. (2011). Çocuk dergilerinin grafik tasarımı. 3. *Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu (5-7 Ekim 2011) Bildirileri*, 577-584.
- [54]. Şimşek, T. (2007). *Çocuk edebiyatı*. Konya: Suna Yayınları.
- [55]. Şimşek, T (Ed). (2016). *Okul öncesinde çocuk edebiyatı ve medya*. Ankara: Grafiker Yayınları.
- [56]. Şimşek, T. ve Yakar, Y.M. (2016). T. Şimşek. (Ed.). *Okul öncesinde çocuk edebiyatı ve medya*. Ankara: Grafiker Yayıncılık.
- [57]. Şimşek, T. ve Yakar, Y. M. (2016). Çocuk ve edebiyat. T. Şimşek. (Ed.). *Okul öncesinde çocuk edebiyatı ve medya. (Birinci Baskı)* içinde (s. 9-42). Ankara: Grafiker Yayıncılık.
- [58]. Şirin, M. R. (1987). *Çocuk edebiyatına eleştirel bir bakış: Çocuk edebiyatı yıllığı*. İstanbul: Gökyüzü Yayınları.
- [59]. Şirin, M. R. (2000). *Çocuk edebiyatı*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- [60]. Şirin, M. R. (2007). *Çocuk edebiyatına eleştirel bir bakış: çocuk edebiyatı nedir ne değildir?* Ankara: Kök Yayıncılık
- [61]. Şirin, M.R. (2012). Çocuk ve ilk gençlik edebiyatı ders notları, <https://docplayer.biz.tr/885788-Mustafa-ruhi-sirin-cocuk-ve-ilk-genclik-edebiyati-ders-notlari-mayis-2012.html> (Erişim tarihi: 01.12.2019).
- [62]. Şişman, M. (1999). *Öğretmenliğe giriş*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- [63]. TDK, 2019, <https://sozluk.gov.tr/> (Erişim tarihi: 13.12.2019, 17.53).
- [64]. Tür, G. ve Turla, A. (1999). *Okul öncesinde çocuk, edebiyat ve kitap*. İstanbul: YA-PA Yayınları
- [65]. Ulutaş, A. (2017). Okul öncesi dönem çocuk kitaplarındaki resimlerin çocuğa göreliğinin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(61), 602-610.
- [66]. Ungan, S. ve Yiğit, F. (2014). Geçmişten günümüze Türkiye'de süreli çocuk yayınları. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 2(10), 184-189.
- [67]. Uzuner Yurt, S. (2016). Çocuk kitapları ve süreli yayınlar. T. Şimşek. (Ed.). *Okul öncesinde çocuk edebiyatı ve medya. (Birinci Basım)* içinde (s. 147-159). Ankara:Grafiker Yayıncılık.
- [68]. Yalçın, A. ve Aytaş, G. (2005). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- [69]. Yalçın, A. ve Aytaş, G. (2016). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- [70]. Yavuzer, H. (2003). *Çocuk eğitimi*, (16. Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- [71]. Yılar, Ö. (2005). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- [72]. Yıldırım, A. (1999). Nitel araştırma yöntemlerinin temel özellikleri ve eğitim araştırmalarındaki yeri ve önemi. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 23(112), 7-17.
- [73]. Yıldırım A. ve Şimşek H. (2000). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık
- [74]. Yıldırım, H. (2006). *Doğan Kardeş dergisinde yer alan metinlerin tür, içerik ve anlatım özelliklerinin çocuk eğitimine katkısı açısından incelenmesi (76-150. Sayı)*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- [75]. Yılmaz, O. (2016). Çocuk kitaplarında bulunması gereken özellikler. T. Şimşek. (Ed.). *Okul öncesinde çocuk edebiyatı ve medya (Birinci Baskı)* içinde (s. 61-108). Ankara: Grafiker Yayıncılık.

EKLER

Ek.1

Çalışmada İncelenen Dergiler

- Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 1, Ocak, 2007.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 2, şubat, 2007.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 3, Mart, 2007.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 4, Nisan, 2007.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 5, Mayıs, 2007.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 6, Haziran, 2007.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 7, Temmuz, 2007.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 8, Ağustos, 2007.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 9, Eylül, 2007.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 10, Ekim, 2007.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 11, Kasım, 2007.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 12, Aralık, 2007.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 13, Ocak, 2008.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 14, şubat, 2008.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 15, Mart, 2008.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 16, Nisan, 2008.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 17, Mayıs, 2008.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 18, Haziran, 2008.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 19, Temmuz, 2008.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 20, Ağustos, 2008.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 21, Eylül, 2008.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 22, Ekim, 2008.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 23, Kasım, 2008.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 24, Aralık, 2008.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 25, Ocak, 2009.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 26, şubat, 2009.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 27, Mart, 2009.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 28, Nisan, 2009.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 29, Mayıs, 2009.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 30, Haziran, 2009.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 31, Temmuz, 2009.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 32, Ağustos, 2009.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 33, Eylül, 2009.

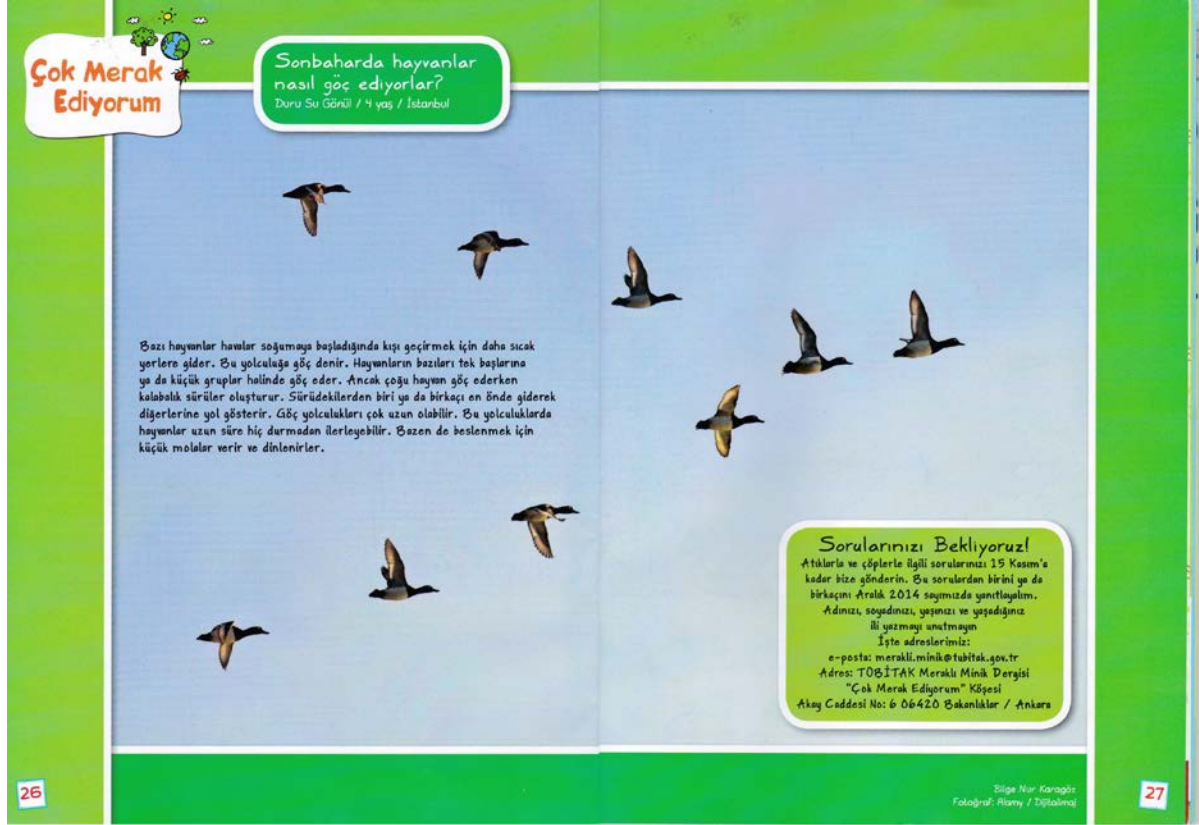
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 34, Ekim, 2009.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 35, Kasım, 2009.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 36, Aralık, 2009.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 37, Ocak, 2010.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 38, Şubat, 2010.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 39, Mart, 2010.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 40, Nisan, 2010.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 41, Mayıs, 2010.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 42, Haziran, 2010.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 43, Temmuz, 2010.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 44, Ağustos, 2010.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 45, Eylül, 2010.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 46, Ekim, 2010.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 47, Kasım, 2010.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 48, Aralık, 2010.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 49, Ocak, 2011.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 50, Şubat, 2011.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 51, Mart, 2011.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 52, Nisan, 2011.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 53, Mayıs, 2011.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 54, Haziran, 2011.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 55, Temmuz, 2011.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 56, Ağustos, 2011.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 57, Eylül, 2011.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 58, Ekim, 2011.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 59, Kasım, 2011.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 60, Aralık, 2011.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 61, Ocak, 2012.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 62, Şubat, 2012.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 63, Mart, 2012.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 64, Nisan, 2012.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 65, Mayıs, 2012.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 66, Haziran, 2012.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 67, Temmuz, 2012.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 68, Ağustos, 2012.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 69, Eylül, 2012.

Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 70, Ekim, 2012.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 71, Kasım, 2012.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 72, Aralık, 2012.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 73, Ocak, 2013.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 74, Şubat, 2013.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 75, Mart, 2013.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 76, Nisan, 2013.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 77, Mayıs, 2013.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 78, Haziran, 2013.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 79, Temmuz, 2013.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 80, Ağustos, 2013.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 81, Eylül, 2013.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 82, Ekim, 2013.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 83, Kasım, 2013.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 84, Aralık, 2013.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 85, Ocak, 2014.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 86, Şubat, 2014.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 87, Mart, 2014.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 88, Nisan, 2014.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 89, Mayıs, 2014.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 90, Haziran, 2014.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 91, Temmuz, 2014.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 92, Ağustos, 2014.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 93, Eylül, 2014.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 94, Ekim, 2014.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 95, Kasım, 2014.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 96, Aralık, 2014.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 97, Ocak, 2015.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 98, Şubat, 2015.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 99, Mart, 2015.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 100, Nisan, 2015.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 101, Mayıs, 2015.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 102, Haziran, 2015.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 103, Temmuz, 2015.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 104, Ağustos, 2015.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 105, Eylül, 2015.

- Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 106, Ekim, 2015.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 107, Kasım, 2015.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 108, Aralık, 2015.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 109, Ocak, 2016.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 110, Şubat, 2016.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 111, Mart, 2016.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 112, Nisan, 2016.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 113, Mayıs, 2016.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 114, Haziran, 2016.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 115, Temmuz, 2016.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 116, Ağustos, 2016.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 117, Eylül, 2016.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 118, Ekim, 2016.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 119, Kasım, 2016.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 120, Aralık, 2016.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 121, Ocak, 2017.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 122, Şubat, 2017.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 123, Mart, 2017.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 124, Nisan, 2017.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 125, Mayıs, 2017.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 126, Haziran, 2017.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 127, Temmuz, 2017.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 128, Ağustos, 2017.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 129, Eylül, 2017.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 130, Ekim, 2017.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 131, Kasım, 2017.
Meraklı Minik Dergisi, Sayı: 132, Aralık, 2017.

EK.2

Meraklı Minik Dergisi 'Çok Merak Ediyorum' Bölüm Örneği

EK.3

Meraklı Minik Dergisi 'Haydi Mutfağa' Bölüm Örneği

EK.4

Meraklı Minik Dergisi 'Küçük Eller İşbaşında' Bölüm Örneği

Küçük Eller İşbaşında

Ağustos 2014 sayımızda bir kez gemilgi tasarlamanızı istemiştik. İşte kuş gemlikleriyle birlikte çektiğiniz fotoğraflarınız. Burada yer veremediğimiz fotoğraflarınız da internet sayfamızda görülebilir. İnternet sayfamızın adresi: <http://www.merakliminik.tubitak.gov.tr/>

Ağla Dursun - 4 yaş - İstanbul
Emine Ertekin - 4,5 yaş - Ankara
Mert Mert - 4,5 yaş - Erzurum
Ece Dicle Ak - 5,5 yaş - İzmir
Eğil Güler - 3,5 yaş - İstanbul
Duygun Karamehmet - 5,5 yaş - Ankara
Eren Öner - 4 yaş - Samsun
Uğur Erol - 5 yaş - Bursa
Eren Öner - 5 yaş - Bursa
Dudak Bekir - 4 yaş - Balıkesir
Etil Hama Çelik - 6 yaş - Kars
Ece Elçin ve Ali Elçin - 5 yaş - İzmir
Ulku Oktay - 5 yaş - İstanbul
Mehmet Ömer Yılmaz - 3 yaş - Aydın
Uğur Akbulut - 5 yaş - İstanbul
Eren Selen - 4 yaş - Antalya
Zeynep Bekir Çelik - 5 yaş - Aydın
Taylan Çelik - 2,5 yaş - Ankara
Mehmet Kar - 4 yaş - Balıkesir
Ayşe Tuğba - 5 yaş - Edirne
Eren Karay - 4 yaş - İstanbul
Seda Selen - 4 yaş - Kocaeli
Zeynep Selen Ören - 4,5 yaş - İstanbul
Ege Mert Akbulut - 6 yaş - Balıkesir
Selin Bekir - 5 yaş - Mersin
Bekir Karay - 5 yaş - Mersin
Eğil Akbulut - 5 yaş - Konya

Araık 2014 sayımız için etik mükemmeller kullanılmak üzere, plastik ve metal etiketler için geri dönüştürme kutuları tasarlamanızı istiyoruz. Geri dönüştürme kutularınızla birlikte çektiğiniz fotoğraflarınız, adresiniz, soyadınız, yaşınızın etrafında bulunması ile de yarışma size gelsin. Bunun için 15 Kasım 2014'e kadar süreniz var. Adreslerinizi aşağıda:

TÜBİTAK Meraklı Minik Dergisi
"Küçük Eller İşbaşında" Kısmı
Pazar Çarşısı No: 6
05120 Beşikdüzü / MERSİN
e-posta: merakliminik@tubitak.gov.tr

EK.5

Meraklı Minik Dergisi 'Kitap... Oyun... Öneri...' Bölüm Örneği

Kitap... Oyun... Öneri...

Sonbahar Renkleri Kartlarıyla Doğada Renk Bulmaya Gidelim

Bu sayıda sizin için hazırladığımız renk kartlarında kırmızı, turuncu, sarı ve kahverenginin farklı tonları var. Bu kartları kullanarak açık havada renk bulma oyunu oynayabilirsiniz. Renk kartlarının deliklerini çövenizdeki yaprakların, ağaç kabuklarının, meşelerin üzerine koyun. Bunların renklerini kartlardaki renklerle karşılaştırın.

Ahı Zülal
Tasarım: Pınar Büyükgöral

Doğal Malzemelerle Sanat Etkinlikleri Kartlarının Hazırlanışı

Sonbahar Tacı'nın Hazırlanışı

Dergimizle birlikte ek olarak verdığımız Sonbahar Tacı'nı yapmak için önce tüm parçaları kartlarından ayırın. Seritlerin beyaz kumaşlarına yapıştırıcı sürün. Sonra seritleri birbirine yapıştırın. Olaytardışınuz uzun seridin koyunu bağnazın çövenize göre ayarlayıp seridin iki ucuna birbirine yapıştırın. Böylece bir çember elde edeceksiniz. Sonra da renkli sonbahar yapraklarını ve meşo palamutlarını çemberin üzerine istediğiniz gibi yapıştırın.

Ahı Zülal
Çizim: Bengi Gençler

Bilge Karagöz
Çizim: Pınar Büyükgöral

Sonbahar

Sonbaharda havalar soğumaya başlar ve daha sık yağmur yağar. Bazı hayvanlar daha sıcak yerlere göç eder, bazıları da kış hazırlıkları yapar. Altın Kitaplar Yayınları'ndan çıkan "Sonbahar" adlı kitapta da iyte sonbaharda çevremizde ve doğada yaşanan bu değişimler anlatılıyor. Kitapta çocukları sonbaharla ilgili düşünmeye yönlendiren sorular ve etkinlik önerileri de bulunuyor. Nuriya Roca'nın yazdığı, Rosa M. Curto'nun resimlediği "Sonbahar", yayınevimizin Mevsimler serisindeki kitaplardan biri. Seride ilkbahar, yaz ve kış mevsimlerini anlatan kitaplar da var.

Bilge Nur Karagöz

Sonbahar Meyveleri Kartları

Bu sayıda sizler için hazırladığımız kartlarda sonbaharda olgunlaşan bazı meyveler var. Bu kartlarla eşleme oyunu oynayabilirsiniz. Oyuna oynamak için önce kartları birbirinden ayırıp karıştırın. Fotoğraflı yüzleri alta gelecek şekilde yere dizin. Sonra kartları ilker ilker açın. Birbirinin eşi olanları bulmaya çalışın. Açtığınız iki kart birbirinin eşleşme onları kenara ayırın. Açtığınız iki kart birbirinin eşi değilse bu kartları tekrar ters çevirip başka iki kart açın. Dilerseniz eşleme oyununa iki ya da daha fazla oyuncuyla, kartları sırayla açarak da oynayabilirsiniz.

Ahı Zülal

EK.6.

Meraklı Minik Dergisi Etkinlik Örneği

Meraklı Minik

Pazarda Alışveriş Oyunu

Piyonlar
Piyonları kartondan ayırın. Turuncu çizgilerden arkaya, sarı çizgilerden öne katlayın. Resimli kısımlarını arkalarına yapıştırıcı sürüp sırt sırtına yapıştırın.

Zar
Zarı kartondan ayırın. Kat yerlerinden arkaya katlayın. Kulakçıklara yapıştırıcı sürün. Küp elde edecek şekilde yapıştırın.

Meraklı Minik dergisinin Aralık 2016 sayısının ekidir. Çizim: Gökse Karaca

ÖZGEÇMİŞ

AdıveSoyadı : Seda AĞAN
Doğum Tarihi : 9 Mayıs 1993
E-mail : Sedaagan.7332@gmail.com
Öğrenim Durumu :

Derece	Bölüm/Program	Üniversite	Yıl
Lisans	Türkçe Öğretmenliği	İnönü Üniversitesi	2012-2016

ESERLER (Makaleler ve Bildiriler)

Ağan, S. (2017). Susanna Tamaro'nun 'Atla Bart' isimli çeviri çocuk romanında fantastik kurgu. *Uluslararası Çocuk Edebiyatı ve Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 1, 31-41.